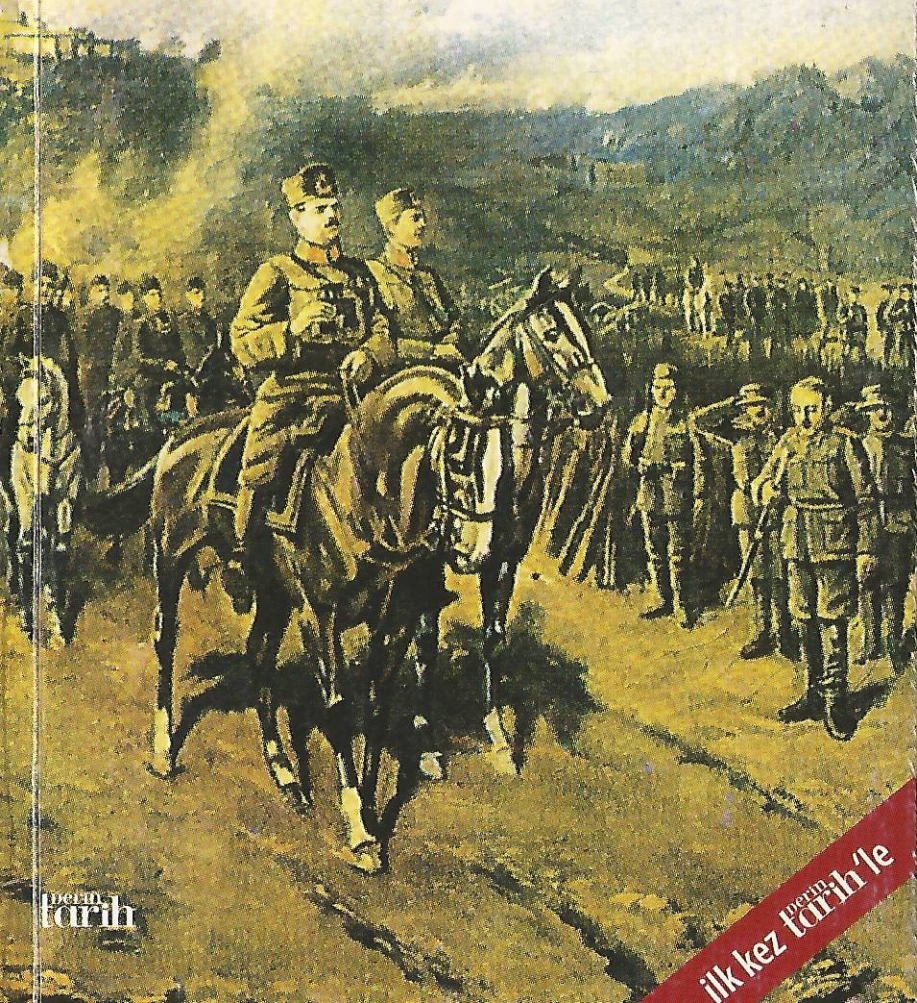

CEVAT RIFAT ATILHAN

Filistin-Suriye Cephesinde Kahramanlar ve Hainler

berlin
tarih

berlin
ilk kez tarih'le

Filistin-Suriye

Harita

derin
tarih
Kültür Yayınları

General Cevat Rifat Atilhan

1308 (1892)-1967

İslam âleminde “Ortadoğu’nun Hitleri” olarak tanınan General Cevat Rifat Atilhan 1308 yılında Fatih’te dünyaya gelmiştir.

1912 yılında teğmen olarak ordumuz saflarında yer alıp sırasıyla Balkan Harbi, Arnavutluk Harekatı, I. Dünya Harbi ile Suriye, Filistin ve Sina cephelerinde I. Ve II. Gazze Meydan Muharebe-lerine iştirak etmiş. Ordumuzun istihbarat subaylığı daha sonra Zat İşleri Müdürlüğü’ne terfi etmiştir.

Türkün kurtuluş kavgasında Zonguldak ve havalisi cephesi kumandanlığını büyük başarıyla yaparak Milis Generalliğine hak kazanıyor. Büyük asker, gerçek idealist, General Atilhan Türk edebiyat tarihinde 74 eser ve 10 binleri aşan makaleleriyle geniş bir yer işgal eder.

1964 yılında Somali’de toplanan İslam Devletleri Kongresi’ne iştirak ederek kongrenin İcra Heyeti Reisliği’ne seçilmiştir. Bu kutsal vazife merhumun son büyük vazifesi olup 4 Şubat 1967 günü Cenab-ı Hakk’ın rahmetine mazhar olmuştur. Yayınevimiz General Atilhan’ın eserlerinin neşredilmesiyle merhumun davasına hizmet etmenin bahtiyarlığı içinde gurur duymaktadır.

[Biyografi Cevat Rifat Atilhan’ın *Dünya İstilâcıları: Yahudiler Dünyayı Nasıl İstilâ Ediyor?* (Aykurt Neşriyat, İstanbul 1973) adlı kitabından alınmıştır.]

CEVAT RIFAT ATILHAN

Filistin-Suriye Cephesinde Kahramanlar ve Hainler

derin
tarikh

Kültür Yayınları

Derin Tarih Kültür Yayınları -6

Derin Tarih Dergisi'nin 18. sayısının hediyesidir.

Eylül 2013

Bu metin "Görünmeyen İnkılap" adıyla
Büyük Doğu dergisinde tefrika edilmiştir.

Editör

Halil Solak

Kapak-Tasarım

Ferhat Acar

İletişim

Yenidoğan Mah. Kızılay Sok. No: 39

Bayrampaşa - İstanbul

0212 612 29 30

www.derintarih.com

iletisim@derintarih.com

Baskı

Makromat Matbaası

© Derin Tarih

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek
tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Sunuş

Elinizde tuttuğunuz kitapçığın yazarı da kendi görgü, bilgi ve sezgileri ışığında yaşadıkları, işittikleri ve okuduklarından yola çıkarak irili ufaklı 100 civarında yayın yapmış, farkına vardığı bazı gerçekleri okurlarıyla paylaşmak uğruna 75 yıllık ömrünün büyük bir kısmını vakfetmiştir. Halen eserleri basılmıyor olsa da, bazıları hala önemini muhafaza ediyor.

Korkusuz bir kalem Cevat Rifat Atilhan'ınki (1892-1967). Yahudilerin dünyayı yönettiklerini savunan *Gizli Devlet ve Fesat Programı* veya *Dünya İstilacıları* gibi komplo teorisi ve anti-Semitist kitapları bir kesim tarafından çok okunurken, diğer kesimler tarafından tamamen dışlanmasına yol açmış, hatta 28 Şubat gibi İsrail'in siyaset üzerindeki ağırlığının arttığı bazı baskı dönemlerinde eserlerini basan yayınevleri tehdit edilerek eserlerinin basılmasına ve dolayısıyla yeni nesiller tarafından okunmasına açıkça mani olunmuştu.

Oysa Atilhan'ın beğenin veya beğenmeyin bir davası vardı ve yanlış yazılan tarihi düzeltmek de davasının ilkeleri arasındaydı. Davasını savunurken açık ve dürüst olmak ve şahsî bir çıkar hesabı gözetmeden bunları yapmak onun şiarıydı. Yahudilere takıntılıydı kabul, ama bu tutumu, diğer konularda yazdıklarını, hele clinizdeki kitap gibi içinde yaşadığı olaylar hakkındaki neredeyse hatıralarını görmezden gelmeye sebep olmamalıydı.

Oysa Cevat Rifat Atilhan'ın 1950'li ve 60'lı yılların milliyetçi ve muhafazakâr (sağcı) gençliği üzerinde büyük etkisi vardı. Atilhan sadece binlerce yazı veya onlarca kitap telif etmemiş, fikirlerini halka

daha iyi anlatabilmek maksadıyla 1951'de İslam Demokrat Partisi adıyla bir parti kurmuş, ancak kısa ömürlü olmuştur. İslam Demokrat Partisi 1952'de Ahmet Emin Yalman'ın Malatya'da vurulması olayıyla bağlantısı olduğu ve dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle kapatılmıştır.

Bugünkü nesiller ise 100 küsur kitap veya kitapçığından sadece birkaçına ulaşabilecek durumda. Celil Bozkurt'un *Yahudiliğe ve Masonluğa Karşı Cevat Rifat Atilhan* (Doğu Kütüphanesi, 2012) adlı 400 küsur sayfalık kitabı sayesinde meşakkatli hayatı hakkında bazı derli toplu bilgilere ulaşma imkanı buluyoruz. Kitabın arka kapağında şu bilgiler yer alıyor:

“Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadeleye katıldı, Edirne Müdafaasında gösterdiği kahramanlık ve cesareten dolayı Bulgarların bile takdirini kazanarak esir tutulduğu Sofya'da kendisine “Bulgar İmtiyaz Madalyası” takdim edildi. Filistin-Suriye Cephesi'nde Mersinli Cemal Paşa'nın yaverliğinde Birinci ve İkinci Gazze savaşlarına katılarak, İkinci Gazze savaşında İngiliz ordusuna karşı yaptığı taarruzla savaşın Türkler lehine gelişmesinde büyük rol oynadı. 1916'da Yahudiler tarafından kurulan ve Filistin Cephesinde İngilizlere istihbarat sağlayan NİLİ adlı casusluk teşkilatını deşifre ederek çökertilmesini sağladı. Bartın ve Havalisi Komutanlığına getirildi ve Fransızlara karşı mücadele etti. Savaştan sonra yüzbaşı rütbesiyle emekliye ayrıldı.

1933 yılında Nazi Almanyası'nı ziyaretinde Hitler'le tanışarak 1934'de Münih'te toplanan Siyonist, Komünist ve Farmason Düşmanları Kongresinde kongrenin başkanlığını üstlendi. 1940'da ihtiyat subayı olarak görevli bulunduğu sırada, Nazilerce desteklenen hükümet darbesi yapacağı suçlamasıyla tutuklanıp 11 aylık bir mahkumiyetin ardından beraat etti. 1948'de başlayan Arap-İsrail Savaşı'nda emekli Türk subaylarından oluşan 300 kişilik bir gönüllü birliğini Arap saflarında savaşmak üzere Filistin'e gönderdi. Demokratik hayatın ilk muhalefet partisi olan Milli Kalkınma Partisi'nin kuruluşuyla başlayan siyasi hayata 1947'de Türk Muhafazakar Parti, Necip Fazıl Kısakürek'le Büyük Doğu Cemiyeti'nin genel başkan yardımcılığı ve 1951'de kurduğu İslam Demokrat Partisi'yle devam ederek, Türkiye'de İslamcı siyasetin mimarı oldu.”

İlk kez yayınlanan elinizdeki kitapta ise 1917-18 Gazze Muharebeleri ve Filistin ve Suriye'nin kaybıyla sonuçlanan hezimet sırasında bizzat yaşadığı ihanet ve hataları açık yüreklilikle anlatan Atılhan bazı önemli ifşaatlarda da bulunuyor. 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa'nın General Allenby kuvvetleri karşısında hiç direnmeden çekilmesinin 4. ve 8. Orduların ve bütün bir cephenin düşmesine nasıl sebep olduğunu olanca şeffaflığı içinde anlatıyor, hatta kuvvetlerini bırakıp kaçan İsmet İnönü'yü Şam sokaklarında tellal çıkartarak arattırdıklarını, ama bulamadıklarını tanıklara dayanarak yazıyor.

Bu arada Cevat Rifat Atılhan'ın İsmet İnönü takıntısı burada başlamış ve daha sonra yazacağı *Bütün Açıklığıyla İnönü Savaşları* adlı kitabında onu "savaş kaçağı" ilan etmesine kadar varmıştır.

Cumhuriyet döneminde unutulmuş kahramanlarımızdan 8. Ordu Komutanı Cemal Paşa'nın hem Filistin-Suriye cephesinin çökmemesi için nasıl can havliyle mücadele verdiğini, Araplarla tam anlaşmak üzereyken bu anlaşmanın kimler tarafından kasıtlı veya gaflet eseri olarak engellendiğini ve Milli Mücadele'nin gerçek başlatıcısının yaver olduğu Cemal Paşa olduğunu, Milli Mücadele'nin başladığı yerin de Samsun değil, Konya olduğunu net çizgiler halinde billurlaştırıyor. Bu arada bazı çok önemli belgelerin suretlerini de veriyor ki, bunların asıllarının arşivlerde bulunması halinde yakın tarihin farklı bir ışık altında görülme umudu doğacaktır kanaatindeyiz.

Metnimiz, Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı *Büyük Doğu* dergisinin 4. Devresinde "Görünmeyen İnkılap" başlığıyla 8 Eylül 1950-16 Mart 1951 tarihleri arasında 26 bölüm halinde tefrika edilmiş ve en son tefrikada "Birinci faslın sonu" diye aniden kesilmiştir. Ancak tefrika daha sonraki sayılarda veya yıllarda devam etmemiş, bildiğimiz kadarıyla başka bir yerde de yayınlanmamıştır. Yalnız Atılhan'ın *Suzi Liberman* veya *Musa Dağı* adlı kitaplarında burada anlattığı olayların başka yönlerini bulup okumak mümkün olduğu halde devamı mahiyetindeki bir eserine rastlanılmamıştır.

Biz *Büyük Doğu* dergisindeki yayını sırasında muhtemelen Necip Fazıl'ın koyduğu birkaç notu da ilave etmek suretiyle tefrikanın tamamını ilk kez bir araya getiriyor ve okurlarımızın istifadesine sunuyoruz. Kitapçığın yayınına izin veren değerli oğlu Atilla Atılhan'a

şükran ve minnetlerimizi bildiriyor, yakın tarihimizin karanlık sayfalarından biri olan Filistin-Suriye hezimetinin iç yüzünü olayların içinde yaşayan ve mücadele veren birinin kaleminden 63 yıl sonra da olsa sizlere ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Metnin diline herhangi bir müdahalede bulunmadık. Sadece rahat okunmasını sağlamak amacıyla günümüzde kullanılan imlaya yaklaştırdık. Ayrıca bugünün okuyucusuna yabancı gelebilecek bazı kelimelerin yanına yay parantez içinde günümüz Türkçesindeki karşılığını verdik. Köşeli parantez içindeki açıklamalarsa Cevat Rıfat Atilhan'a aittir. Arabaşlıklar okumayı kolaylaştırmak ve metni ferahlatmak amacıyla tarafımızdan koyulmuştur. Dipnotların sonunda da kime ait olduğu belirtilmiştir.

Sunuşumuzu yazarın haftalık *Yeni İstiklal* gazetesinin 30 Aralık 1964 tarihli nüshasında basılan "General Patton" başlıkla yazısından bir alıntıyla noktalıyoruz:

"Bize gelince, vatanın paramparça olmasında ve mübarek Filistin topraklarında kurulacak İsrail devleti hesabına yüzbinlerce evladımızın şehit edilmesinde dünya Siyonizminin parmağı olduğunu gördüm. Birinci Dünya Harbinin en ateşli günlerinde bir müddet için ordunun istihbaratında çalışırken Yahudilerin Türkler aleyhine insafsız ve namussuzca ve toplu bir halde casusluk ettiklerini de görerek bütün varlığımla bu namerd ve gizli kuvvetlere karşı mücadeleye girmeyi vazife edindim. Davamı mukaddes bildiğimden hiçbir şeyden yılmadım ve korkmadım. Kaç kere hapse tıklandım, perva etmedim."

Tarihin bir gün bizde de farklı kalemler tarafından ve olanca açıklığıyla yazılacağı umuduyla, bereketli okumalar diliyoruz.

Mustafa Armağan

Filistin-Suriye Cephesinde Kahramanlar ve Hainler

İnkılâbın asıl gayesi

110 kûsur ve belki daha fazla seneden beri büyük Türk milletine inkılâp adıyla sunulan zehirli bir şerbet vardır ki, bütün misalleri, vakaları ve neticeleriyle milletimizi mazisinin bütün azamet ve şaşasına veda ettirerek derin bir uçurumun dibine yuvarlamış ve orada perişan halde bırakmıştır.

İçimizde hâlâ bazı kimseler hakikatin bütün acılığı ve çıplaklığına rağmen bu çıkmazın bizi asırlardan beri hasretini çektiğimiz güneşli ve mesut bir selamet yoluna götüreceğini iddia ederler. Cahilliklerinden ziyade menfaatleri yüzünden...

Bütün bu inkılâplar ne sadece tesadüflerin eseridir, ne de bizim gafletimizin neticesi... Bunlar uzun senelerden beri en ince teferruatına kadar hesaplanmış planlı ve sistemli bir çalışmanın neticesidir. İstihdaf ettiği (hedeflediği) iki mühim gayeden biri büyük Türk devletini parçalayarak zengin mirasına konmak ve bu vatandan koparılmış parçalar üzerinde çoktan tarihe gömülmüş Salamon saltanatını yeniden diriltmek.

Daha mühim olan ikinci gaye de Türk milletini İslâm tarihine ve İslâm dinine yaptığı muazzam hizmetler ve fedakârlıklar pahasına elde ettiği itibar ve şereften mahrum ederek onu İslâmın bağrından söküp atmak ve böylece 500 milyonluk zengin ve geniştir İslâm dünya-

sında Kitabımızın emrettiği şekilde bir birleşme, kardeşlik ve ittihat (birlik) vücuda gelmesine mâni olmak ve bu zengin âlemi manada ve maddede müstemlekeleştirmek (sömürgeleştirmek)...

Birçok mütefekkirler bu mel'un ve sinsi hareketin Tanzimat devrinde başlamış olduğunu söylerler. Bir miktar doğrudur; fakat daha doğru olan tarafı şudur ki, Garp'a (Bati'ya) adalet ve medeniyet götürmüş ve öğretmiş olan büyük Türk milletini kör bir taassupla yıkmak ve Müslüman Türkü Asya'nın hücre (ücre) bir köşesine sıkıştırıp tarihten saklamak arzusu Tanzimat hareketinden çok daha kıdemlidir.

Tanzimat olsa olsa uzun seneler içten içe hazırlanmış bir zemin üzerinde ani olarak satha çıkışın başlangıcıdır.

Yine bazı mütefekkirler Tanzimat devrinin Garplılaşmak, asrî bir devlet idaresi kurmak ve mülkü imar, milleti zengin etmek için atılmış büyük bir adım olduğunu iddia ederler. Bu iddialarla realiteler ve hadiselerle neticeler karşılaştırılacak ve hele bilhassa milletimizin büyük zararları ve kayıpları göz önüne getirilecek olursa bizi bu uçurum yoluna sokan, teşvik eden Garp'ın oynadığı mürâî (ikiyüzlü) oyunlar ve istihdaf ettiği hain gayeler kolayca meydana çıkar.

Bütün hıncı ve ağırlığıyla milletimizin sırtına çullanmış olan görünmez bir kuvvet, olanca sinsiliği ve maharetiyle gayesine doğru ilerliyor! Ne kadar sanatkârâne bir şekilde maskelenmiş olursa olsun, biz bu hakikatleri tarihin ve hadiselerin açık ifadesinden ve bizzat emrivâkilerin (oldu bittilerin) belâgatinden pek iyi anlıyoruz. Fakat bazı menfaatler ve engeller ve bilhassa yekdiğerine kenetlenmiş menfi teşekküller ellerindeki bütün vasıta ve imkânlarla bu hakikati gizlemeye, her yeni felaket ve geriliği propaganda sayesinde bir saadet ve ileri hareket gibi göstermeye çalışmış ve çalışmaktadır. Buna bugüne kadar muvaffak olmuş nazarıyla da bakılabilir.

Yakın tarihimizde devlet ve milletimizin imhasına kasteden fenalıklara ve çalışmalara kahramanca göğüs geren insanları türlü namlar ve yalanlarla kötölemeye çalışan gizli kuvvetler, bunun aksine olarak irfan ve iz'an noksanından ve menfaat hırsından doğan bir tehâlükle (şiddetli arzuya) ekmeğini yediği, lütfunu gördüğü milletlerine bilerek veya bilmeyerek kötülük edenleri de şeref ve itibarın en üst kademesine çıkarmışlardır!

Ve bu böylece gide gide zamanımıza kadar gelmiş, dayanmıştır! Arkada bıraktığımız kayıplar ne kadar çok ve büyük olursa olsun, milletimizin şuurunda bir intibah (uyanış) ve birçoklarımızın ruhunda acı hakikati kavramaktan doğan bir infial görülmeye başlamıştır. Mebzul propaganda ve vasıtalarla uzun senelerden şu dakikaya kadar saklanmış olan hakikat şimdi açık bir kitap gibi gözlerimizin önündedir. Bu kitaptan herkes bizi sürükleyenlerin bütün arzularını, hedeflerini ve mel'netlerini (alçaklıklarını) su gibi okuyabilir.

Bu küçük ve zarurî mukaddemeden (girişten) sonra gelecek yazılarımız birkaç cepheden milletimiz aleyhine yapılan taarruzların neticelerinde, bayrağı şan ve şerefle dünyanın üç kıtasında dalgalanmış koskoca bir imparatorluktan bugünkü 18 milyonluk mahzun ve mustarip bir vaziyete nasıl düşürüldüğümüzü gösterecek ve bizimle, yani Türk birliğiyle niçin bu şekilde uğraşıldığını izah edecektir.

Davaların davası budur.

Garp eliyle Şark'a sunulan mikrop

Garp'ın maddede ve manada istilacı ve müstemlekeci medeniyeti asırlarca zengin Müslüman memleketlerinin maddî ve manevî servet kaynaklarını ve zenginliklerini sömürdü durdu. Afrika'nın şimalinden (kuzeyinden) Asya'nın şarkına (doğusuna) kadar büyük bir dünya parçası üzerinde yaşayan 100 milyonlarca Müslüman, Avrupalıların asırlar süren yağmacılık ve tahripkârlığından dolayı sefil ve perişan olmuşlardır.

Fakat adalet ve insanlığa yakışmayan bu vahşi talan, nihayet İlahî adalet tecellisi olarak gâsıpların (gasbedenlerin) fitil fitil burunlarından gelmiş ve Avrupa kendi büyük günahlarının, zulüm ve ihtirasının ve Müslümanlara reva gördüğü adaletsizliğin doğurduğu kan ve ateş deryası içinde kendi öz eserlerine ve tezatlarına mağlup olup sırt üstü yıkılmış kalmıştır.

Bu netice karşısında Şark'ın ve Müslüman dünyasının bir hamlede ayağa kalkarak Allah'ın lûtfettiği büyük fırsattan istifade etmesi ve seri bir kalkınma ile zararlarını telâfi etmesi beklenirdi. Hiçbir şey yapılmadı denemez. Bilakis İslâm âleminin şuurunda mühim intibah ve hareketler her yerde görülmektedir. Fakat görülenle beklenen ara-

sında, cenin ile rüşet yaşındaki insan farkı vardır. Zaten şu birkaç sene içinde göze çarpmak, elle tutulacak maddî ve manevî bir yükseliş tabii tahakkuk edemezdi (gerçekleşemezdi).

Müslüman milletlere vurulan zincirler henüz yerli yerindedir. Daha bir kısmı, mesela Şimalî Afrika'nın temiz evlatları henüz tam ve kâmil (eksiksiz) istiklallerine kavuşmuş değillerdir. Güvenlik Konseyleri ve çeşitli teşkilât(lar), Müslümanların bütün haklarını tanımış ve zararlarını telâfi etmiş değildir. Bilâkis tantanalı ve şaşaalı bir sürü parlak söz ve bol siyaset edebiyatı ve gürültüleri arasında Yakın Şark'ın huzuru bozulmuş ve 60 milyonluk bir Arap ve 400 milyonluk bir Müslüman kütlesinin mukaddes toprakları bu sahte medeniyetin gözleri önünde çiğnenmiş; ilk çağlarda bile görülmeyen vahşet ve barbarlık içinde mukaddes arazinin statüsü bozulmuş ve bu patırtılar arasında bir İsrail devleti dünyaya gelerek bütün Yakın Doğu'nun ve belki de bütün Asya'nın emniyet ve istikbalini tehlikeye düşürmüştür.

Bu hadiseler cereyan ederken bazı insanlar suçu Müslümanlara ve onların geriliklerine ve hareketsizliklerine atfetmişlerdir. Haksızdırlar. Garp medeniyeti bütün bu zengin ve masum İslâm diyarlarının servet ve sâ mânını (zenginliğini) kemirirken sade madde kazancıyla iktifa (yetinmiş) ve kanaat etmiş değildir.

Yahudi menşeli ve Avrupa patentli bütün fuhuş, redâet (kötülük) ve entrika maddeleri bol bol Şark pazarlarına dökülmüş; zihinleri ve vicdanları kirletmiş, aramızdaki kardeşlik ve birliği bozmuştur.

En mukaddes fikirler ve gayeler etrafında dahi kolayca birleşmemek, en ulvî mevzular önünde dahi bir vahdet vücuda getirememek zannolunduğu gibi sadece Müslümanların günahından doğmuş değildir. En büyük teşvik, tesir, hulûl ve kast payı Avrupalıdır. Bizim suçumuz, bunları anlayamamak ve onlara karşı duramamak olmuştur.

Cemiyetimizi, İslâm cemiyetini bugünkü hale getirmek için görünür görünmez bir sürü muzır, menfi teşekküller yüz yıllarca bıkıp usanmadan çalışmışlar ve ruhlarımızda istedikleri gedikleri bol bol açmışlardır. Bu neticeyi hazırlayan insanların açığa vurmuş bazı itirafları vardır ki, onu dikkatle okumak ve ne demek istediklerini

anlayarak ona göre tedbirler almak zarurîdir. Bugünün tahripkâr medeniyetini kurmuş ve onu diktatörce emrine almış olan insanlar düşüncelerini şöyle açığa vurmaktadırlar:

“Şimdi zafere ulaşmamız ve bütün dünyayı yüksek varlığımıza baş eğdirmemiz için elimizdeki vasıtalarla başka bir sertlik de kullanmamız icap eder. Her türlü mukavemetin (direnişin) ortadan kalkması için bizim sarsılmaz bir kuvvet olduğumuzu bilmemiz kâfidir. Hürriyet, müsavat (eşitlik), uhuvvet (kardeşlik) kelimelerini halkın önüne atan biziz! O vakitten beri her taraftan bu oltaya takılmış şursuzların tekrarladığı bu sözler, yalnız ve yalnız dünyanın dirliğini ve önceleri avamın baskısından masun olan ferdin gerçek hürriyetini yıkmaya yaramıştır. Kendilerini zeki sanan adamlar bu kelimelerin gizli manalarını fark edemediler. Bu kelimelerin birbirine aykırı olduğunu, tabiatta müsavat olmadığını, hürriyetin yer bulamadığını, tabiat kanunlarına sıkıca bağlı olan akıl, seciye (karakter) ve zekâlardaki farkları bizzat tabiatın kendisi(nin) doğurduğunu göremediler. Bu adamlar anlayamadılar ki, avam kördür; kendilerini idare etmek için seçtikleri türediler de politikada daha az kör değildiler. Para, tamah, maddî ihtiyaçlar mevzuunda oburluk gibi beşerî zaaf, insanları satın almaya ve teşebbüs fikirlerini boğmaya çok elverişlidir.”

Bu kadar şeytanî ve âdi düşünceler ve metotlarla birkaç asır Müslüman milletlerin bünyesinde tahribat yapan bir hastalığın acaba nekahet günü gelmek üzere midir? Buna “Evet!” diyebilmemiz için, Garp eliyle Şark’a sunulan mikrobun kâşifi büyük bir doktora ihtiyaç vardır. Ümit edelim ki, o doktor *Büyük Doğu* olsun...

Tanzimat: Yıldızlı ölüm hapları

Maruf (tanınmış) Fransız devlet ve siyaset adamı Engelhardt Tanzimat için şöyle demişti:

“Tanzimat’ın umumî gayesi, uzun zaman ayrı yaşamış olan İslâm içtimaî heyetini Hıristiyan topluluğuna yaklaştırmaktır.”

Bundan apaçık anlaşılır ki, asırlarca kanımızı emmiş olan Garp’ın emeli Türkleri Hıristiyanlaştırmak, İslâm dünyasından ayırmak ve böylece zengin Müslüman memleketlerin malını, mülkünü ve servetini ruhuyla beraber sömürüp talan etmektir. Ve işte Tanzimat uzun

seneler nadas edilmiş bir arazi üzerine bu mel'un fesat tohumlarını ekmek ve o zemin üzerinde hasadını yaparak mütereddî (soysuzlaşmış) medeniyetlerinin doymaz gözünü doldurmak için çalışmıştır; gerisi sadece yalan dolandır.

Bunun ilk fiilî teşebbüs noktası, Reşid Paşa'nın Londra'da sefir bulunduğu sırada Farmasonların kendisini avlamaları, aldatmaları ve Mason büyüsiyle efsunladıktan sonra emellerine alet etmeleridir.

Müslümanlığın saf, temiz ve terakki ettirici umdeleri (ilkeleri) ve bu mukaddes umdelerin bütün tarih boyunca meyva vermiş muhteşem misalleri ve muvaffakiyet âbideleri canlı olarak gözlerimizin önünde yaşarken, ilk önceleri kilise ve ruhban aleyhine kurulmuş olan Farmasonluğun Türklük mevzuunda ısrar etmeleri ve bizimle çok uğraşmalarının tekmil (bütün) sırları henüz çözülmüştür.

Farmasonlar Reşid Paşa gibi zekâ ve kültür sahibi bir şahsiyeti o şekilde zehirleyip ifsat etmişlerdir ki, onun nazarında muasır medeniyette geri kalmaktan ve bozuk düzen bir idareden şikâyetçi olan Türkiye'yi ilerletip yükseltmek ve idaresini asrîleştirmek için körü körüne Garp medeniyetine uymak, hatta tâbi olmaktan başka çare yoktur.

Onlar zannediyorlardı ki, veyahut onlar (öyle) inandırılmış ve ikna edilmişlerdi ki, Türkiye bütün mazisine, mukaddesatına ve an'nesine veda etmeden içinde bulunduğu sukuttan (düşüşten) kurtulamaz ve asla terakki edip yükselemez. Bu sebeptendir ki, parlak ve şaşıklı bir tarzda dünyaya ilân ettiğimiz Tanzimat'ın başında Reşid Paşa'yı görüyoruz. Reşid Paşa bu davanın en hararetli ve vecidli (çok-kun) rehberidir.

Halbuki aradan geçen 111 sene gibi mühim bir zaman akışından sonra dünle bugünün namusluca ve tarafsızca bir mukayesesini yaparken kan ağlamamak ve yerlerin dibine geçmemek mümkün değildir. Koskoca bir imparatorluktan elimizde kalan gerçek bir vatan parçası üzerinde madde ve mana bakımından ne derece fakir düştüğümüzü ve ne miktar geri kaldığımızı görmeyen, anlamayan kalmamıştır.

Esasen Garp, sinsi bir tarzda zehirlerini millî bünyemize akıtır ve Tanzimat etiketli yaldızlı ölüm haplarını bize yuttururken, biz bunların neyi kastettiğini ve bizi nerelere götüreceğini bir an bile

düşünmek külfetine katlanmamış ve hatta bu düşünceleri suç saymış bulunuyoruz.

Tanzimat, Meşrutiyet ve daha bilmem hangi rejimlerin yaftaları altında ahlak, an'ane ve manevî varlığımızdan namütenahî (sınırsız) fedakârlık pahasına ulaştığımız menzilin ne feci bir ölüm noktası olduğunu görmeyenler, eğer kopkoyu cahil değillerse, muhakkak ki, satılmış garazkârlardır.

İsterim ki, okuyucularım ve kalplerinde din ve milliyet aşkının kıvılcıkları titreşen vatandaşlarım şu inceliklere iyice dikkat etmiş olsunlar:

Vatan, millet, memleket, terakki (ilerleme) ve teâli (yükselme) gibi, hatta adalet, müsavat ve uhuvvet gibi parlak cümleler arkasına gizlenmiş nice şahsiyetlerin sun'î ve hileli tertiplerle kazandıkları millî kahraman vasıfları gerisine en şeytanî ihtiras ve zümre saltanatına hizmet etmekten başka bir gaye gütmediklerini binlerce açık misal ve hadise gözlerimize sokmaktadır. Fakat bu misal ve hadiseleri hakikat adına hakikat gayretiyle tetkik (inceleme) serbestliğinden hâlâ mahrumuz!

En yeni misal olarak daha pek yakında gözlerimizin önünde öyle beliğ, öyle sarîh (açık) bir hadise cereyan etmiştir ki, taşıdığı mananın geniş ufuklarında eğer bir şeyler görüp anlamamış insanlar mevcutsa idraksizliklerine hükmetmekten başka bir şey yapamaz.

İşte büyük adam bakımından çok zengin olan milletimizin tarih tacının Fatih gibi, Yavuz gibi nice nice şahane pırlantaları varken bunların hepsinin, yıllardan beri mühmel (ihmal edilmiş) ve metruk (terk edilmiş) türbelerini açmadan bu vazifeye ilk olarak kimden başladılar biliyor musunuz?

Mahaza Farmason olduğu için Reşid Paşa'dan!!!

Allah Resulü'nün mihmandarı Ebâ Eyyub el-Ensari'nin, Fatihlerin Fatih Sultan Mehmed'in ve Plevne'nin eşsiz kahramanı Gazi Osman Paşa gibi bütün bir âlemin hürmetle önünde eğildiği bu muhteşem insanların türbeleri dururken böyle bir tercih yapılmasının sır ve hikmeti ne olabilirdi! Sadece Masonluk tesiri...

Görünmez inkılâplarıyla bütün Türk maddî ve manevî varlığını

yok etmek isteyen şebekenin arzusu böyle olduğu için bu tercih yapılmış, bu hal milletin gözüne batır diye perva bile edilmemiştir.¹

Bundan sonra okuyucularımı en kestirme yoldan, Birinci Dünya Savaşı'nda görünmez inkılâbın at oynattığı ateşli sahaya sokacağım. Orada hep beraber, sır halinde kalmış nice muazzam hadiseleri seyredeceğiz.²

Gizli dosyalar açılıyor

Nice karanlık hadiseler ve vakalar, mahiyetleri gizli kalmış entrikalar ve inkılâp diye adlandırılan faciaları geride bırakarak 80 yıllık bir yoldan Birinci Dünya Savaşı'na geliyoruz. Artık sadık Trablus ve kahraman Rumeli bizim değil... 100 bin Mehmetçik, Anadolu çocuğu, Sina çölünün susuz ve merhametsiz kumlarında sancaklarının ve atalarının şereflerini korumak için cenkleşiyor. Müslüman Türkün teşkil ettiği bu coşkun dalgalar sel halinde kanalın cidarlarına çarpmış ve orada eriyip gitmiştir. Kanalın öte başına geçen Mehmetçiklerin semalara yükselen "Allah Allah!" sesleri biraz sonra kesilmiş ve el-Ariş ve Gazze istikametinde meşhur ve mahzun ricat başlamıştır.

Ordunun kumandanı Bahriye Nazırı Cemal Paşa... Büyük azim, himmet ve şiddet sahibi bir kumandan... Yapıcı bir insan... Fakat Meşrutiyet inkılâbının arifesinde Enver Paşa müstesna diğer İttihat putları gibi Farmason dinine girmiş bulunuyor.

Hak maskesine bürünmüş, küçük, büyük rütbeli Farmasonlar, Suriye ve Garbî (Batı) Arabistan'da bir terör havası doğurmak için karargâhta gayet mahirâne (ustaca) ve sessizce çalışıyorlar.

Beyrut ve Şam'da kurulan idam sehplarında âyan ve mebuslar, eşraf ve Arap kumandanları sallandırılıyor. Müthiş bir korku çöl hudutlarına kadar her tarafı istilâ etmiş ve yer yer isyanlar, kıyamalar,

¹ CHP iktidarının son günlerinde, 1950 Mart'ında, türbeler yeniden açılırken ilk açılacak türbelerden birinin Beyazıt'taki Mustafa Reşid Paşa Türbesi olmasındaki garabete işaret ediyor. DT.

² Gelecek sayıdan itibaren bu muhteşem tetkik istinat ettiği vâkıa ve ifşa unsurları bakımından sade Türkiye'yi değil, dünyayı hayrette bırakacak bir mikyasa ifade edecektir. Cevat Rifat Atilhan bu tetkik ve ifşasının bugüne kadar neşrettiği her eserin üstünde bulunduğu-nu bildirmektedir. [*Büyük Doğu*'nun notu]

aksülâmeler (tepkiler) başlamış. İttihat ve Terakki'nin en büyük günahı Siyonist canilerinin ileri karakolu olan Farmasonluk orduyu içinden kemirmekte... Karargâhlarda ve kıtalarda Farmason zabitler İsviçre'nin Basel şehrinde 1897 senesinde Siyonistlerin ilk kongresinde verilen kararı gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Karar şu: "Türk İmparatorluğunu yık, Siyon devletini kur!.."

Lübnan'ın Amyon kazasında bir müfreze ile bulunuyoruz. Müfreze kumandanı Arif Bey, koyu Farmason... Aynı rütbede olduğumuz halde yüzümüze bile bakmaya tenezzül etmiyor. Çünkü o, "Bizim Talât!" diye bahsettiği Dahiliye Nazırı'nın loca arkadaşıdır.

Bu imtiyazla olacak ki, huri misali Lübnan kızlarını karargâhına zorla getirmeyi ve halktan haraç almayı hak biliyor.

— Arif Bey; bütün bunlar, biliyor musunuz, hep Türkün hesabına; masum, mahcup ve bihaber Türkün hesabına yazılıyor! Günah-tır! Yapmayınız!

Tahmin ettiğiniz gibi, Arif Bey Türk değildir.

Müfrezenin doktoru, Zahle kazasının zengin eşrafından Kayser Bey... Haber veriyor:

— Masonlar kârımızı itmam (tamamlamak) için karar vermişler. Gideceğimiz Dendeş eşkiya takibinde hesabımızı göreceklermiş!

— Bu cinayetler hep Türklerin hesabına kaydediliyor, anladınız mı Arif Bey?

Karşılıklı mücadele ve ağır hakaretler sonunda taşıdığım Ştayer tabancasının bütün mermilerini bu din ve mukaddesat, şeref ve hayşiyet düşmanının üzerine boşaltıyorum. İlk hamle eden kazanır. Ve ertesi sabah kadın, erkek binlerce Lübnanlının göz yaşları arasında muhafızlarımla beraber Şam'a doğru yollanıyorum.

Muharip kuvvetlerin ve 8. Kolordunun kumandanı, büyük Türk çocuğu ve kahramanlık timsali Mersinli Cemal Paşa'nın huzurundayım. Bütün Farmasonlar ve Yahudiler diyor ki:

"Askeri Ceza Kanunu'nda düşman veyahut silahlı eşkiya karşısında mafevkına (üstüne) karşı gelenler kurşuna dizilir. Artık biz de bu adamın şerrinden kurtuluyoruz!"

Fakat Mersinli Cemal Paşa umulmadık bir karar veriyor:

Beni kolordunun harekât şubesini idareye memur ediyor. Şubenin müdür vekili, Mütareke'de meşhur Damat Ferid Paşa'nın yaverliğini yapmış olan sınıf arkadaşım Asaf Safa Bey... Bu genç, Farmason olduğu için tayyareci olmuş, fakat uçmamış, istihkâm zabitidir (subaydır) fakat siper yapmamış, zabittir, harp etmemiş bir tip... Buna rağmen Mason olduğu için cephelerde türlü mahrumiyetler içinde harp eden zabitlere göre mümtaz (ayrıcalıklı) mevkide... Onun vazifesini teslim alıyorum.

Bu kolordunun, az evvel Erkânıharb (Kurmaya) Reisi olan zat, Miralay Sadullah Bey... Şu bizim meşhur Seyrisefain Umum Müdürü... Fakat bir metresi var: Simi Simon. Mata Hari denilen meşhur casusa taş çıkaracak bir âfet... Yahudi casuslarının en büyük aleti. Fevkalâde güzel bir kız. Kolordunun bütün sırlarına âgâh... Bu noktayı faaliyete başladığım ilk gün tespit ediyorum.

Cephelerde kızgın güneş altında yarım gıda ve yarım pabuçla çarpışan Türk askeri her gün yeni bir harika gösterebilir, bu masum ve kahraman ordunun gerisinde yüz binlerce Siyonist, yüz binlerce Yahudi, hıyanet ve cinayetlerinin her türlü gizli silahlarıyla bu ordunun sırtını yere getirmeye çalışıyor. Hıyanet o kadar ileri gitmiştir ki, her gün bir düşman zırhlısı pervasızca sahillerimizde dolaşarak günlük casus raporlarını toplayarak bir an evvel Mehmetçiğin mağlubiyeti ve Türkün mahvı için ne lazımsa yapıyor.

8. Kolordu Harekât Şubesi ve onun Farmason şefi bu düşman zırhlısının gözlerimizin önünde oynadığı faciaya nasıl göz yummuş, kıpırdamamış, akıl ermez.

Fakat ben birinci gününden itibaren Allah ve vatan aşkının verdiği ilham ve cesareten kuvvet alarak vazifeye başlıyorum. Artık önünüzde ordu ve kolordunun bütün gizli dosyaları açılmak üzere. Yeni ve Eski Dünyalara hakim gizli kuvvetlerin tesir yollarını bu dosyalardan öğreneceksiniz.

Savaşın gizli düğümleri

Birinci Dünya Savaşı'nın ortalarındayiz. İki seneden fazla bir zaman içinde Süveyş Kanalı kıyılarında, Tih sahrasında çarpışmış olan Türk ordusu şimdi Gazze-Bi'rissebi hattında çarpışıyor. Birinci ve

ikinci Gazze meydan muharebelerinden muzaffer çıkmış olan ordumuz şimdi güçlkle mevzilerinde tutunmaktadır.

Ordunun bir kısmı da Fahri (Fahredden) Paşa kumandasında Medine'de muhasarada... Bütün cephelerin önü düşman, gerisi Yahudi casuslarıyla çevrilmiş. Öyle bedbaht bir ordu ki, eğer sadece kuvvetli ve zengin düşmanlarıyla çarpışsa, eğer sadece kendilerine mertçe ve askerce cephe almış belli bir düşmanla savaşa karşısındaki ne kadar kuvvetli ve hazırlıklı olursa olsun, muhakkak ki, onu Çanakkale'de yaptığı gibi paçavra edecek ve sırtını yere getirip geldiği yere defedecek...

Fakat ne yazık ki, bu kahraman ordunun dört bir tarafı kahpe ve görünmez düşmanlarla ihatalı (çevrili)...

Büyük şehirlerde İttihat ve Terakki'nin arkasına gizlenmiş olan Farmasonlar ve Siyonistler ve bütün Türk düşmanları sinsi ve hummalı bir faaliyet içinde... Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın Beyrut ve Şam'da astırdığı âyandan Abdülhamid Zehravî Efendi ve mebus Şefik el-Müeyyed Bey gibi Arap milliyetçilerinin reislerinin feci âkıbeti, bir de yoktan yere Türk-Arap düşmanlığını körüklemiş ve ordunun ileride ve geride her kademesinde mevcut olan Arap zabitlerini tahrik ederek zavallı Mehmetçigi müthiş bir yangın ve dört tarafı bir felâketin göbeğinde bırakmıştı.

Karargâhlarda ve bazı kıtalarda mevcut politikacı Farmason zabitler siperlerde erkekçe dövüşen arkadaşlarına kötü misal teşkil edecek bir hayat sürmekte ve böylece için için yanmakta olan ateşi körüklemekteler.

İşte bizim ordumuz Filistin'de ve Arabistan'da bu meş'um (uğursuz) şartlar altında çalışmakta; içinden, dışından, önünden, ardından, görünür, görünmez düşmanlara karşı yalnız Türk ırkına mahsus bir vakar ve kahramanlıkla vazifesini yapmaktadır.

Bütün bu talihsizliklere bir de Lavrens (Lawrence) denilen İngiliz ihtilalcisinin görünmez kuvveti inzımam ediyordu (ekleniyordu). İngiliz Yahudilerinin hizmetkârı Lloyd George'un ve daimî Yahudi tesir ve nüfuzu altında bulunan İngiliz Muhafazakâr Partisi'nin yetiştirdiği bu müthiş adam, çölleri ateşe vermekte, Urbanı ayaklandırmakta ve kaleleri içinden fethetmekte mahir bir insandı.

Şunu da bilmelidir ki, bu ihtilalcinin dünyaya yapılan şaşaalı şöhretinin dörtte üçünü mübalâğalı propagandalar teşkil eder. Bu propagandalar daha ziyade âsilerin cüretini arttırmak ve bizim maneviyatımızı kırmak için yapılmaktaydı. Her taraftan desteklenmiş ve takviye edilmiş olan bu adamı müteaddit (pek çok) defalar yere vurduğumu ve şerrine set çektiğimi söylersem belki bazıları buna hayret edeceklerdir. Ne yapalım ki, birimizin arkasında koskoca Entelijans Servis ve İngiliz hükümeti vardı; öbürümüzün arkası da bomboş bulunuyordu.

Çok kimse Lavrens'i casus olarak tanır. Değildir! Bu adam mebzul miktarda İngiliz ve Yahudi altınıyla çöllerin aç gözlü bedevilerini aleyhimize isyan ettirmek ve âsi kuvvetleri sevk ve idare ile mükellefti. Tam bir ihtilâlcî...

100 binlerce Yahudi casusunu idare eden ve onları ekmeğini yediği, iyiliğini gördüğü, evine sığındığı asil bir milletin sırtına ölüm hançerini saplamak için idare eden teşkilâtın reisi, ilk Kudüs Umumî Valisi olan Yahudi Aranson'dur ve Lloyd George hükümetinin en sevgili şahsiyetlerindendir.

İşte bizim ordumuz Birinci Dünya Savaşı'nda bu ağır şartlar içinde ve bu elim vaziyette bulunuyordu. Bütün bu nahoş hallere, bir de münhasıran (özellikle) bizim idaresizliğimizden ve bazı hırsızların servet yapmak hırsından doğmuş bir iaşe buhranını da ilâve edecek olursak nasıl ve ne şekilde adım adım felâket ve uçurumlara sürüklendiğimiz ve büyük Türk devletinin nasıl ve ne suretle parçalanmakta olduğu biraz daha meydana çıkar. 1903 tarihinde bir dünya savaşı meydana geleceğini ve Türk devletini parçalayarak bir İsrail devleti kuracaklarını dünyaya ilân eden Yahudiler böylece hatve hatve (adım adım) hedefine doğru ilerlemekte ve hesaplarında yalnız 10 küsur yıl hata etmiş bulunmaktaydı.

1333 (1917) senesi sonbaharında Harbiye Nazırı Enver Paşa mutemet (güvenilir) arkadaşlarından İzmitli Binbaşı Mümtaz Bey'i gizli olarak Şam'da 8. Kolordu Kumandanı Mersinli Cemal Paşa nezdine göndermişti. 20 saat fasılasız (ara vermeden yapılan) müzakere neticesini, büyük vatanperver ve âdil bir insan olan Cemal Paşa'dan mahremane olarak şöyle öğreniyoruz:

“Harb esnasında tatbik edilen terör bütün Suriye ve Garbî Arabistan’da müthiş aksülâmeler (tepkiler) meydana getirmiş ve ordumuzun lüzumsuz yere 1.300 kilometrelik Şam-Medine hattını himayesini ve Medine’de mühim bir müdafaa kuvvetinin muattal (atıl) kalmasını mucip olmuştur. Orduda Farmason zabitlerin cephedeki arkadaşlarının maneviyat ve neşelerini kırarak şekilde hareketlerine de âcilen ve cezrî olarak son vermek lâzımdır. Yakında Bahriye Nazırı Cemal Paşa İstanbul’daki vazifesine alınacak ve onun yerine Mersinli Cemal Paşa geçecektir. Şimdilik âcilen Ordu Zat İşleri Şubesi Müdürlüğü’ne Mersinli Cemal Paşa’nın güvendiği bir zabıt getirilecek ve Ordu Zat İşleri Müdürü Çobanoğlu Zeki Bey de Şark’ta Ordu Kumandanı Vehib Paşa’nın karargâhına gidecektir.”

Böylece harbin üçüncü senesinde kolordu kumandanımla Harbiye Nazırı’nın müşterek kararları üzerine Suriye ve Garbî Arabistan Umum Kumandanlığı’nın İkinci Şube Müdürlüğü (Zat İşleri) benim âciz omuzlarıma yükletildi.

İşte bütün zatlar ve meselelerin iç yüzünü görmeye başladığım ve vatan çapındaki hadiselerin gizli düğümlerini önüme serilmiş bulduğum müşahede makamı bana verilen bu Zat İşleri Müdürlüğü olmuştur.

Yüzlerce insan açlıktan ölürlen...

Suriye ve Garbî Arabistan Umum Kumandanlığı Zat İşleri Müdürlüğü vazifesini benim gibi küçük rütbeli, genç bir zabitin deruhde etmesi (üstlenmesi) biraz zor hazmedildi. Karargâhtaki genç arkadaşlar ne cephenin açlık ve mahrumiyetinden ve ne de düşman karşısında erkekçe döğüşen Mehmetçiğin halinden ve çektiği sefalet ve zorluktan haberdar bulunuyordu.

Aksine olarak bunlar müthiş bir lüks, bolluk ve gösteriş içinde safa sürmekteydiler.

İstanbul’un birinci sınıf otellerinden hususî surette getirilmiş aşçılar, seçme garsonlar ve göze batan bir âlâyiş (gösteriş) içinde saray hayatı yaşayan bu salon zabitleri, cepheden gelmiş, mütevazi ve iddiasız bir harp zabitinin ordunun ve halkın hayatî meseleleriyle yakından alakalı bir vazife başına getirilmesini hoş karşılamadıklarını gizleyemediler.

Ordu karargâhının harekât şubesine kadar en mühim vazifelerde dönme zabitler vardı. Ne yazıktır ki, bu büyük milleti idare eden eller Türk milletini tarihten silmek için alçak ve riyakâr düşmanlarımızın asırlardan beri ne kadar kindarâne ve sistemli bir surette çalıştığını bir türlü idrâk edememişler ve zavallı Türkün hakkını müdafaa, istikbalini temin çaresini düşünememişlerdi. Bütün bu halleri göz önüne alarak bana verilen vazifede, en ziyade cephelerde döğüşen silah arkadaşlarımların haklarını müdafaa ve bunların gerilerinde ve karargâhlarda gizli düşmanların bulunmamasına gayret ettim. Ordunun ve halkın iaşesini düzeltmek için elime geçen fırsatı son haddine kadar cephe lehine kullandım.

Artık harbin son senesini yaşıyoruz. Vaziyet çok naziktir (kritiktir). Cephenin önünde kuvvetli bir düşman, arkasında sürü ile casus. Yahudi casusları... Büyük bir âsi kuvvet Medine'yi muhasara etmiş, 1.327 kilometrelik demiryolunun müdafaası için ordudan mühim bir kuvvet ayrılmıştı. Askerin ve halkın iaşesi berbat... Menzil anbarları ağız ağza erzak ve eşya ile dolu... Fakat bunları bir türlü insanca dağıtmaya muktedir olamıyoruz. O kadar ki, Kudüs şehrinin boşaltılmasına emir verildiği vakit depolardaki erzakı taşımak şöyle dursun, bunların çokluğundan hepsini imha etmek bile kabil olamamıştır.

Cephede asker tatlıya rüyada bile hasret çekerken, Kudüs menzil anbarından sokaklara dökülen binlerce teneke bal günlerce yolları geçilmez hale sokmuştu. Böyle bir efsane tarihin hangi devrinde duyulmuştur?

Beyrut ve Lübnan'da açlık, tarif ve tavsif edilmez bir hadde gelmişti. Bu işi kendime vazife edindim ve meşgul oldum. Günde yüzlerce insan açlıktan ölmekte ve bunlara hiçbir şey yapılamamakta... Sebebini araştırdım: Lübnan'ın iaşe işleri, Beyrut'un meşhur milyonerlerinden Mişel Sürsuk ismindeki zata verilmiş, o da servetini arttırmaktan başka bir şey düşünmüyor. Mişel Sürsuk ve güzel karısının Cemal Paşa ile arasının çok iyi olduğu görülüyor ve kimse de buna itiraz etmek cesaretini gösteremiyor.

Yalnız Âliye Kaymakamı Emir Adil Arslan Bey -şimdi Ankara'da Suriye Sefiri- bu işe şiddetle itiraz etmiş ve Cemal Paşa'ya halin fecaat ve vahametini (tehlikesini) bildirmişti.

Bir gün beraberinde Mersinli Cemal Paşa ve ordu müftüsü Esad Şukayr Efendi olduğu halde Ordu Kumandanı ile Âliye Kaymakamı arasında müthiş bir mükâleme (konuşma) cereyan etmişti.

Cemal Paşa:

— Açlıktan bir çok insanların ölmekte olduğundan bahsediyorsunuz. Biz böyle bir şey görmüyoruz!

Emir:

— Nasıl görmüyorsunuz? Her gün gözlerimizin önünde yüzlerce insan ölüyor, isterseniz nüfusu sayalım ve zayıyatı tespit edelim!

Bunun üzerine Cemal Paşa:

— Eğer ahval aksi zuhur ederse size yapacağım muameleyi düşününüz! deyince Emir Adil Arslan, şâyân-ı hayret bir cesaretle:

— Niçin ta'lik buyuruyorsunuz (sonraya bırakıyorsunuz) Paşa Hazretleri, şimdiden tatbik buyursanıza!

gibi asil ve cesur bir mukabelede (karşılıklı) bulunmuş ve Mersinli Cemal Paşa araya girerek münakaşayı yatıştırmıştı.

Hülâsa gerek cephe ve gerekse cephe gerisi bu şekilde acı bir idaresizlik ve suistimler ve zabitler arasına görünmez kuvvetlerin ilka ettiği (dayattığı) Türklük-Araplık davaları, şehirlerde ve çöllerde şiddet ve kötü idareden doğma bir küskünlük ve düşmanlık içinde ordumuz mukadder felâkete adım adım sürüklenmekte idi.

Kudüs düşmana terkedilmiş, ordumuz daha gerilere çekilmişti. Mukadder âkıbet her tarafta hissedilmeye başlamıştı. İstanbul'da Şehzade Abdülmecid Efendi'nin Bağlarbaşı'ndaki köşkünde Şehzade Selim ve Salâhaddin Efendilerle Mevlânzâde Rifat Bey ve bazı vatanperverler tarihî bir toplantı yaparak bütün bu idaresizlikleri ve Suriye'deki şiddet ve terör politikasını tenkit etmişler, Ordu Kumandanının değiştirilerek yerine herkese kendisini sevdirmiş olan Mersinli Cemal Paşa'nın tayinini teklife karar vermişlerdi.

Gariptir ki, bu karar Hey'et-i Vükelâ'da (Bakanlar Kurulu'nda) müzakere edilmiş, sadece Hariciye Nazırı Halil Bey [Halil Menteşe] bu fikre taraftar olmuş, fakat diğerleri böyle bir karar ittihazına (alınmasına) cesaret edememişlerdir.

Bununla beraber hadiselerin zoruyla ordunun başına adaleti ve iyi idaresiyle mümtaz Mersinli Cemal Paşa'nın geçmesi bir "emrivâki" olmuştu.

Bu haber şehirlerde ve çöllerde büyük bir sevinç havası doğurmuş, asıp kesme devrinin geçtiği kanaati etrafında ortalığı hissedilir bir sükûnet ve huzur kaplamıştı.

Artık Birinci Dünya Harbi'nin sonundaki hezimet devresiyle Millî Kurtuluş Hareketi çığırının gerçek müessirlerini (etkenlerini) tarihî vesikalara bağlayacak olan ana dâva merkezine ayak atmış bulunuyoruz.

Mehmetçik aslanlar gibi dövüşüyor

Yeni Ordu Kumandanının ilk işi karargâhını ıslah ve takviye olmuştur. Ordunun Erkânıharb Reisi Miralay Fuad Bey (Orgeneral Ali Fuad Erden) o güne kadar cereyan etmiş siyasî hadiselerin hiçbirisine iştirak etmemiş, elini kanla lekelememiş, kendisini gece gündüz askerlik vazifesine vermiş tertemiz bir insandır. Arkadaşlarımdan işittiğime göre herhangi bir idam hükmü, Erkânıharb Reisi sıfatıyla, görmek için kendisine götürülürse, "Böyle kanlı işlere beni karıştırmayınız, bunu Paşa'ya götürünüz!" dermiş.

Mersinli Cemal Paşa müşarünileyhi (Fuad Bey'i) 8. Kolordu Kumandanlığı'na getirerek yeni bir kadro ile Şam-Medine arasındaki Katrane mevkiine gönderdi. Beni de en güvendiği ve sevdiği bir insan olarak Ali Fuad Bey'in emrine verdi.

Giderken bir gece kendi odasına çağırarak bana şu mahrem talimatı verdi:

"Cevat, oğlum, sen de Ali Fuad Bey'le beraber git ve istediğim gibi çalış! Kolordu Erkânıharb Reisi Kemal Bey [eski Berlin Sefiri Kemaleddin Sami Paşa] cesur bir askerdir. İcabederse o mıntıkada vukuu melhuz (olması muhtemel) harekâta da bilfiil kumanda edecektir. Ali Fuad Bey'in sana büyük teveccüh ve emniyeti var. Ona hizmet et! Oradaki Arapları iyi idare etmek lâzımdır. Katrane'ye yakın olan Şeyh Türkî'ye ve Kerek'de Şeyhülmeşayih Miskal Paşa'ya selâmlarımı söylersin ve kendilerine 250'şer altın verirsin! Şeyh Türkî'ye Ali Fuad Bey de ayrıca para verecektir. Miskal Paşa'ya yazdığım şu

hususî mektubu da bizzat verirsin ve 150. Alay Kumandanı Tahsin Bey vasıtasıyla daima benimle temas edersin!”

Katrane'deyiz. Bir Alman tayyare (uçak) müfrezesi de yanı başımızda karargâh kurmuş ve Şam-Medine arası emniyet tertibatı bir kat daha arttırılmıştır. Yanımda getirdiğim altınları sahiplerine elimle verdim. Miskal Paşa bu hediyeye mukabil Paşa'ya gayet kıymetli bir Arap kırsağı hediye etti [İstiklâl Harbi sonunda Celâl Bayar'a sattık]. Ve bana Paşa'ya arz edilmek üzere şu beyanatta bulundu:

“Allah devletimize, Padişahımıza ve Paşamıza zeval vermesin! Bütün sadakat ve ruhumla din ve devletimizin emrindeyim ve en sadık bendesiyim. Benden ve kabilemden ne vazife istenirse memnunlukla ve bütün fedakârlıkla yapmaya âmâdeyim (hazırım)! Tafile mıntıkasında bir isyan ve hareket vukuu muhtemel görülüyor. Böyle bir şey olursa ben de kanımın son damlasına kadar yanı başınızda hizmete hazırım.”

Miskal Paşa'nın dediği gibi Tafile'de bir isyan ve hareket patlak verdi. Çetin bir arazi ve müşkül şartlar içinde demiryolundan uzakta vukua gelen bu ayaklanmayı bastıramadığımız takdirde vaziyet son derece vahamet kesbederdi (tehlikeli bir hal alırdı). Hakikaten Kemaladdin Sami Bey büyük bir kabiliyet-i askeriye (askeri yetenek) ve mümtaz (az görülür) bir cesaretle bu yangını söndürerek büyük bir tehlikeyi önlemiş oldu.

Fakat hiçbir hareket müstakil ve münferid olamazdı. Bu isyan hazırlanmakta olan büyük taarruzlar ve tazyiklerin bir yoklaması gibiydi.

Nitekim az sonra Şeria vadisinden ilerleyen kuvvetli İngiliz kıtalarının müthiş tazyiki karşısında Asım Bey [Orgeneral Asım Gündüz] kumandasındaki 48. Fırkamız (tümenimiz) Amman'a kadar çekilmek mecburiyetinde kaldı ve Amman'da dört tarafından İngiliz kıtalarıyla çevrilmiş bir halde savaşımaya başladı. Öyle bir vaziyet husule gelmişti ki, adeta bütün Türk kıtaları bu fırkada toplanmış, netice bakımından cephe ile Şam arası boşalmış ve harbin mukadderatı taayyün etmiş (belirmiş) gibiydi. Asım Bey Amman'ı müdafaa edemediği takdirde harp topyekûn (tamamen) kaybedilmiş olacaktı. Ordu Kumandanı Mersinli Cemal Paşa Yıldırım süratiyle Amman'a gelmişti. Asım Bey yeni bir Çanakkale Harbi yapıyordu. Kendisi

ateş hattında ve topçu kumandanı Sami Bey [General] piyadelerle bir safta, Türk Mehmetçikler ve Mehmetçik kumandan arslanlar gibi döğüşüyor, teslim olmuyordu.

Katrane'deki 8. Kolordu karargâhı da hemen hususî bir trene yükleyebildiği kadar cephane ve elde mevcut erzakı alarak Amman'a doğru yola çıktı. Bu karargâhın tarihe geçecek mümtaz simaları içinde Erkânıharp yüzbaşısı Recep Zühdü Bey [şimdi Korgeneral], yüzbaşı Avni Bey, doktor Burhan Fehim Derbi [tüccar, müteahhit], istihkâm kumandanı Muhlis Bey ve genç yüzbaşı Haşim [şimdi Korgeneral] beyler bulunuyordu.

Amman'dan bir istasyon evvel Kasr mevkiinde demiryolu tahrip edilmiş ve dört tarafı düşmanla çevrilmiş, Lavrens âsi Araplarla İngilizler piyade ve süvarileriyle tertibat almışlardı.

Tren arızanın önünde durdu. Düşman keklik avına çıkmış gibi hiçbir korunma ihtiyacı duymadan pervasız ve müthiş bir ateşle bu kekligi çantasında farz ediyordu. Buna askerî tarihimizin harikalarından sayılacak fevkalâde bir feragat ve ölümü esarete tercih eden bir şiddetle mukabele ettik. Treni odun parçaları koyarak parçalanmış raylar üstünde ve ateş altında yürüttüm. Bir telgraf direğine çıkarak telefonu bağladım, 100 binlerce mermi direği parçaladı ve Allah bunlardan bir tanesinin bile bana isabet etmesine izin vermedi. İyi bir tesadüfle bizzat Paşa'yı telefonda buldum ve yıldırım hızıyla Amman'a gelmekte olduğumu bildirdim.

Mülâzim Suphi Bey [Anadolu Sigorta Umumî Müdürü] İstihkâm Kumandanı Muhlis Bey ve Mülâzım Niyazi beyleri düşman eline esir ve feda ederek düşman hatlarının şaşkınlığı arasında ve İngilizleri ortalama yarararak Amman'a ulaştık. Ordu Kumandanı omzundaki yıldızlardan birini çıkarıp apoletime taktı ve şöyle dedi: "Yüzbaşı Cevad, oğlum gazan mübarek olsun!"

Şimdi artık ateş hattında ve nihâî harekât ve mukadderat yolundayız.

Son kozlar oynanıyor

Amman etrafında tarihimizin en şanlı ve neticeli muharebelerinden biri cereyan ediyor. Anadolu Türklerinin burada gösterdiği hari-

kulâde yüksek kahramanlık her türlü tarif ve tasavvurun fevkindedir (üstündedir). Eğer bu muharebe kaybedilecek ve bu bir avuç Türk askeri kendisinden sayıca ve malzemece yüz defa daha kuvvetli olan düşmana yenilecek olursa bizim zümre, yani Almanlar, Avusturyalılar ve bütün müttelikler tepetlak olacak ve harp bir sene evvel bitecekti. Çünkü düşman bu takdirde elini kolunu sallayarak Toroslara kadar dayanacaktı.

8. Kolordu Kumandanı, seyf ve kalem emiri Ali Fuad Bey'in Katrane'den beraberinde getirdiği cephane ve erzak olmasaydı 48. Fırka düşmana atacak mermi bulamayacak ve askerlerine ekmek veremeyecekti. Bu ümitsiz vaziyeti gören ordu karargâhındaki bazı erkân, ehven şartlarla teslim olmak fikrini Cemal Paşa'ya teklife kadar ileri gitmişlerdi.

Mersinli Cemal Paşa'nın son ve kat'î emri şu olmuştur:

"Cephaneleri biten asker, düşmanı süngüsüyle karşılansın; siperlerde ölmek var, dönmek yok!"

Kolordu Kumandanı Ali Fuad Bey'le birlikte ateş hattına gittik. Kütahyalı Asım Bey ve topçuları da ateş hattında... Düşman topçusunun bütün mermileri önümüzde patlıyor, cehennemî tarrakalarla (gürültülerle) kayaları parçalıyor, etrafa dehşet saçıyor. Anadolu çocukları ve Anadolu zabıtların şu dakikada gösterdikleri metanet ve soğukkanlılık ve hiçbir millette görülmemiş yüksek kahramanlık tasvire sığmaz bir şey... Türkün şerefi bu sayede kurtulmuş ve düşman hayretler içinde bu bir avuç Türkün karşısında âciz kalmıştır. Bu nevidâne (ümitsizce) cengin son saatlerinde Şeria garbından Esad Bey [İstanbul eski Polis Müdürü Esad Paşa]kumandasındaki 3. Süvari Fırkamızın Salt kasabasını geri alarak düşmanın ricat hatlarını tehdit etmesi vaziyeti bir anda lehimize çevirdi. İngilizler hemen geldikleri istikamette geri çekildiler. Türkler de yıldırım hızıyla takibe başladılar. Hepimiz nefes almadan düşmanın arkasına takıldık ve Şeria nehrine kadar dayandık.

Bu umulmadık mağlubiyeti İngilizler hazmetmediler. Biraz sonra daha büyük kuvvetlerle 8. Kolordu'ya saldırdılar. Bir kollarıyla Vâdi-i Sir, bir kollarıyla da Salt'a hücum ederek kolorduyu dört taraftan muhasara ettiler.

Yine ve daima Türk çocuğu! Ve daima eşsiz, emsalsiz kahramanlık-
lıklarla bu ikinci saldırışı da bertaraf ettik, bu ikinci muhasarayı da
defettik. Günlerce, gecelerce boğaz boğaza, yumruk yumruğa dövüş-
tük. Görülmemiş, duyulmamış fedakârlıklar yaptık. Kuvvetli düş-
man boynunu bükerek yine eski mevzilerine çekildi, gitti.

Bu muharebelerde iki mühim noktaya işaret edecek, iki malûmu
ilâm edeceğim:

Anayurttan binlerce kilometre uzakta, kızgın çöllerde tasavvuru
bile muhal (imkânsız) yiğitliklerin bütün şan ve şeref hissesi münha-
sıran Türk çocuklarına aittir.

Bizim 7. Süvari Alayımız gibi insanları ve hayvanları aç ve mecal-
siz bir kıtamızın, Şeria ovasında ve Lût gölü kıyılarında Avustralyalı
muhteşem süvari livasına bir saldırışı vardı ki, insan heyecandan bu
manzarayı seyretmeye bile cesaret edemezdi. Bize tabii gelen bu aza-
metli kahramanlıkların neticede neden mâkûs (ters) şekillerde tecelli
ettiğini okuyucularım biraz sonra hayretler içinde görecekler ve bu
mikyasla tarihimizin bütün diğer feci muammalarının da sırlarını
çözeceklerdir.

Burada bir zihniyeti daha belirtmek için şu noktaya da işaret
edeceğim:

Günlerce uykusuz kalan kolordu kumandanımız biraz daldığı va-
kit muharebeyi onu namına biz idare ediyorduk. Kendisine namları-
na şu emirleri verdiğimizizi ve şu hareketleri yaptığımızızı söylediğimiz
zaman “Efendim, size olan itimadımı nasıl izah edeyim?” gibi asilâne
bir jestle karşıldadı.

Zaman ilerledi. Bütün dünya cephelerindeki dost ve düşman
ordular harbin son günlerini yaşıyorlar. Bu mühim günlerde ordu
kumandanı beni yine kendi karargâhına getirdi. Şimdi Ordu Erkân-
nıharp Reisi Alman Her Molçiyö ve bütün Suriye ve Garbî Ara-
bistan’daki Arap işleriyle meşgul Umur-i Arabiye Şubesi Müdürü
Kaymakam (Binbaş) Aziz Bey’e muvazi (paralel) bir faaliyet de
hissemeye düştü.

Üç cepheden siyasî faaliyet ve son günlerin dolgun ve yüklü hadi-
selerine karşı hazırlanıyoruz. Son kozlarımızı oynuyoruz.

Ordu karargâhında bulunan Hint Müslümanları Reisi Abdürrahman Rayyad Bey [şimdi İstanbul'da, zannederim Genelkurmay emrinde bir vazife görmektedir] Hint Müslümanlarına hitaben bir beyanname yazarak bütün din kardeşlerimizi, dindaşlarına silah atmaktan vazgeçerek safllarımıza iltihak etmelerini bildirdi. Bu beyanname tayyarelerle düşman hatlarına atıldı.

Bizim havalideki Urbanın reisi olan Şeyh Sultan ile ordu kumandanı arasında dostluk bağları takviye edildi. Bu zata ziyafetler, rütbeler ve nişanlar tevcih edildi. Dürzî beylerine, Etraş ailesine paşalık unvanları ve bol bol altın verildi. Alman istihbaratı kendi vasıtaları ve elinde mevcut imkânlarla ordunun içinde bulunduğu manalı sessizliğin düğümünü çözmeye ve düşman ordusunun müstakbel harekâtını keşfetmeye uğraşiyor. Hulasa son kurşunlarımızı atmak, talihimizi son defa denemek ve üzerimize doğru gelmekte olan müstakbel fırtına ve harekâta karşı koymak için kendimizi ayakta tutmaya ve karşımıza çıkacak hadiselere göğüs germeye çalışıyoruz.

Şimdi Şeria'nın her iki sahilinde 4., 7. ve 8. Ordularla Nâsıra'da bu üç ordunun bağlı bulunduğu Liman Von Sanders Paşa'nın kumandasında Yıldırım Orduları Kumandanlığı vardır ve bunların hepsi yarın için ayakta ve uyanık bulunmaktadırlar. Ve işte bütün felâket düğümü bu ordular arasında birine bağlıdır.

Türk ordusunun imanı

Cephelerde ölüm sessizliği var. Top ve tüfek gürültüleri susmuş, hatta tayyare faaliyeti bile durmuş. Büyük fırtınalar arifesindeki durgunluğa benzeyen bu hal çok manalı... Belki de sinesinde müthiş hadiseleri ve yarının kat'î neticelerini saklıyor.

Buna mukabil bütün siyasî mesuliyet ve salâhiyetleri (yetkileri) sırtına yüklemiş olan 4. Ordu karargâhında hummalı bir faaliyet...

Alman istihbaratı, Umur-u Arabiye Şubesi ve benim idare ettiğim hususî istihbarat hep yarının kat'î neticelerini lehimize çevirmek için çalışıyor, aleyhimize kurulan tuzakların yerini arıyordu. Almanlarla aramızda saklanmasına imkân olmayan bir anlaşmazlık mevcuttu. Onların hadiseleri anlayış ölçüleri bizimkine uymuyordu. Haşin hareketleri hoş karşılanmıyordu. Nitekim Araplara karşı da

çok sert davrandıklarından Salt ile Amman arasındaki gidiş gelişte bedevîler müsait arazide gizlenerek Alman askerlerini teker teker ve merhametsizce imha etmişlerdi.

Umur-u Arabiye Şubesi Müdürü Kaymakam Aziz Bey'le de bir türlü anlaşamıyorum. Aziz bir dostum olan bu Türk arkadaşımız da işin merhamet ve müsamaha tarafına hiç gitmiyordu. Gerçi memleket ve millet davalarında zaaf daima felâketler doğurur. Fakat 600 yıllık bir devletin hayat ve mematı bahis mevzuu olduğu zaman insanlar nefislerinden fedakârlık etmeğe mecburdur.

Allah korkusundan mahrum birkaç bedevîye karşı daima tatbik ettiğimiz cebir ve şiddetten doğan bütün faciaların tamirini daima Mehmetçiklere havale etmiş ve bütün zararları onların zimmet hanesine kaydetmiş bulunuyorduk.

Bunun için hakkımızda ne düşündüklerini çok iyi bildiğimiz halde biz, 4. Ordu muhiti, Urbanla dost geçinmeyi bir vatan borcu biliyorduk. Her gün karargâha gelen şeyhleri ordu kumandanı karşılar; onların yedi mahalleyi istilâ eden pis kokularına rağmen kendileriyle kucaklaşır, şapur şapur öpüşürdü. Sonra binlerle Türk altınını bunların keselerine boşaltır, göğüslerine büyük rütbeden nişanlar takardı.

Türk altınları azalınca Ordular Grubu Kumandanı Liman Von Sanders Paşa'dan bir miktar Alman altını istedik ve tazyikle (sıkıştırarak suretiyle) 20-30 bin altın koparabildik.

Harbin son günlerini yaşadığımız ve neticeye yaklaştığımız tamamen belirmişti. Esasen Türk ordusunun iler tutar yeri de kalmamıştı. Elde mevcut olan sadece Mehmetçiğin göğsündeki mücerret imandan başka bir şey değildi. Şu öldü zannedildiği bir devirde şahlanıp da İstiklâl Savaşları'nda topsuz, tüfeksiz, müstevliyi paçavra gibi vatan hariminden koparıp atan, sonra da bazı serserilerin bunu çeyrek asırdan fazla istismar edip şampanyalarına, zevklerine ve ihtiraslarına alet ettikleri iman...

Askerler şöyle dursun, zabitlerin ayaklarında don, sırtlarında fanila bile yoktu. Maneviyat da o kadar mükemmel değildi. Herkes, yaklaşan feci âkıbeti gözleriyle görüyor, elleriyle tutuyor gibiydi. Bu durgunluğu biraz izale ve maneviyatı bir parça takviye için İstanbul'dan bir miktar Türk ve Alman taze kıtalar gelmeye başladı.

Alman Mareşalı Falkenhayn cepheyi bizzat görmek ve bir parça canlandırmak için karargâhımıza geldi ve cepheyi dolaştı.

Cephe gerisinde, Safed'de Yahudilerin geniş mikyasta casusluk faaliyetlerinde bulunduğu anlaşıldı. Ondan evvel Siyonist casusluğunun merkezi olarak Zimmarin kasabasını keşfetmiş ve canilerin kellelerini uçurmuştuk. Halbuki Safed'de daha müthiş bir habaset (kötülük) yuvası mevcutmuş. Bunu bizim istihbarat sayesinde öğrendik ve bu nankörlerin bedevî Araplarla müştereken ve düşman taarruzuna muvazi olarak bir isyan hazırladıklarını da meydana çıkardık. Safed'e gönderilen Mülâzim Seyfi Bey, bu cusasların reisi olan Yahudi karısı Raşel Rabinoviç'i elde etti ve aldığı talimat mucibince vaktin de dar olmasından ötürü bu cânileri hemen oracıkta yok ederek bir terör havası meydana getirdi ve böylece cephe, tam ricat yolları üzerinde kurulan tuzaklardan kurtulmuş oldu.

Ordu karargâhı bütün nahiye müdürlüklerine ve mühim noktalara hep Trablusgarplı zabitleri yerleştirdi. Bunlar Arap lisanını ana dili olduğu için mükemmel bilmekle beraber kendilerine çok güvenilir, sadık ve fedakâr vatan çocuklarıydı. Cemal Paşa'nın düşüncesi bu zevat vasıtasıyla âsilerle temas ve onlarla bir uzlaşma çaresi bulmaktı.

Yalnız askerî kuvvetimizi ve onun içinde bulunduğu maddî perişanlığı hesaba katacak olursak mağlubiyet fermanına şimdiden imza koymak icap ediyordu.

Dürzî beyleri ve paşaları, Şam Valisi Tahsin Özer ve Şam uleması, sözleri geçen Arap şeyhleri, hepsi Salt kasabasına davet edilerek Müslüman Türkleri bekleyen âkıbetin önüne geçmek için tertibat alınmaya, çareler düşünölmeye başlandı.

Ordu Müftüsü Filistin eşrafından Abdölkadir Muzgar, Araplara vaaz ve nasihat vermek ve üç ordunun ricat hatları gerisinde emniyet sağlamak üzere Urbanı dolaşmaya başladı.

Sonradan anlaşıldı ki, Mersinli Cemal Paşa merhum böyle bir tedbir ittihaz etmemiş (almamış) ve adaletiyle kalpleri fethetmemiş olsaydı cepheden hiçbir Türk çocuğunu kurtarıp anavatana getirmek mümkün olamayacaktı.

Hülâsa şu dakikada askerî faaliyet durmuş, siyasî kaynaşma başlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun 400 yıllık için için inkırazını (çöküşünü) hazırlayan sebepler işte bu hengâmede birdenbire dış sebeplerin en zalimiyle karşılaşacak; adeta muvazenesiz (dengesiz) imparatorluğu arkasından itip uçuruma yuvarlamak isteyen bir son saik, gizli bir hesapla, inkırazın yekûn hattını (toplama çizgisini) çekmek isteyecektir. Bu noktayı dikkatle mimleyelim ve neticeyi bekleyelim!..

Barış yolunda...

Filistin sonbaharını yaşıyor. Bütün harp boyunca bakımsızlık ve idaresizlikten kadit (iskelet) haline gelmiş bir ordu ile mukadder âkıbeti bekliyoruz! Düşman ordusu, âsiler ordusu ve Yahudi casusu sürüsüyle dört tarafımız çevrili... Güya din kardeşlerimiz olan bu ülkenin bütün halkı dahi Müslüman Mehmetçiğin düşmanı... Hülâsa manzara feci ve ümitsiz...

O günün vaziyetini bir de 7. Ordu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa'nın ağzından dinlemek faydalıdır. Aynen diyor ki:

"Nablus karargâhında, ikinci defa 7. Ordu Kumandanı'yım. İlk işim çok üzücü ve yorucu seyahatlerle cepheyi dolaşmak ve vaziyeti tetkik etmek oldu. Bu teftiş neticesindeki kanaatim şuydu ki, her şey bitmiştir! Yakın felâkete mani olmak için esaslı tedbirler bulmak müşküldü. Düşününüz; yüzlerce kilometre imtidadında (uzunluğunda) bir cephe üzerinde üç ordu vardı. İsimleri ordu... Zayıf, dağınık birtakım kuvvetler... Daha İstanbul'dan hareketten evvel düşündüğüm şey bu şekilden çıkmak ve hakikate dahil olmaktı. Yani bütün bu kuvvetler kesif bir kütle, ufak da olsa kıymetli bir kütle halinde tek bir ordu teşkil etmeliydi. Ve madem ki ben buraya memur ediliyordum, nefis itimadiyle (özgüvenle) lâzım gelenlere, daha evvel, İstanbul'dan hareketimden evvel bildirdim ki, bu kuvvet benim emrime verilmelidir. Bu yoldaki tekliflerim istihzaya uğradı."

Evet, vaziyet ümitsizdi, fakat her şey bitmiş değildi. Birkaç hafta evvel yine bu askerlerle bu kuvvetli düşmanın belini kırmış, kulağından tutmuş, geldiği yere fırlatıp atmıştık. Mersinli Cemal Paşa gibi büyük bir cesaret ve soğukkanlılığa sahip ve Alman mareşalinin dediği gibi Garp ordularında bile eşi bulunmayan âlim bir asker ve âdil bir insan gece ve gündüz felâketi önlemek için çareler arıyor, tedbirler düşünüyordu.

Mersinli Cemal Paşa'nın müracaat ettiği en büyük çare meşhur Cezayirli Emir Abdülkadir'in oğlu Emir Said'i [geçenlerde İstanbul'a gelen zat] karargâha davet etmek oldu. Emir Said bütün Arap âleminde olduğu gibi Müslüman dünyasında da ismi duyulmuş, şöhreti yayılmış bir zattır. Ordu kumandanıyla baş başa uzun bir görüşmeden sonra bu zat âsilerin başkumandanı "Emir Faysal" nezdine gitti. Müşarünileyhin (Emir Said'in) hareketi bir şifreli telgrafla Maan'da Binbaşı Tevfik Bey'e bildirildi ve hakkında gidiş ve geliş esnasında her türlü kolaylık gösterilmesi ilâve edildi.

Sonradan anlaşıldığına göre Emir Said âsilere sulh teklifinde bulunmaya memur edilmiştir. Müslüman kanı dökülmemesi ve İslâmın son kalesi olan Türk askerinin sayıca kendisinden kat kat üstün düşman ordusuyla çarpışırken Harem-i Şerif'in müdafii (savunucusu) ve İslâmın alemdârı olan bir millete, din kardeşleri tarafından ayrıca hücum edilmesi ve her iki tarafın yüksek menfaatlerini ve istikballelerini göz önüne getirerek bir muahede vücuda getirilmesi (antlaşma yapılması) teklif edilmiştir.

Emir Said bütün nüfuz ve kuvvetini kullanarak bu sulhun (barışın) gerçekleşmesi için çalışacaktır.

Bu zat karargâha döndüğü vakit Emir Faysal'ın el yazısıyla yazılmış Türkçe bir mektubunu paşaya verdi. Bu mektup çok mutedil (ılımlı) bir lisanla yazılmıştı. Emir Faysal aynen diyordu ki:

"Muhterem Paşa Hazretleri;

Mektub-i devletlerini ehemmiyetle mütalâa eyledik. Asırlarca birlikte ve kardeş gibi yaşadığımız ve Hanedan-ı Ehl-i Beyt'e hürmet ve merbutiyetine (bağlılığına) ve din-i mübin-i İslâma büyük hizmetlerine şahit olduğumuz asil bir milletin, bütün bütün mahv ve nâbûd (yok) olmasını istemek hiçbir Müslümanın elinden gelmez. Fakat bu, derhal ve bilâkayd u şart (kayıtsız ve şartsız) mütavaat ve inkıyad (itaat ve boyun eğme) manasına alınmamalıdır. Bu takdirde kemâfissâbık (eskiden olduğu gibi) yer yer idam sehpaları kurularak onların altında can vermeyi bir daha kimse arzu etmez. Bunun için eğer İngilizlerin yaklaşmakta olan büyük ve kat'î taarruzunun fena âkıbetler tevhit edeceğini (doğuracağını) benim gibi zat-ı devletiniz de takdir buyuruyorsanız teklifimiz şöyle olabilir:

Bavyera'nın Prusya'ya karşı vaziyeti neyse Arabistan için buna benzer bir muhtariyet (özerklik) kabul edildiği takdirde muhasamata (düşmanlığa) son verip yaklaşan felâketin günah ve netayicinden (sonuçlarından) kendimizi kurtarmaya var kuvvetimi sarf edeceğim.

Bu maruzatıma en yakın bir zamanda sarih ve kat'î cevabınızı beklerim. Muhaberatta Maan telsizini vasıta etmek, bunu İngilizlere kasden ifşa etmek demektir. Bu sebeple münhasıran müşterek dostumuz Emir Said Hazretleri'ni tavsit (aracı) buyurmanızı niyaz eylerim.”

Bu mektup Ordu Kumandanı üzerinde bomba tesiri yaptı. Bir yandan İngiliz ordusunun tahmin edilen büyük taarruzunun kat'î olduğu tahakkuk ediyor, bir yandan da mukadderatımızı baştan başa değiştirecek muazzam bir teklif karşısında bulunuyorduk.

Bu kadar büyük bir vâkıa karşısında Ordu Kumandanının ilk işi Harbiye Nazırı Enver Paşa'yı makine başına çağırıp saatlerce konuşmak oldu. Bu mükâlemenin mahiyeti bizce meçhul kalmıştır. Yalnız Emir Faysal'dan aldığımız el yazılı mektubun çok mutemet (güvenilir) ve çevik bir zabitle ve mümkün olduğu kadar süratle İstanbul'a gönderilmesinin teminini Ordu Kumandanı bana emretti.

Karargâh süvari bölümü kumandan vekili süvari mülâzimi (teğmeni) Nazmi Bey [*Sebilürreşad* sahibi Eşref Edib Bey'in akrabası olup İstanbul'dadır] bu işe elyak (en layık) bir insandı. Kendisine bu mühim mektubu verdik. Her türlü vasıttan istifade etmesi ve ne yapmak lâzımsa cümlesini yaparak mümkün olduğu kadar süratle mektubu Harbiye Nazırı'na götürmesini ve hiç kimseye vermeyerek bizzat Enver Paşa'nın eline vermesini sıkı sıkıya tenbih ettik.

Nazmi Bey yıldırım hızıyla İstanbul'a gönderilirken, Emir Said de aynı süratle Şerif Faysal'ın karargâhına yollandı.³

Yolun çatal noktası

Ya ölüm, ya dirim!

Şimdi tarih yolunun bu çatal noktasına gelmiş bulunuyoruz... Bize bu hissi veren ve bizi oldukça hummalı ve telaşlı faaliyetlere sevk

³ Bu seri en nazik anına ve tarihinin henüz bilmediği gizli vesikalar çıktırına gelmiştir. [*Büyük Doğu'nun notu*]

eden şey almakta olduğumuz tatsız haberler ve yaklaşmakta olduğunu iyice gördüğümüz büyük fırtınadır.

Âsilerin kumandanı son, sarih ve kat'î teklifini yapmış bulundu. İstanbul'dan cevap bekliyoruz. Nazmi Bey, Emir Faysal'ın mektubunu ve buna ilişik Ordu Kumandanının mahrem raporunu kendi eliyle Enver Paşa'ya verdi. Vaziyet Vekiller Hey'eti'nde (Bakanlar Kurulu'nda), Mebusan Meclisi'nde müzakere edilip karara bağlandı; hadiseler durmadan ve yıldırım süratiyle üzerimize doğru geliyor...

Melek gibi iyi huylu olan Ordu Kumandanında mutadî hilâfında (anormal) bir asabiyet var. O kadar ki, Bahriye Nazırı Cemal Paşa ile İstanbul'a gidip de vazifesi başına ve hiç tanımadığı cepheye bir türlü dönmek istemeyen Falih Rıfki (Atay) için Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın şahsına ağır bir telgraf bile çekildi. Bunda Ordu Kumandanı diyordu ki:

“Eğer bir türlü vazifesi başına gelmek ve cepheye gitmek istemeyen ihtiyat mülâzımı (yedek subay) Falih Rıfki Efendi'yi kolundan tutup savaş meydanına göndermeye zât-ı devletinizin kudreti kâfi gelmiyorsa buradan silahlı bir müfreze gönderip onu biz vazife başına getirmeğe muktediriz.”

Ayrıca Merkez Kumandanı Cevad Bey'e de böyle ağır bir telgraf çekildi. Fakat Falih Rıfki Efendi'yi vatan vazifesine getirmek nasip ve müyesser olmadı. Bu da gösteriyor ki, sınırlar artık son haddine kadar gerilmiştir.

Tam bu sırada bir gece yarısı Telülnemrin'de 8. Kolordu Kumandanı Yasin Hilmi Bey beni telefona çağırarak şu haberi verdi: “Size bir süvari yüzbaşısı gönderiyorum. Hemen kendisini Ordu Kumandanıyla görüştürünüz ve eğer uykuda iseler behemehal (mutlaka) uyandırınız. Mühim ve müstaceldir.”

Yakışıklı, levent endam ve çevik bir süvari yüzbaşısı seri ve asabî adımlarla merdivenleri çıkararak odama girdi. Meşhur Trablusgarp Vali ve Kumandanı merhum Recep Paşa'nın oğlu olan Ekrem Bey'e, paşanın henüz uykuya daldığını ve mümkünse emirlerinin bana söylenmesini rica ettim. “Yalnız Paşa hazretleriyle görüşebilirim!” dedi.

Öyle de yaptık. İki saat sonra güneş Şeria ufuklarını yırtmış,

Kudüs üzerinden etrafa yayılmaya başlamıştı. Uykusuz geçen bir sabah... Mersinli Cemal Paşa elime bir yazı vererek dedi ki:

— Bunu bizzat şifre et. Elinle ve makine başında Enver Paşa'ya çek ve cevabını hemen beklediğimizi yâverlerine söyle. Bütün diğer telgraflar beklesin, yalnız bununla meşgul ol!

Şifre ettiğim telgraf şuydu:

İstanbul'da Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretleri'nin şahsına mahsus gayet mühim ve çok aceledir:

“Emir Faysal'ın mektup ve tekliflerine verilecek cevap hakkında her an ve her dakika emr-i devletlerine heyecan ve ehemmiyetle intizardayım (beklemedeyim).

Şimdi cepheden aldığım mevsuk (sağlam) malumata nazaran bir kumandanımızla General Allenby arasında bazı muhaberat (haberleşmeler) cereyan etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Yıldırım Ordular Grubu Kumandanlığı Erkânıharbiye Reisi Kâzım Paşa ile mezkûr kumandanlık Levazım Reisi Miralay Merzifonlu Ömer Lütfi Bey'e de bu kumandan tarafından İngilizlerle anlaşarak bir terk-i muhasama (düşmanlığı bırakma) teklifinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu teklifi şiddetle reddetmiş olmasına rağmen Kâzım Paşa hakkında şahsî bir fikrim yoktur. Ömer Lütfi Bey ise son derece temiz bir asker ve fedakâr bir vatan evladıdır. O da bu fikri işitmek bile istemediğini beyan etmiştir. Emir Faysal'ın tekliflerine kat'î bir cevap veremediğimiz şu dakikada Suriye ve Garbî Arabistan'da bir Hidiviyet tesisıyla Kavalalı Mehmed Ali Paşa'ya imtisal etmenin (benzemenin) vatana getireceği azîm felâketleri düşünerek işe âcilen vaz'iyed buyurmalarını (el koşmalarını) ve bu hususta taraf-ı âciziye icab eden emirlerin hemen verilmesini ehemmiyetle arz ve istirham ederim.”

Bu şifre harbiye nazırını bizzat makine başına çağırarak kendisine verildi.

Ve aynı günün akşamına doğru Ordu Kumandanı Mersinli Cemal Paşa eşraf ve muteberan (ileri gelenler) ile görüşmek ve ric'at hatları gerisinde bazı emniyet tertibatı almak üzere Salt-Amman üzerinden Şam'a hareket etti.

Bütün demiryolunu serbest bıraktık ve süratle Şam'a yetişmek

için makinist ve şimendifer memurlarına beşer, onar ve yirmişer altın bahşişler verdik. Şam'a ulaştıktan bir saat sonra Salt'taki karargâh 1. Şube Müdürü Said Bey'den fevkalâde müstacel (acele) bir şifre aldık. Bu şifrede "Emir Said'in müstacelen avdet ettiğini ve büyük İngiliz taarruzunun bir emrivaki olduğunu, Emir Faysal Hazretleri'ne vaktinde cevap verilememiş olmasından dolayı âsilerin de Der'a istikametinde bir taarruza hazırlandıkları ve Ordu Kumandanının derekap (hemen) Salt ve karargâha avdet buyurmalarının lüzumu" bildiriliyordu.

Şam dinî bayram gününü yaşıyordu. Bu şifre Ordu Kumandanı üzerinde soğuk bir duş tesiri yaptı ve ağzından "Bilmem ki..." sözünden başka bir şey çıkmadı. Fakat bu cümle öyle manalı bir tarzda söylenmişti ki, son derece cesur ve metin ve soğukkanlı olan bu büyük adamın dudak kıvrımlarında tarihimizin ve istikbalimizin bütün içyüzü ve feci âkibetleri gizli bulunuyordu.⁴

Tarihimizin en müthiş vakası

Şimdi daha iyi anlıyoruz ki, Mersinli Cemal Paşa'nın Şam'a gelmesi mühim bir karar neticesiymiş: Yaklaşan büyük ve kat'î taarruzda ordumuz çekilmek zorunda kalırsa çöllerde büsbütün erimemesi için tedbir almak ve halk üzerinde müessir (etkili) bazı şahsiyetlerle görüşerek şimdiden onların gönlünü yapmak... Sonradan gözümüzle gördük ve iyice anladık ki, tarihimizde bir eşi daha olmayan Filistin bozgunu ve ric'ati esnasında bir de çöl bedevîlerinin hücumuna uğrasaydık tasavvuru bile insana dehşet verecek fena hadiseler meydana gelebilirdi.

Dimeşkuş-Şam şehrinin halkı, dört harp senesi içinde menfi propagandalarla çok zehirlenmişti. Bizim idaresizliklerimiz halkın derin mahrumiyet ve açlığı ve idam sehplarında boğulan âyan ve mebuslarla eşrafın feci âkıbeti bu ayrılık ateşini körüklemekteydi. Tarihin, haklıyı haksızdan ayıracağı gün geleversün, dört harp yılı içinde damla damla biriken isyan külünün bizi kârında (dibinde) boğması-

⁴ Mersinli Cemal Paşa'nın şifresinde İngilizlerle anlaşmak ve harbi terk etmek istediğinden bahsedilen kumandan Mustafa Kemal Paşa'dır. Tafsilat: *Büyük Doğu*, Sayı 25, 8 Eylül 1950. [*Büyük Doğu*'nun notu]

nı önlemek en müstacel (aciliyet gerektiren) bir vatan vazifesi idi ve Ordu Kumandanı cephedeki vazifesini bırakıp bunun için Şam'a gelmiş bulunuyordu. Bu sırada Salt'tan Umur-i Arabiye Şubesi Müdürü Kaymakam Aziz Bey'den şu gayet acele şifre geldi:

“Cezayirli Emir Said fena haberler getirdi. Şeyh Sultan bunu teyid etti. Mıskal Paşa'nın yanından gelen Trablusgarplı Binbaşı Ömer Bey de aynı şeyleri söyledi. Bize iltica eden bir İngiliz askerinden de öğrendik ki, İngiliz ordusunun son ve kat'î taarruzu çok yakındır. Emir Faysal'ın tekliflerine müsbet veya menfi henüz bir cevap verilememiş olması da Urbanın müşterek hareketini bir emrivâki yapmıştır.

Nâsıra'da Diyarbakırlı Kâzım Paşa ile yarım saat kadar görüştüm; mülâkat işini ne tekzip ve ne de teyit etti. Sadece “Maalesef” demekle iktifa etti. Bundan da anlaşılıyor ki, mesmuat-ı devletleri (duyduklarınız) doğrudur. Bu kadar karışık ahval ve vaziyet karşısında daha yakın ve kat'î emirlerinizi telâkki etmek (almak) üzere hemen karar-gâha avdet buyurmalarına muntazırız efendim.”

Bu telgrafi alınca düşünmeye, bir karar vermeye ve cevap yazmaya vakit kalmadan biri Der'a Mutasarrıfı Hâcim Muhiddin Bey'den [mebus Hâcim Muhiddin Çarıklı], biri Der'âdaki Milis kumandanından iki gayet acele telgraf geldi. Eylül ayının 9. günündeydik. Bu telgraflarda Şerif Faysal idaresinde 3-4 bin kişilik bir âsi kuvvetin Merzak'tan Der'a'ya doğru hareket halinde olduğu bildiriliyordu.

Beklediğimiz büyük taarruzun başlamış olduğu anlaşılıyordu. Bu Arap kuvvetleri cephe ile Şam arasını ayırmak, yani ric'at hattını kesmek ve orduyu olduğu yerde imha etmek için ileri sürülmüştü.

Artık hiçbir şey düşünmeden ve hatta kimseye veda bile etmeden hemen trenle cepheye hareket etmek zarurî olmuştu. Öyle de yaptık ve yıldırım hızıyla Der'a'ya yetiştik. Urban hattın birçok yerlerini ve köprüleri tahrip etti. Cesur bir insan olan Hâcim Muhiddin Bey'le kumandanlara Mersinli Cemal Paşa lâzım gelen kat'î talimatı verdi. Biz durmadan Nablus istikametinde trenle yola çıktık.

Nablus'a geldiğimiz vakit 4. Ordu Kumandanı, 7. Ordu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa ile görüşmek ve dedikoduların mahiyetini öğrenmek istedi. Karargâha gittik. Yaverleri vürudumuzu (geldiği-

mizi) bildirdiler; “Beklesinler” diye haber getirdi. Yarım saat, bir saat bekledik. Garip bir vaziyet karşısında kalmıştık. Cemal Paşa'nın ziyadesiyle canının sıkıldığı bariz bir şekilde görülüyordu. “Paşam, Selânik'ten beri Mustafa Kemal Paşa ile aranızda bazı anlaşmazlıklar olduğu söyleniyor, acaba doğru mudur?” diye sordum. “Doğru... Fakat oğlum, vatan meselesi mevzubahis olduğu yerde şahsî düşüncelerin yeri yoktur. İcap ederse gururumuzdan dahi fedakârlık ederiz” dedi. Bunda bu Türk oğlu Türk asker çok samimî idi.

İki saate yakın bir intizardan (beklemeden) sonra 7. Ordu Kumandanı misafirini gecelikle karşıladı. Bu ince teferruat, tarih için lüzumlu malzeme olduğundan buraya kaydettim.

Bana öyle geliyor ki, büyük vatan çocuğu Mersinli Cemal Paşa vazifesini bitirmiş bir insanın kalp huzuruyla hiçbir şey konuşmadan ve hiçbir şey sormadan Şeria nehrini geçerek Bordan ovalarından, Ferin vadilerinden, Yuşa ve Hud tepelerinden geçerek karargâhının, arkadaşlarının muhitine kendini dar attı.

Salt'taki 4. Ordu Karargâhı'nın maneviyatı oldukça sarsılmıştı. Fakat soğukkanlı, cesur ve bilgili olan kumandanın sevimli yüzü vaziyeti değiştirdi, herkesin neşesi yerine geldi ve maneviyatı düzeldi. Sükûn ve kalp huzuru içinde saatleri ve dakikaları sayıyor, çizmelerimiz ve elbiselerimizle yatıyor, yaklaşan fırtınayı bekliyorduk.

Hemen ilk iş olarak tahrip edilmiş demiryolları tamir edildi ve Arap kuvvetleri geldikleri istikamete, çöllere çekilmeye mecbur edildiler.

19 Eylül 1334 (1918) sabahı. Şafak henüz sökmemişti. Güneş alının ışıklarını Kudüs üzerinden aşırarak Tur dağının gerilerinden Şeria ovalarına yayıyor ve gece tarihimizin en müthiş vakasını doğuruyordu.

Zengin ve hazırlıklı İngiliz ordusu elinde bulunan dağlar gibi malzeme ve vasıtalara ve Mister Balfour'un Yahudilerden temin ettiği milyarlık kredilere ve Arz-ı Mukaddes'te mamurelerinin temellerini kendi elimizle attığımız Siyon casuslarının yardımına dayanarak son ve kat'î taarruzunu yapıyordu. Bu sadece iki muhasım (düşman) ordunun savaşması değil, aynı zamanda Ehl-i Salibin (Haçlıların) hilâle ve İslâm ordusuna da son hücumu idi.

Piyer Lermit'in ruhu şahlanmış ve Hıristiyan ordusu Peygam-

berlerin düşmanı nankör bir kavmin de yardımına dayanarak İslâm alemdârı olan bir milletin üzerine olanca kuvvetiyle çullanmıştı.

Mutaassıp ve İslâm düşmanı Avrupa bu hareketini o kadar dinî âmillere istinat ettirmiş (faktörlere dayandırmış) ve hakkımızda o kadar adaletsiz ve haksız hükümler vermiştir ki, bunu o zamanın İngiliz Başvekili olup müthiş surette Yahudi tesirinde bulunan Lloyd George'un ağzından dinlemek çok alâkalıdır. Parlamentoda aynen şöyle konuşmuştu:

“General Allenby'nin namı en son ve en muazzam Salıp (Haçlı) muharebesini kazanan en büyük kumandan olarak yâd edilecektir. Onun iyi talihi ve mahareti sayesinde ki, asırlardan beri Avrupa harp kuvvetlerini meşgul eden bu muazzam vazife başarılmıştır. Evet, General Allenby'nin kumandası altındaki İngiliz ordusu bu işi bitirdi. Hem de kat'î bir surette!”

Fakat nasıl bitirdi? Gelecek yazıda dehşetler içinde okuyacağız!

Ordu ne âlemde?

Allahu Ekber! Allahu Ekber!..

Hafız İsmail Hakkı Bey'in gür ve ilâhî sesi Yuşa tepelerinden Şeria'nın isimsiz vadilerine yayılıyor. Bu yanık ses sabah ezanını okuyor.

Ordu Kumandanı çetin bir çalışmadan sonra henüz uyumuş. Biz, çizmelerimiz ayağımızda, daha gözümüzü kapamış değiliz. Güneşin birkaç mızrak yükselmesini ve taarruzun başlayıp başlamadığını anlamak istiyoruz.

İkinci defa: Allahu Ekber, Allahu Ekber!

Ve arkasından kopan bir kıyamet!..

Gök gürültülerini andıran tarrakalarla iki tarafın ağır topçuları ateş püskürmekte...

Hemen telefona sarılarak 8. Kolordu Kumandanı Yasin Hilmi Bey'i aradım. Çadırında yok. Yaveri Kemal Bey'e [İstanbul İş Müdü-rü Kemal Tilkiçioğlu] sordum. Kolordunun müthiş bir tazyik karşısında kaldığını ve henüz vaziyetin sarahat kesbetmediğini (açıklık kazanmadığını) söyledi.

Bu kolorduda iki tane birbirinden cesur, birbirinden kahraman, cengâver ve güvenilir kumandan vardı: Biri Hud tepesinde karargâh kurmuş 48. Fırka Kumandanı Miralay Kütahyalı Asım Bey [Orgeneral Asım Gündüz], diğeri Mürettep Fırka Kumandanı Ömer Lûtfi Bey [eski Afyon Mebusu].

Ordunun en çok güvenilir kumandanları bunlar... Ne Yasin Hilmi Bey'den, ne de yâverinden ümidimiz yoktu. Hemen fırkalara telefon ettim. Aldığım korkunç haber:

— Düşman, Mustafa Kemal Paşa kumandasındaki 7. Ordu cephesinden açtığı [yahut bulduğu] geniş bir gedik içinden sola kıvrılarak 8. Cevat Paşa ordusunun gerisine düşmüştür. Bu ani ve müthiş çevirme hareketi aşağı yukarı bütün 8. Ordu'nun elden çıkmasını mucip olmuştur. O kadar ki, Ordu Kumandanı bile güç bela ve başındaki kalpağını bile giyemeyecek kadar zorlukla canını kurtarabilmiştir.

Fırka kumandanlarına Ordu Kumandanı namına soruyorum:

— 7. Ordu ne âlemde? Nasıl olup da düşman bu orduyu çiğneyerek 8. Ordu'nun gerisine düşebilir?

Cevap:

— 7. Ordu aldığı emir üzerine muharebeyi kabul etmeden Bisan istikametinde geri çekilmiştir.

Şurasını kaydetmeliyim: Bütün bu mükâlemeler, kısaca bir haber alıp Ordu Kumandanına arz edebilmek için o kadar az bir zamanda cereyan etti ki, telefon başından ayrılıp yanı başımdaki odada ordu kumandanını uyandırmaya bile vakit bulamadım. Ordu Erkânıharbiyesi'nin ve Alman Erkânıharb Reisi'nin ne yaptıklarını bile düşünmeden bütün mesuliyeti yüklenip ordunun emsalsiz olan kumandanlarına şu tebliğde bulundum:

“Ordu Kumandanı bütün kıtaların mümkün olduğu kadar düşmanı oyalayarak Amman istikametinde geri çekilmelerini emrediyor. Tafsilatlı harp emri yolda kendilerine bildirilecektir.”

Bu kadar ağır ve mesuliyetli bir işi genç bir yüzbaşı nasıl yükleyebilir? Çünkü düşman olanca hazırlığı ve bütün kuvvetiyle Eddamiye ve onun cenubundaki (güneyindeki) geçitlerden geçerek en

taze ve kuvvetli olan ve iki mümtaz (seçkin) kumandan tarafından müdafaa edilen 4. Ordu kıtalarına öyle bir yükleniş yüklenmişti ki, bunun dehşetini telefon muhaveresi cereyan ederken bazı kıtaların intizamsız bir surette Salt sokaklarından Amman'a doğru aktıklarını görüyordum. Nemrin vadilerinden Salt'a kadar olan 20 küsur kilometrelik mesafeyi yıldırım hızıyla katetmişlerdi.

Ordu kumandanı vaziyeti süratle gözden geçirdi; Erkânıharp Reisi'ne emrini verdi:

“Bütün süratle Amman istikametine çekilelim! Orada vaktiyle Asım Bey fırkasının müdafaa ettiği hatta bir oyalama muharebesi yapalım! Ordunun 15. Kolordusu'yla diğer birliklerini de Şam önündeki Kiske müstahkem hattında toplayalım ve orada İstanbul'dan taze kuvvetler gelinceye kadar son nefere kadar mukavemet edelim! Nâsıra'daki Yıldırım Ordular Grubu Kumandanı Liman Von Sanders Paşa ile de temas edip vaziyeti bildirelim.”

Bu emrin hiçbir noktası tatbik edilmemiştir. Liman Von Sanders Paşa'yı ve karargâhını yerinde bulmak mümkün olmadı. Ordunun diğer kıtalarını arzu edilen geri hatlarda müdafaaya sokmak şöyle dursun, ordu karargâhını bile Salt'tan Amman'a götürmek çok zor oldu. Çünkü üç ordunun zor müdafaa ettiği bir cephe hattının ortası kendiliğinden geri çekilip sağ cenahı son neferine kadar harp dışı edildikten sonra 4. Ordu'nun tek başına bu ağır yükü taşıması maddeten mümkün değildi. Kumandanlarının emsalsiz iktidar ve fedakârlıklarına rağmen...

Onun için bir ric'at değil, bir an içinde korkunç bir panik ve bozgun başlamıştı. O kadar süratle ve intizamsız çekiliyorduk ki, artık emir ve kumanda kalmamış, disiplin bozulmuş ve ordunun âkıbeti Allah'a ve güzide kumandanların himmetlerine bırakılmıştı.

Mersinli Cemal Paşa bu vaziyeti daha evvelinden biliyordu, elifi elifine tahmin etmişti. Bozgun başlayınca Ordu Müfüsü Abdülkadir Müzgar, Kaymakam Aziz Bey, Emir Said ve Emir Abdülkadir ile Şeyhül-Meşayih Miskal Paşa, Şeyh Sultan hep etrafa dağılmışlar, Urbanın bu vaziyetten istifade edip orduya bir fenalık yapmalarının önüne geçmişlerdi.

Ordu Kumandanı soruyor:

— 8. Kolordu Kumandanı nerede?

— Bilmiyoruz Paşa hazretleri! Fakat Asım Bey'le Ömer Lûtfi Bey kıtalarının başında ve ric'at birliklerinin en gerisinde...

— 7. Ordu nerede? Kumandanıyla temas edemediniz mi?

— 7. Ordu şafakla beraber Nablus-Bisan istikametinde sessizce çekilmiş. Hiçbir temas ve haber yok. 48. Fırka da Hûd tepesinden her tarafı gördüğü halde buna dair malumat elde edememiş. Ortalık ağardığı vakit Musallaba sırtlarında ve daha gerilerde bu orduya dair bir şey görememiş. Sadece 7. Ordu'dan açılan büyük gedikten düşmanın coşmuş seller gibi Cevad Paşa ordusunun arkasına düştüğü görülmüş. Bildiğimiz bu kadar!

Ordu kumandanı ve karargâhı bütün ric'at kıtalarının en gerisinde mütevekkilâne yürüyor. Amman'da müdafaa imkânı olmadığı ve bu kadar kısa bir mesafede ric'ati durdurup karışıklığı düzeltmenin imkânı olmadığını görüyor ve nihayet Der'a hattına kadar çekilmeyi emrediyor. Esasen Der'a'ya kadar orduyu bir yerde tutmak, intizama sokmak asla mümkün değil... Mukadderata boyun eğmiş, sellere kapılmış, iradesiz, bu hercümerce kendimizi kaptırmış, çekiliyor, çekiliyor, çekiliyoruz. Bir ordumuzun, birdenbire, bizden değilmiş gibi bir hareketi yüzünden altüst olmuş bulunuyoruz.

Facianın sonraki perdeleri

Sel gibi şimale akıyoruz. İradesini kaybetmiş insanlar gibi mahşerî bir kalabalığın arasına katılmış, kendimizi cereyana vermiş, gidiyoruz. Salt'tan Amman'a ne kadar zamanda geldiğimizi bilemiyorum. Amman ile Der'a arasını çok feci şartlar içinde geçtik. Mefrak istasyonunda büyük facialar gördük. Trenler ateşe verilmiş, vagonlar içindeki askerlerle beraber yanmakta... Zaten iyi işlemeyen iâşe ve menzil hizmetleri büsbütün yok olmuş.. Bir an evvel hiç değilse Şam şehrinin 20 kilometre kadar cenubunda müstahkem Kiseve hattına ulaşmak için can atıyoruz.

O derece süratle çekiliyoruz ki, düşman süvarileri yetişemiyorlar. Yalnız tayyare hücumlarından zarar görüyoruz. Mersinli Cemal Paşa'ya hürmeti olan bütün tanınmış Arap beyleri ve şeyhleri emniyetimizi temin ediyorlar. Biz de karargâh süvarileriyle emniyet tertibatı

almamak suretiyle Araplara olan itimadımızı belirtmek ve kimseyi kuşkulandırmak istemiyoruz.

Geçtiğimiz Arap köylerinde misafir edilerek iaşemiz temin ediliyor. Miskal Paşa'dan Ordu Kumandanına gelen bir mektup bütün manasıyla emniyet içinde bulunduğumuzu ve emredilirse kanlarının son damlasına kadar Arapların bizimle beraber harbe hazır olduklarını bildiriyor.

Der'a'dayız. Artık Şam şehrine 120 kilometre kadar bir mesafe var. 4. Ordu Kumandanı Mersinli Cemal Paşa ile 7. Ordu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa burada karşılaştılar.

Hadiselerin bu feci inkişafından son derece müteessir ve asabî olan Mersinli Cemal Paşa, 7. Ordu Kumandanı'nı görünce zaptedilemeyen bir infial ve şiddetle şöyle haykırdı:

— Bu hali görüyorsunuz Paşa Hazretleri! Allah bunu zât-ı devletinizden soracaktır! Üç ordu müşterek bir müdafaa yapmış, müşterek bir mukavemet göstermiş olsa idi bu perişanlık husule gelmeyecekti!

— Paşam, Beysan-Taberiye istikametinde geri çekilmemiş olsa idik ordunun ric'at hatları kesilmiş olacaktı. Zât-ı devletiniz emrinizdeki üçüncü süvari fırkası ve öteki süvari alaylarıyla bu işe müdahale buyursa idiniz olmaz mıydı? İki gün geç kaldınız.

Bu muhavere hiddet ve asabiyetle 20 dakika kadar sürdü. Ben Erkânıharp Reisi'ni çağırarak için bir müddet yanlarından ayrıldım.

Konuşmanın sonunda Mustafa Kemal Paşa sert bir eda ile:

— Münakaşayı bırakalım paşam! Siz ordunun en kıdemli kumandanı sıfatıyla Zât-ı Şâhaneye sulh teklifinde bulununuz, vaziyeti müşahede buyuruyorsunuz! dedi.

— Siz Zât-ı Şâhanenin yâveri ve mutemedisiniz. Kendileriyle dostluğunuz vardır. Lüzum görüyorsanız bu teklifi siz yapınız! Umarım ki, Kisve hattında da bizi yalnız bırakmazsınız!

Ve selamsız sabahsız birbirinden ayrıldılar. Bu hal zaten maneviyatı bozulmuş olan insanlar üzerinde bütün bütün menfî tesirler yaptı.

Süratle Kisve'ye doğru çekiliyoruz. Mersinli Cemal Paşa kumandanlara kat'î emirlerini verdi ve zorlukla yola çıkarabildiğimiz bir tren

içinde Kiske'ye geldik ve katarı burada durdurduk. İstanbul'dan takviye olarak gönderilmiş bazı taze kıtalar Kiske'ye gelmiş bulunuyorlardı.

Süvari fırkası da 29 Eylül sabahı Kiske'ye gelmişti. Ne acıdır ki, milyonlar sarf edip tahkim ettiğimiz Kiske hattında hiçbir kıtayı tutmak ve müdafa etmek mümkün olmadığı için akın Şam'a kadar devam etti.

4. Ordu Kumandanı Şam'da neşrettiği bir beyanname ile halka harp vaziyetlerinin icaplarına ayak uydurmalarını ve sükûnetlerini muhafaza etmelerini, kıtalara da yerlerinden kıpırdamayarak oldukları yerde müdafaada bulunup talimat beklemelerini ve ric'ate son vermelerini emrediyordu. Menziller ve bütün askerî tesisler işlerine devam edeceklerdi.

Burada harekâtın kritiğini yapmıyorum ve fazla tafsilât vermiyorum. Daha salâhiyetli insanlar ve harbin her cephesinde bulunan bîtaraf (tarafsız) şahitler ve harp ceridelerinde mevcut tafsilât sayesinde günü gelince bu askerî hareketin içyüzü ve ric'atin sırları muhakkak çözülecektir.

Vereceğimiz hükümlerde hissî olmamak, namuslu, bîtaraf ve asker kalmak şartıyla ahvale ve vaziyete dikkatle bakacak olursak bütün karışıklıkların kaynağını 4., 7. ve 8. Orduların müşterek bir müdafa yapamamış, 7. Ordu'nun "muntazam ric'at" endişesiyle mukavemetsiz, mukavemetsiz olunca da tabiatıyla oldukça muntazam çekilmesi ve 8. Ordu'nun da sol cenahından apansızın çevrilmek suretiyle bir anda eriyip gitmesi bu bozgunun başlıca sebebinin teşkil eder.

Bir defa daha söylediğimiz gibi az evvel büyük kahramanlıklarla çarpışan ve zaferler kazanan 4. Ordu'nun ve diğer orduların böyle birdenbire çöküşünde daha derin sebepler aramak lâzımdır.

Bu kadar ani bir felâketin bütün yükü sade 4. Ordu'nun sırtına çökünce Ordu Kumandanının mümkün olduğu kadar süratle düşmanı menzillerinden ve hareket üslerinden uzakta tutarak geride ve daha dar bir hatta müdafaayı kabul etmesi kadar tabii ne olabilir?

Çok iyi bir kumandan ve samimî bir vatanperver olan Mersinli Cemal Paşa bütün askerî dehasını, ilmini ve ahlâkını, hepsini bu felâketi önlemek için harcamıştır.

Eğer talih kendisine yâr olmuş ve Ordular Grubu Kumandanı Liman Von Sanders Paşa sözünü öteki ordu kumandanına da dinletmiş olsaydı, bizden daha yorgun ve daha bitkin olarak ilerleyen düşman ordusunu bir tarafta yakalayarak kulağından tutup geldiği yere fırlatmak işten bile değildi. O zaman ne Mondros Mütarekesi ve ne de daha ağır hadiseler meydana gelmez ve hükümet de daha müsait şartlarla bir çıkar yol arar bulurdu. Bu, facianın ayrı bir perdesidir.

Şimdi artık en ağır vaziyetlerin ve mesuliyetlerin içindeyiz.

İsmet Paşa nerede?

Şam şehri mahşer yerine dönmüş, bir ana baba günü yaşıyordu. Halk ve asker bu ani çöküntüden şaşkınlık içinde bulunuyordu. Askeri tensik edip intizama (düzene) sokarak bir kumanda altında toplamaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Bu işi kolordu kumandanlarının en sonuncusu olan İsmet Bey'e [İnönü] vermek isteyen Cemal Paşa kendisini arıyor.

Fakat İsmet Bey meydanda yok!!! Aranan nefer değil, bir kolordu kumandanıdır. Bulunamıyor bir türlü... En iptidaî bir çare olarak kendisini tellâllarla aratıyoruz ve Dimeşkuş-Şam şehrinin dar sokakları Arap tellâlların âvâzeleriyle çınlıyor. Hale bakınız!

"İsmet Bey!.. İsmet Bey!.. Gören varsa Viktorya Otelinde ordu karargâhına göndersin!"

Cevap yok. O, Şam'ın Nebik yolundan çoktan Humus'a kapağı atmıştı. Tarih bir gün İsmet Paşa'dan bunun da hesabını soracaktır. Kahramanlığı da tekel maddesi haline sokan ve İstiklâl Savaşı'nın yüz bin şehidinin ve yetiminin kanları üzerinde saltanat kuran ve kimseye hak vermeyen bu efendiler Türk İmparatorluğu'nun en acıklı ve zor günlerini yaşadığı o hengâmelerde en sefil vaziyetlere kadar alçaldılar.

Şam şehrini müdafaa etmek, oraya kadar yorgun ve menzillerinden uzakta kalmış olarak gelen düşman ordusunu Kisve hattında tutmak kadar tabî bir vazife tasavvur edilemezdi. Bu harekâtın içinde bulunmuş on binlerce insanın şahadetine (tanıklığına) dayanarak diyorum ki, 7. Ordu'dan açılan gedik, 8. Ordu'nun dağılması

ve 4. Ordu'nun yalnız ve yardımsız bırakılması bir tesadüfün değil, bir kastın mahsulüdür. Bunun için bazı erkânıharb zabitlerinin iddia ettikleri gibi "Şam'ın müdafaasına fiilen imkân olmadığı ve bu muhale başvurmanın fena âkibetler tevhit ettiği" yolundaki mütalâalar sırf propaganda için yapılmış, birbirini destekleyen insanların saçma tevillerinden başka bir şey değildir.

Ric'atin akabinde ve bozgunun ruhumuzda yaptığı fırtına ve heyecanların tesirini muhafaza ettiği Mütareke günlerinde Ebüzziya Velid Bey'in gazetesinde "Suriye Hezimet-i Feciası ve Sebepleri" başlıklı bir seri makalede kendi görebildiğim ve anlayabildiğim kadar o faciaları canlandırmıştım. Her nedense bu yazıları fırsat bilerek bana *Zaman* gazetesinde cevap veren Mustafa Kemal Paşa Şam'ın müdafaasına temas etmiş ve 4. Ordu Kumandanını haksız göstermişti. O zaman *İleri* gazetesinin iki büyük sahifesini işgal eden bir yazı ile kendisine cevap vererek verilen emirleri, orduların vaziyetini kroki-lerle tespit etmiş ve davayı kazanarak bu faslı kapamıştım.

Tarih milletimizin önüne vesikalarını serdiği zaman daha birçok tüyler ürpertici vakalar ve ihtirasların da sırları çözülecektir. Okuyucularım bu satırların arasından da birçok gizli kalmış hadiselerin esrarına nüfuz ederler sanırım.

Askerî vaziyeti daha salâhiyetli olanlar ve mesuller inceleyedursunlar, biz umumî vaziyeti takip edelim:

30 Eylül 1334 günü Şam son günlerini yaşıyordu. Ordu kumandanı sabah erkenden beni Şam-Sa'sa yolu üzerinde bir tetkike memur etti: "Git, vaziyeti kendi gözünle gör ve bana çabuk haber getir!"

Bir iki atlı ile ve yıldırım hızıyla yola çıktım. 15-20 kilometre kadar gidince bütün kıtaların hiçbir mukavemet göstermeden süratle Şam'a doğru çekilmekte olduklarını gördüm. Birlik kumandanlarına buldukları yerlerde müdafaaya geçerek bir oyalama muharebesi yapmaları, hiç değilse Şam'ın tahliyesine vakit kazandırmalarını Ordu Kumandanının emrettiğini söyledim. Aldırış eden olmadı. Bu maneviyat bozukluğuna o mintikanın kumandanı olan Şamlı Rıza Rikâbi Paşa'nın da düşmana iltihak etmiş olması sebep olmuştu.

Yapacak bir şey olmadığını görünce dörtnal geri döndüm. O sırada başımıza çöken İlâhî belanın bir ihtarı gibi yer yerinden sarsıl-

makta ve müthiş bir zelzele zaten bozuk sınırları alt üst etmekte idi.

İstasyondan geçerken vagonlarda Türkün torbalarla altınlarının yağma edilmekte olduğunu acı acı seyrettim. Şam meydanlarından geçerken yer yer, öbek öbek birikmiş askere bağırarak: “Ordu kumandanının emri! Bütün asker Rabo boğazına doğru hemen geri çekilsin! Düşman şehre yaklaşıyor!”

Şam’dan güç bela çıkabilen ve kurtulan asker işte bu mesuliyetini sırtına alarak harekete geçirdiğim insanlardan ibaret kalmıştı.

Karargâhın bulunduğu Viktorya Otelî’ne gelince, karargâh kumandanına hemen atları getirmesini ve ağırlığın Rabo boğazından dışarı çıkarılmasını söyledim. Ordunun Alman olan erkânıharb reisi, bu hareketimi fazla telaşlı ve çizmeden yukarı bularak ordu kumandanına beni şikâyet ediyordu. Elinde tuttuğu haritada bir şeyler gösteriyordu: “Paşa Hazretleri, düşman şehrin içine girdi; haritanın artık rolü kalmadı. Atları hazırlattım! Hemen teşrif buyurunuz!”

Karargâhtaki zabıtlere de seslendim, onlardan ata binmeye vakit bulanlar ancak canlarını kurtardı, diğerleri fena âkıbetlerin göbeğine düştüler.

Karargâhın önünden halk kalabalıkları geçiyor, bağılıyor ve nümayişler (gösteriler) yapıyorlardı. Bu arada Cemal Paşa’ya da hürmet göstermekten hâlî kalmıyorlardı. Bu hal benim haklı olduğumu gösterdi, tereddütler silindi ve ordu karargâhından yetişebilenler atlarına binerek Rabo boğazı istikametinde yürümeye başladık.

Düşman tayyareleri başımızdan kalpaklarımızı kapacak gibi açklardan uçuyor ve makineli tüfeklerle askerimizi tarıyordu.

Bir tarafı dağ, bir tarafı Merce nehir olan dar bir yol tıklım tıklım kapanmış. Zorlukla ilerliyoruz.

Bu yol bizi tarihin en büyük maceralarına doğru sürüklüyor...

Cemal Paşa’nın asil ahlakı

Bütün orduların bakiyeleri kalıba dökülmüş gibi Rabo boğazının dar cıdarlarına sıkışmış zorlukla ilerliyor. Bu kadar kalabalığın çıkardığı toz bulutları bizi örtmese düşman tek askerimizi sağ bırakmayacak.

Bu dar geçitten bir bela köprüsü gibi bin zorlukla geçip Rayak ovasına geldik. Gecenin karanlığı imdadımıza yetişti. Arkamızda kalan eski Emevî payitahtında, Hubra Gölü'nde kendilerinden hesabı sorulacak olan insanların kötü idarelerine kim bilir kaç kurban daha vermiştik. Şehrin kenarında bulunan cephanelikler berhava edildiği (havaya uçurulduğu) için muhteşem ateş sütunları, kıpkızıl renklerle âsumana (gökyüzüne) yükseliyor ve biz bu dekor içinde Rayak istikametine doğru çekiliyoruz.

Geniş hattın İstanbul'a doğru başlangıç noktasına zorlukla gelebildik. Ordular Grubu Kumandanı Liman Von Sanders Paşa 4. Ordu Kumandanına mülâki oldu (ulaştı). Alman Generali ateş püskürüyordu. Yanında yaverleri ve erkânıharbiye reisiyle karargâhı vardı. Bir kumandan için tasavvur edilemez çapta hiddetli, müteessir ve meyus görünüyor ve bağıırıyordu:

— Bu hali görüyorsunuz Paşa! Askerlik tarihinde bunun eşi azdır. 7. Ordu Kumandanına söz dinletmeye imkân yok. Kendi bildiğini ve düşündüğünü yapıyor. Bütün bu felâketler hep bu itaatsizlikten doğdu. Vatan, sizin vatanınız!.. Asker Türk askeri!.. İnsan memleketinin bu kadar kötü bir gününde nasıl olur da böyle hareket eder? Anlayamıyorum bunu, anlayamıyorum!

Mersinli Cemal Paşa kendisine şöyle dedi:

— Ekselans, ordulara sahip olmanız lâzımdı!

Aldığı cevap şudur:

— Nasıl, hangi vasıta ile?.. Vatan sizin, şeref sizin... Yazık, yazık!..

Ondan sonra bir daha Ordular Grubu Kumandanını göremedik.

Rayak Kumandanı Binbaşı Davud Baban Bey'e güçlkle bir tren hazırlatarak ikinci mahşer yerinden Humus'a doğru ilerliyoruz.

Daha büyük rütbeli bir kumandana rastlayamadığımızdan bütün imkânlarla başvurularak kıtaatı (kıtaları) trenlerle Halep istikametine yola çıkarmasını Davud Bey'e emrederek ve askerimizi Allah'a emanet ederek gidiyoruz.

Tren, Humus'da durdu ve 4. Ordu Kumandanı orada karargâh kurarak kıtalarını tensike (düzenlemeye) ve yeni bir harbe hazırlanmaya başladı.

Dünyanın en temiz ve halîm bir insanı olan Mersinli Cemal Paşa'da bu esnalarda gördüğüm tehevür (aşırı öfke) ve şiddet, âzamî haddini bulmuştu. O kadar ki, sınıf arkadaşlığına güvenerek verilen emre dikkat etmediği için 1. Fırka Kumandanı Miralay Veysel Bey'in üzerine atla yürüdü ve ağza alınmayacak şeyler söyledi. Bu şiddet kıtaların bozulmuş olan disiplin ve maneviyatını iadeye kâfi geldi.

Dört beş gün geceli gündüzlü çalışarak 4. Ordu tek başına düşmanı karşılamaya ve Asi nehrinin iki kanadında kat'î muharebe yapmaya karar vermişti. Düşman ordusu tahrip edilmiş hat üzerinde fazla süratle ilerleyemeyeceği için kâfi miktarda zaman da kazanmış oluyorduk.

4. Ordu gerilerde bulunan bütün kıtalarını bu hatta toplamaya çalışıyor ve şimalden alelacele gelen takviye kıtalarıyla da canlanıyordu.

Mersinli Cemal Paşa'nın, son nefere ve son nefese kadar bu hatta dövüşüp bütün askerî, ilmî ve sevkulceyşî (stratejik) dehâ ve kudretini bir araya topladığı aşikâr görünüyordu.

İster neticeyi milletin makûs talihine verin, isterseniz bizim kusurağımıza!.. Ne olursa olsun, bu kadar azimli ve kat'î bir savaşa girişmek nasip olmadı vesselâm! Harbiye Nazırı Enver Paşa'dan "Bizzat açılacaktır" kaydıyla gelen bir şifre bütün kararları altüst etti ve bütün azimleri zincire vurup meflûç ve muattal bıraktı. Şifre aynen şudur:

4. Ordu Kumandanına

Zât-ı Devletlerine mahsustur.

Bizzat açılacaktır. Tehiri idamı muciptir. 6/10/1334 İstanbul 1456

"Tahmin ve tasavvurun fevkinde duçar olduğumuz felâket-i muazzama, dört seneden beri bütün cephelerde arslanlar gibi döğüşen ordumuz için gayri muntazır ve son derece fena âkibetler tevlid etmiştir. Ric'atin bozgun haline inkılâp etmesi, ordunun Toros hatlarına çekilinceye kadar her türlü tedbirleri imkânsız bırakmıştır.

Ordular Grubu Kumandanı bu vaziyetten 7. Ordu Kumandanını, diğer ordular da Grup Kumandanını mes'ul göstermektedir.

Mustafa Kemal Paşa'dan şimdi aldığım bir şifrede ordunun bütün emir ve kumandası bizzat kendisine tevdi edildiği takdirde bu akını önleyeceğini ve ordunun şeref ve mevcudiyetini kurtaracağını bildirmektedir. Aziz vatanımızın en müşkil günlerini yaşadığı bu kara günlerde bu mes'uliyeti deruhde etmek isteyen 7. Ordu Kumandanını bir defa daha tecrübe etmek arzusundayım.

Zat-ı devletiniz gibi memleketin en temiz evladı ve ordunun göz-bebeği olan ağabeyimizin bu şekli tensib buyurdıkları takdirde hemen karargâhınızla birlikte İstanbul'a teşrifinizi ve keyfiyeti sür'atle iş'ar buyurmanızı rica ederim.

Harbiye Nazırı

Enver

Mersinli Cemal Paşa bu şifreye iki kelime ile cevap verdi:

"Humus'dan hareket ediyorum!"

Filhakika kimseye bir şey söylemeden, hislerini açığa vurmadan, sakın ve mütevekkil İstanbul yolunu tutmuş bulunuyorduk.

Mustafa Kemal Paşa'ya Halep'de tekrar rastladık. Biz Aziziye'de bir eve indik. 7. Ordu Kumandanı Baron Otelinde bulunuyordu.

Siz Mersinli Cemal Paşa'nın asil seciyesine bakın ki, belki ordunun işine yarar diye mestur (örtülü) masraflardan yanımızda bulunan ve Allah'tan gayri kimsenin haberi olmayan 4 bin altın ve 7 bin kâğıt lirayı götürüp elimle 7. Ordu Kumandanı'na teslim ettim.

Asıl günahımız Sultan Hamid'i anlamamak

Bazen cehennem gibi sıcak ve susuz çöllerde, bazen süngü süngüye cephelerde ve bazen da büyük Arap şehirlerinin munis muhitlerinde geçen günlerin hepsi şimdi birer rüya oldu. Eğer tarih bu geçmiş günlerin muazzam vakalarını ve iç yüzlerini doğru dürüst yazacak olursa gelecek nesiller bundan birçok hakikatler öğrenecek, birçok ibret dersleri alacaktır. Fakat ben şahsen böyle bir bîtarafılık-tan (tarafsızlıktan) henüz emin değilim doğrusu...

Şimdi hafızamı toparlayıp bu dört fırtınalı yılın bir hülâsasını

yapmak isterken kafamda iki dipdiri ve canlı hakikatin şahlandığını görüyorum: Birinci Dünya Savaşı'nın Suriye ve Garbî Arabistan kısmında cereyan eden kuvvetli hareket ve hadiselerin bellibaşlı vakaları bunlardır: Biri, Mehmetçiğin emsalsiz kahramanlığı ve vücuda getirdiği sayısız harikalar; öbürü de bu uysal ve aslan milletinin maruz kaldığı içli dışlı hiyanetler...

Şimdi daha iyi anlıyorum ve hükmediyorum ki, eğer adına Mehmetçik dediğimiz bu insan kıyafetindeki aslanlar ordusuna insan gibi bakılmış ve iyi bir idare tatbik edilmiş olsaydı İngiliz ordusunun Toros eteklerine kadar dayanması değil, kanalın öbür kıyısına bile geçmesi mümkün değildi.

Birinci ve İkinci Gazze muharebelerinde sayı ve malzemece Türk ordusundan kat kat üstün olan düşman ordusunu kahkarî bir mağlubiyete uğratan Mehmetçik, şartları uygun bulsaydı muhakkak ki bu orduyu el-Ariş önünden İsmailiye'ye kadar neye uğradığını bilmeyecek şekilde yıkıp atardı.

Fakat Yahudi hiyaneti; Siyonizmin arkadan salladığı hançer yok mu? İşte odur koskoca ve fedakâr bir ordunun sırtını yere getiren!

Bu düşüncelerin, ruhlarımızda alevlediği ateşler içinde yanarak İstanbul'a geldik. Uzun seneler hasretini çektiğimiz büyük şehre... Fatihleri, Yavuzları asırlarca ağuşunda oturtmuş bu koca şehre mağlubiyetimizin bütün matemi çökmüş, heybetli cüssesi büyük bir şaşkınlığa sahne olmuştu. İttihat ve Terakki hükümetinin idam sehpaları ve terörler üzerinde kurduğu saltanatı, vatanla beraber tasfiye halinde...

Ne yazıktır ki, bizde hiçbir saltanat ve istibdat bir fevkalâdelik husul bulmadıkça milletinin umumî arzusuna boyun eğerek mevkiini kendiliğinden ehline terk etmemiştir.

Ordu kumandanıyla birlikte İstanbul'a geldiğimiz zaman ilk işimiz henüz şehri terk etmemiş olan Harbiye Nazırı Enver Paşa'yı ziyaret etmek oldu.

Mersinli Cemal Paşa merhum beni de yanına alarak müşarüniylehin (Enver Paşa'nın) Ortaköy'deki yalısına gitti. Yıkılan bir saltanatın henüz yerlerinde yeller esmiyordu ama bu koskoca yalıda yaşayan bütün insanların yüzlerinde aşikâr bir meyusluk ve ümitsizlik okunuyordu.

Allahuekber dağlarında 100 bin Türk çocuğunun canına mal olan cesaretin ve teşebbüsün sahibi, ordu kumandanını çok metin ve sakın bir eda ile karşıladı:

— Mukadderat, Paşa hazretleri!

Bu, Enver Paşa'nın ağızından çıkan ilk cümle oldu.

Mersinli Cemal Paşa bir türlü sırrını çözemediği büyük istifhamın ağır yükü altında eziliyor gibi sabık Başkumandan Vekilinden soruyor:

— Paşa hazretleri; bazı hadiseleri ve malumatı arz etmiştim, seri cevap beklemiştik. Çabuk karar verilmiş ve bize bildirilmiş olsaydı belki bu felâketin önü alınabilirdi. Geç kaldınız!

— Hayır, Paşa!.. Bunlar inanılır şeyler değildi. Gerçi birçok şeyler beklenebilirdi ama bu kadarı değil... Sizden başka, bizim Teşkilât-ı Mahsusâ'dan daha mühim malumat da gelmişti. Kudüs'te Aranson adında bir Siyonistin Nablus'a gönderdiği Avusturyalı bir Yahudi murahhas, orduya münferit (müttefiklerimizden ayrı) sulh teklifinde bulunmuş... Eğer Şeria kıyılarındaki bütün ordular hep birden silahlarını terk eder, İstanbul hükümetinden alâkalarını keserlerse o zaman Türkiye ile hiçbir alâkası olmamak üzere "Suriye Hıdiviyeti"nin kurulmasına İngiliz hükümeti elinden geldiği kadar gayret edecekmiş... Filistin'de bir Yahudi devleti ve Hicaz'da bir Haşimî hükümetini de tanımak şartıyla... Talât Paşa ile birlikte keyfiyeti Zat-ı Şahane'ye arz ettik... Padişah, "Bu, inanılır bir şey değildir. Hususî vasıtalarla ve muhtelif cephelerden işin bir defa daha ciddiyet ve ehemmiyetle tahkiki lâzımdır!" dediler. Heyet-i Vükelâ bu fikri akla yakın buldu. Baha Bey'i -bu Baha Bey kimdir, bilmiyorum- büyük salâhiyetle bu işe memur ettik. Fakat zaman kalmadı. Hadiseler yıldırım süratiyle geçti ve mukadderat tedbirleri bozdu, Paşam!..

Enver Paşa ağır bir yük altından çıkmış gibi derin bir nefes alarak koltuğuna gömüldü. Ben salonun en uzak bir köşesinde otuyordum. Beni, "Oğlum, yaverim ve en güvendiğim kahraman arkadaşımıdır!" diye tanıttığı için bütün bu konuşulanları işitiyordum. Aranson ismi, büzüldüğüm sandalye üzerinde doğrulup kafamda şimşekler çakmasına sebep oldu:

8. Kolordu Erkânıharbiyesi'nde iken ölümüne sevkettiğimiz Jo-

zef Toni'leri, Abraham Blum'ları, Nauman Belkent'leri ve Simi Simon'ları, Suzi Liberman'ları ve daha nice azılı casusları idare eden -mağlubiyetimizden sonra Kudüs Umumî Valisi olmuştur- şebeke reisi! Nerelere kadar elini uzatmış, bakın!

Enver Paşa'nın bir saat kadar süren heyecanlı konuşmasından hafızamda perçinleşen şu cümle:

— Âmalimizin (yaptıklarımızın) hesabını verip mesuliyetini yüklenmeye hazırım! Tarih önümüze muazzam bir fırsat çıkardı. Ondan istifade edebilseydik Turan tahakkuk edecekti. Turan olmadık, viran olduk...

Durakladı, gözlerini Mersinli Cemal Paşa'nın gözlerinin içine dikti ve teker teker söyledi:

— Bizim asıl günahımız Sultan Hamid'i anlamamak ve Siyonizme âlet olmaktır, Paşam!

Onun tarihe tevdi (emanet) ettiği bu iki sır yarının bütün muamelelerini çözecek birer tılsımlı anahtardır.

Sodom ve Gomorre

İstanbul bize vahşî ve ıssız çölleri, susuzluğu ve bütün mahrumiyetleri aratan bir tefessüh (kokuşma) muhiti gibi geldi. Dört sene âzamî fedakârlık ve himmetle kızgın çöllerde kahraman askerimizin vücuda getirdiği eşsiz harikaları seyrede ede, bazen da ülkesinde güneş batmayan mağrur bir imparatorluğun askerine karşı üstün bir hamasetle çarpıştığımızı, birkaç kere bu dev cüsseli orduyu nasıl yere vurduğumuzu düşünerek bu tefessüh muhitinde çok kere aç kaldığımız ve bir bardak suya can verdiğimiz o günlere hasret çekmeye başladık.

Bunca fedakârlık ve Türk ırkının, medeniyet âleminin nasırlı vicdanı önüne serdiği sayısız efsanelerden sonra İstanbul'da; devletimizin, medeniyetimizin ve kültürümüzün merkezinde düşman harp gemilerini görmek, bize güç tahammül olunur zorluklar ve yolsuzluklarla dolu maziye arattırdı. İstanbul'da tefessüh, kayıtsızlık, iradesizlik, hareketsizlik ve her zillete tahammül âzamî dereceyi bulmuştu. Sodom ve Gomorre'deydik sanki...

Mersinli Cemal Paşa Haydarpaşa'da bir eve yerleşti. Tatlı şehlá gözlerinde mesuliyetini taşıdığı dört ağır senenin mahzun manaları okunuyordu. Su karışmamış bir Türk evladına mahsus vakar ve tevekkül kendisinden hiç ayrılmamıştı.

Nefret ve isyanla gördüğümüz manzaralar önünde o büyük adam bizden daha sakin, bizden daha soğukkanlıydı. Emsalsiz derecede bilgi ve zekâ dolu kafasında, muhakkak ki, yarının planları hazırlanıyordu. Daima "Harp seyyaldir" derdi. Türk bu; bir aşiretten koca bir imparatorluk vücuda getirdikten sonra imparatorluktan aşirete dönemezdi.

Birkaç gün Haydarpaşa'daki evinde maddî yorgunluğunu giderdi. Hiçbir gün kendisini terk etmedim. O benim kumandanım, babam ve beni yetiştiren, seven nadir bir büyük adamdı. Onunla cehennemî top ve tayyare ateşleri altında neşe ile yemekler yemiştik. Bombaların etrafımıza düştüğü ve kimseye göz açtırmadığı gün:

— Paşam, şu pilavı bırakamam doğrusu! Ahirete sefer nasip ise bari karnım tok giderim!

demiştim. Sık sık tekrarladığı bu cümle onun çok hoşuna gitmişti:

— Yarın Müşir İzzet Paşa'ya, öğle yemeğine davetliyiz! Çok vatanperver bir insandır! Herhalde sana göre pilavı da vardır, Cevad!

Müşir İzzet Paşa'nın konağı, içinde in, cin bulunmayan ıssız ve kimsesiz, boş bir ev hissini veriyordu insana... Yahudi ve Siyonist hiyatiyle içten ve arkadan vurulan hançerlerle devletimizin başına çöken bela, bu koskoca konağı derin bir sessizliğe boğmuştu. Evde görünmeyen bir matem hüküm sürüyordu.

Müşir İzzet Paşa heybetli cüssesi ve bu vücudun her zerresinden taşan vatanperverlik timsali hareketleriyle klâsik bir Türk paşası numunesiydi.

İltifat ve misafirine hürmet olsun diye zorla belirmiş tebessümlerin arkasında gizli bir vakar ve bu vakar içinde saklı muhteşem hisler içinde iki büyük adam karşılaştılar. Müşir benim de elimi bir baba gibi sıktı. Yanlarında bulunmaklığında mahzur görmediler ve konuşmaya başladılar.

İzzet Paşa:

— Teşrifinizden evvel bazı malumat aldık Paşa hazretleri! 4. Ordu'nun böyle başka başka ordularla takviyesi yerine kumandanızda tek bir ordu bırakılıp da o takviye edilse idi, felâket bu kadar ani ve bu kadar vâsi bir şekilde husul bulmazdı fikrindeyim!

— Mütalâa-i devletiniz musibtir (isabetlidir) Paşa Hazretleri! Bir de buna bir Alman Generalinin ilâvesi orduyu büsbütün çileden çıkardı. Sözü nü dinletemedi. Enver Paşa'ya vaktinde ve emniyet ettiğim bir zabitle (Süvari Albayı Nazmi Bey) uzun bir rapor göndermiştik. Vaktinde tedbir alamadılar.

— Enver Paşa bana bunları anlattı. İnanılır şeyler değildi. Bununla beraber Zât-ı Şâhane başta, hiç kimse âcil bir karar vermeye cesaret edemedi. Keyfiyetin sarahaten tahkikini ve tetkikini istediler. 7. Ordu Kumandanı bana da bir telgraf çekti: "Harbiye Nazırlığını bana vermelisiniz, bozulan disiplini ben iade ederim, orduyu ben tasfiye ederim!" diyor. Adana'ya kadar tecrübe ettik, bir netice vermedi. Şimdi şahıslarımızı ve ihtiraslarımızı düşünecek bir zamanda değiliz. Bunun da içyüzünü millet ve tarih bir gün anlar. Allah'tan bu felâketten çabuk kurtulmamızı niyaz edip buna göre tedbir alalım Paşam...

Bu mükâleme daha yarım saat uzadı. Ben salonda kaldım, iki büyük asker yandaki odaya çekildiler. Konuştuklarının gerisini Allah bilir.

İçimde coşan hisler ve ruhumdaki isyan ateşine zor mukavemet ediyordum. Vücudumdaki zehiri dökmek, Siyonistin de, Yahudinin de, bilmem kimin de gözümüzle gördüğümüz hiyanetini tarihe ve millete devretmek istiyordum.

Necib bir Türk ve faziletli bir Müslüman olan Ebüzziya Velid Bey'in gazetesinde "Suriye Hezimet-i Feciası ve Sebepleri" başlığı altında bir seri makale yazmağa başladım.

Bu yazılar, hep beraber yaşadığımız faciaları, idaresizlikleri ve bizi mağlûbiyete götüren sebepleri izah ediyordu. Bütün beraber bulunduğumuz cephedeki kumandanlarla silâh arkadaşlarım bu yazılardaki samimî bitaraflık ve doğruluktan memnun kalıyor, onları tasdik ediyorlardı. Bir müddet sonra kendilerini hiç alâkadar etmediği ve hedef tutmadığı halde Mustafa Kemal Paşa *Zaman* gazetesinde bana hücum etti.

Haksız olduklarını *Tasvir-i Efkâr* ve *İleri* gazetelerinin sahifele-
rindeki vesikalı yazılarla isbat ettim. Sustular.

Şimdi Millî Mücadele'ye yaklaşıyor ve biz tarih perdesinin açaca-
ğı yeni sahneye çıkıyoruz.

Siyon bayrakları

Millî ve mahşerî bir kıyamın yolu üzerinde olduğumuz muhak-
kaktı. Harbi kaybetmiş, zengin ülkelerimizi elimizden çıkarmıştık.
Fakat yaralı ve yorgun olmamıza rağmen muhteşem ve muazzam bir
hareket ve inkılâbın eşiğinde olduğumuz gizlenemezdi. Çünkü Mü-
tareke günlerinde kaba ve mağrur istilâ kuvvetleri ve onların medeni-
yet namına utanılacak zulümleri, şiddetli ve bayağı hareketleri, vakur
ve asil milletimizin ruhuna isyan tohumları aşıyordu.

Ülkeler ve iklimler fethetmiş bir milletin evlatlarıydık. Harb ta-
lihi aleyhimize çıktıysa bu kadar tezlil (aşağılanmak) ve tahkir edil-
mek mi lâzım gelirdi? Biz böyle yapmadık. Biz Avrupa'ya medeniyet
ve adalet götürdük ve onlara bu mefhumların mana ve medlûllerini
öğrettik. Onlar uşaklarımızı ve sayemizde refah ve saadet, adalet ve
huzur gören nankör insanları şımarttılar ve aleyhimize kullandılar.

Yahudilerin Siyon bayrakları Fatih'in İstanbul'unda semalara
yükseldi. Yahudi bayağılığı ve riyakârlığı olanca vuzuhuyla kendisini
açığa vurdu, namert yaygaralar ayyuka çıktı. Bütün bu bayağılık ve
nankörlükler dünyanın en misafirperver, asil ve cömert bir milletine
reva görüldü. En küçük ve tipik misalini hafızamdan kâğıt üzerine
döküyorum:

Tünel başında muhacirlere iane (yardım) toplayan Hilâliahmer
(Kızılay) memuruna Moiz adındaki cibilletsiz nankör şöyle hitap
etti:

— Şu meteliği iki tane beş para yap da birini kutuya atayım!

Düşman da olsa, kötülük de görse, birbiriyle harp de etse hiç
kimse bu kadar bayağılığı ve bu bayağılığın bu kadar çirkin şeklini
aklına bile getiremezdi.

O devri görmüş ve yaşamış olan insanların hafızalarından silin-
meyen sayısız denaet (alçaklık) ve izzet-i nefsimize vurulan darbeler-

den sonra bu milletin nasıl olsa bir gün öç alacağı ve harekete geçeceği muhakkaktı. Türk milleti adım adım bu gayeye doğru yürüyordu. Ama nasıl?

Bir Şubat sabahı bir inzibat yüzbaşısı Mersinli Cemal Paşa merhumun evine gelerek, Müşir İzzet Paşa'nın kendilerini çok acele olarak beklediğini söyledi. Hemen Haydarpaşa'dan İstanbul'a indik.

İki büyük şahsiyet birleştiler. Yarım saat sonra mülakat bitmişti. Müşir İzzet Paşa şöyle dediler:

— Paşa hazretleri! Merkezi Konya'da bulunan Yıldırım Orduları Müfettişliği'ni deruhde buyuracaksınız. Konya, cenup vilâyetlerimizle garp vilâyetlerimizden gelecek büyük tehlikeye karşı mühim bir merkezdir. Yüksek himmetinizle memuldür ki, yapılması mümkün her şey yapılacak ve sayenizde zararlarımız telâfi edilecektir. Böylece de Yıldırım Ordusu kendisine lâyük kumandanını bularak mazinin hatasını tamir edecektir.

Aynı günün gecesi Mersinli Cemal Paşa ile Müşir İzzet Paşa üç saat süren gizli bir konuşma daha yaptılar, büyük vatanperver Kara Vasıf Bey merhum da beraberlerinde idi. Fakat bu konuşma bizce sır olarak kaldı, beki de tarih için yine sır olarak kalacaktır. Ancak cereyan eden hadiseler ve takip edilen siyaset içinden onun düğümünü çözebiliriz.

Çok soğuk bir günde karargâhımıza tahsis edilen hususî bir vagonla Konya'ya doğru yola çıktık. Konya, İstiklâl Savaşları'nın tohumlarının atıldığı bir yer olmak üzere hazırlanıyordu. Bu yol bütün ümitsizliğimizi ve neşesizliğimizi yendi. Bize istikbale, zafere ve saadete açılan bir yol gibi geldi.

Şimdi Anadolu'nun saf ve samimî sinesinde yarının kurtuluş yollarını aramak ve oradan bu kurtuluşun zeminini ve sebeplerini hazırlamak için önümüze fırsatlar çıkmıştı.

Adına sonradan "Millî Mücadele" ve "İstiklâl Savaşı" dediğimiz büyük millî kıyâmı hazırlamak ve bunu yorgun olan Türk milletine anlatmak zarurî idi. Bunun için de en münasip şahsiyet hiç şüphesiz Mersinli Cemal Paşa merhumdu.

Onda mevcut yüksek seciye, asalet ve emsalsiz bilgiye bir de büyük ve müstesna tecrübeler inzımam etmişti (eklenmişti).

Sivas'tan Adana'ya çekilen bir hattın garp tarafı, en canlı ve en mühim vatan kısmı Yıldırım Ordular Müfettişliği'ne isabet ediyordu.

Antalya'ya İtalyanlar, Kilikya kısmına Fransızlar öteden beri göz koymuşlardı. İzmir ve Ege muntıkası gibi Türkiye'nin incisi ve göz bebeği olan kısma da, hangi çıkası gözün dikilmiş olduğunu tarih bize gösterecekti.

Konya'da küçük bir İngiliz müfrezesi ve bir İngiliz zabiti mümessil vardı. Bizim gelişimizden sonra mühim bir İtalyan müfrezesi geldi. Onların halka ve askere gösterdiği büyük nezaket ve subaylara karşı gösterdikleri hürmet, emellerine muslihane hulûl ile (barış yoluyla sızarak) kavuşmak istediklerini gösteriyordu.

Taraflar teşekkül ediyor, zaman ilerliyor, geceler büyük hadiseleri doğurmaya hazırlanıyor ve Türkler, gizli ve isimsiz bir Türk kumandanının dehası sayesinde ağır ağır toplanıyorlardı.

Millî Mücade'le Konya'da başladı!

Konya, henüz adı konmamış olmakla beraber İstiklâl Savaşları'nın beşiği olmağa hazırlanıyordu. Yıldırım Orduları Müfettişinin geceli gündüzlü faaliyeti hiç kimsenin gözünden kaçmıyordu. Konya'nın sayfiyesi Meram'da eşrafla toplantılar yapılıyor ve Müfettişlik muntikasındaki kumandanlar birer birer merkeze gelerek baş başa müzakerelere katılıyorlardı.

Bazan gece yarısından sonra Mersinli Cemal Paşa'nın, bize bile haber vermeden asker ve sivil şahsiyetlerle görüşmelerden ve yarının planını hazırlamaktan geldiği görülüyordu.

Bir gece sabaha karşı Yıldırım Orduları Müfettişinin karargâhtaki yatak odasına yorgun olarak geldiğini gördüm. Bana sadece şöyle söyledi:

— Sen, oğlum, şu İngiliz yüzbaşısıyla meşgul ol! Dostluk tesis et! Arkadaşlarımız silah depolarını boşaltacaklar!

Filhakika İngilizden ziyade Fransıza benzeyen ve mükemmel Fransızca konuşan İngiliz askerî mümessiliyle dostluğumuz artmıştı. Her gün kendisi Ordu Şifre Müdürü Süvari Yüzbaşı Hasan Bey [İstanbulda Levazım Müfettişi Albay Hasan Güner] ve ben Konya

ovasında at yarışları yapar, İngilizden her seferinde bir altın lira kazanırdım. Bu hal, adamcağızın hırsını ve gururunu tahrik etti. Her gün mahir bir süvari olan Hasan Beyle manejde atını idmana çekti. Biz de bu fırsattan istifade ederek bütün karargâhların ve yakın kıtaların zabitleriyle Müfettişlik Karargâhı'nın bodrum katında makineli tüfek mütehasısı Binbaşı Hakkı Sultan'dan [şimdi General] makineli tüfek ateşi dersi alırdık. Bu sıralarda ordu mıntıkasındaki asker depolarında mevcut silâh ve cephanenin İngiliz nöbetçilerinin gözü önünde birer birer aşırıldığı biz bile farkında olmamıştık. Tarihin, bu hareketleri Millî Mücadele hesabına kaydedip etmeyeceğini bilmiyorum; fakat bu büyük dâvanın temelleri ve tohumları Konya'da atıldığı, tevil kabul etmez bir hakikattir.

Hayatımızın hiçbir devrinde dış görünüşüyle at yarışları, Meram safaları ve hakikatte büyük mesuliyetli, kat'î ve tehlikeli hareketlere giriştiğimiz devir yoktur. Daima bir taraflı, sarıh ve açık hareket etmiş, düşmana düşman, dosta dost gibi görünmüştük. Bu defa Türk vatanının büyük menfaatleri ve istikbali nam ve hesabına iki cepheli hareketi kendimize vazife ve şeref biliyorduk.

15 Mayıs 1335 (1919)... Müstevlinin kopası ayağının güzel İzmir rıhtımlarını çiğnediği gün...

Bundan iki gün evvel, 13 Mayıs 1335'te, İngiliz Amirali Galthrop, Mondros Mütarekenamesi'nin 7. maddesi hükmüne uyularak İzmir müstahkem mevkillerinin Müttefik kuvvetleri tarafından işgal edileceğini İzmir Valisi'ne bildirmişti. Yıldırım Orduları Müfettişi Mersinli Cemal Paşa keyfiyetten haberdar olunca, 17. Kolordu Kumandanı'na şu müstacel şifreyi gönderdi:

Geciktirilmesi idamı muciptir.

17. Kolordu Kumandanına;

Müttefik devletler Mondros Mütarekesi ahkâmını çiğneyerek ve taahhüdlerinden nükûl ederek (cayarak) İzmir'in müstahkem bütün mevkillerini işgal edeceklerini bildirmişlerdir. Bu hareket, yarın için hazırlanmakta olan diğer emr-i vâkilere bir başlangıç ve işaretir. Nerele kadar ve ne derece ileri gidileceği de kestirilemez. Dört harp senesi içinde medeniyet âleminin gözü önünde tarihte misli görülmemiş kahramanlıklar ve harikalar vücuda getirmiş olan ordumuz, talî-i

harbin makûs neticesine boyun eğmişse de, bu kayıtsız şartsız bütün vatan-ı mukaddesin istilâsına göz yummaklığımızı icap ettirmez.

İzmir ve mülhakatınınin kâmilen bir askerî işgal altına alınması memuldür. Kolordu kıtaatının, başta zat-ı devletleri olmak üzere, mevcudunuz ne olursa olsun, son nefere kadar vatanımızın şerefini müdafaa etmenizi kat'iyetle emrederim.

Kolordunuzun bütün kıtaları, münasip göreceğiniz mevkilerde, böyle bir hadise ve harekete karşı hazır bulunmalarını ve alınacak tertibatın günü gününe karargâhıma bildirilmesini ehemmiyetle rica ederim.

Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal

Bu telgrafın cevabını almaya vakit kalmadan Yunanlıların medeniyet için daimî bir yüz karası teşkil eden işgaline dair haberler yağmaya başladı. Bundan sonra yapılacak şey ya esareti kabul etmek veyahut istiklâl yolunda ölümü tercih etmektir.

Yıldırım Ordular Müfettişi Mersinli Cemal Paşa aşağıdaki beyanname ile ikinci şıkkı kabul etti ve Millî Mücadele'nin başlamış olduğunu dünyaya ilân etti.

İstiklâl Savaşları'nın açılış beyannamesi aynen şudur:

Muhterem halkımıza;

Düşman, büyük fedakârlıklarla imzaladığımız Mütarekename ahkâmını (hükümlerini) ihlâl ederek İzmir rıhtımlarına apansızın ve hiçbir sebep ve hakka dayanmaksızın ihraç yapmış ve bir sürü facialar irtikâp edilmiştir. Bunların nerede ve ne zaman duracakları belli değildir. Vatan-ı azizimizin şeref ve haysiyetini ve tamamîyetini muhafaza ve pâ-y-i âdada (düşmanın ayakları altında) çiğnenmesine mâni olmak için bütün milletin silâha sarılarak son nefesine kadar namus-u millimizi müdafaa etmesi için halkı silâh altına davet ediyorum. Bütün milletçe elimizden gelen her şeyi yapmak üzere verilecek talimatı beklemelerini ve misafirlerimizle yabancılara karşı Türklere mahsus bir misafirperverlik göstermeğe devam etmelerini muhterem halkımızdan ister ve ordumuza güvenmelerini kendilerinden rica ederim.

Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal

Bu beyanname gerek İstanbul'da, gerek Müttefikler nezdinde ve gerekse bütün Anadolu'da top gibi patladı ve İstiklâl Savaşları bilfiil başladı.

Ordu Müfettişi, Konya'da bulunan 12. Kolordu Kumandanı Miralay Fahreddin Bey'i [Orgeneral Fahreddin Altay] nezdine çağırarak kendisine bir saat süren gizli bir talimat verdi ve böylece milli kıyam en büyük hızıyla, pervasızca ve korkmadan bilfiil yürürlüğe girmiş oldu.

Konya, Selçuk saltanatının, Osmanlı Türklerine devrinden beri bu kadar şerefli, heyecanlı ve tarihî bir günü ilk defa yaşıyordu.

Tarih namına söylenmesi bir borçtur ki, Konyalılar bu yeni hareketi, beklediğimizden ve istediğimizden daha âlicenâbâne ve daha vatanperverane bir şekilde karşılamış, halkın mümessilleri vilâyet, kaza ve nahiyelerinden fevç fevç karargâha gelerek millî dâva uğruna kanlarının son damlasına ve servetlerinin son kuruşuna kadar sarfa ve fedaya âmade olduklarını bildirmişlerdir.

İşte Millî Mücadele böyle bir dekor ve bu şartlar içinde başlamış oldu. Bundan sonra meçhul askerler, isimsiz kahramanlar ve Çanak-kale yiğitlerinin ruhunu taşıyan aslanların tarihimizin bu eşsiz sahifelerine nasıl hamaset destanları kaydettiklerini bütün teferruatı ve iç yüzleriyle takip edeceğiz.

Mersinli Cemal Paşa iş başında

Konya halkı ve merkezi Konya'da bulunan Yıldırım Ordular Müfettişliği fiilen Millî Mücadele'ye adım atmış ve millet her zaman ve tarihin her devrinde olduğu gibi uhdesine düşen vazifeyi seve seve kabul etmişti.

Her nedense İstiklâl Savaşları hakkında yazılmış olan mahdut eserlerin hiçbirisinde bu harekâtın başlangıcına dair tek malumat yoktur. Müelliflerin, Yıldırım Ordular Müfettişliğini, karargâhı ve kolordularıyla birlikte yutmuş olmalarının sebebini tarih araştırsın.

Mersinli Cemal Paşa'nın 17. Kolordu Kumandanı Ali Nadir Paşa'ya verdiği kat'î emir, maalesef tatbik edilememiştir. Gerek bu Kolordu karargâhı, gerekse İzmir, Ayvalık ve havalisinde bulunan 56.

Fırka Kumandanı Hurrem Bey, kendilerinden beklenen vatan ve namus vazifelerini yapmamışlar, aldıkları emre rağmen vaktiyle lâzım gelen tertibatı alamamışlar, cesaret gösterip millî teşkilât vücuda getirerek işgalin genişlemesini önleyememişler, kendileri de dağılıp kıtalarını başıboş bırakmışlardı.

Eğer mümkün olsaydı Ordu Müfettişi, bu kumandanları divan-ı harbe verip mesuliyetini yüklenerek kurşuna dizdirecekti. Ani çöküntü hiçbir şey yapılmasına imkân bırakmamıştır. Bu inhidam (yıkılma) üzerine Mersinli Cemal Paşa, Aydın'da 57. Fırka, Afyonkarahisarı'nda 23. Fırka, Balıkesir'de 61. Fırka kumandanlarına şu kat'î emri vermiştir:

“Müstevlînin bütün hak ve adalet kaidelerini ve hukuk-u düvel (devletler hukuku) ahkâmını çiğneyerek güzel İzmir'i apansızın işgal etmeleri ve medeniyet âlemi için ebedî bir hicap (utanç) teşkil edecek olan zulüm ve vahşetlerini cümlemiz esfle müşahede ettik. Bu hunhar düşmanın ne emel beslediği ve nerelere kadar uzanacağı şimdiden kestirilemez.

Mondros Mütarekenamesi'yle tarihin hiçbir faslında görülmemiş fedakârlığa katlanan milletimiz, siyaset adamlarının ihtiras ve suiidareleri (kötü yönetimleri) neticesinde memleketin paramparça olmasına nâçar (çaresiz) ve muvakkaten muvafakat etmişse de, hiçbir zaman, tarihten bütün bütün silinip ölüm fermanının imzalanmasına müsaade etmemiştir.

Hükümet-i Merkeziye (Merkezî Hükümet), Ordu Müfettişliğinin aldığı bütün tedbirleri tensip etmiş olup işgali ne pahasına olursa olsun durdurmaya sarf-ı gayret olunmasında müttefiktir.

Terhis dolayısıyla son derece azalan kadrolarınızı gönüllü efrad ile takviye ederek vatan-ı azizimizi karış karış müdafaa etmek cümlemiz için son ve kat'î bir namus ve vatan borcudur.

İşgal mıntikasındaki büyük küçük bütün kıtaatın, mesleğimizin en şerefli bir vazifesi olan bütün mesuliyetleri yüklenerek ve ne yapılmak lâzımsa hiçbir fedakârlıktan çekinmeyerek bütün gayret ve mevcudiyetinizle memleketin emrettiği şekilde teşkilâtlanmalarını, işgal mıntikasındaki bütün kumandanların ve silah arkadaşlarımın müsellemler olan hamiyet-i vataniyelerinden bekler, cümlenizin gözletrinizden öperek muvaffakiyetler dilerim.

Ordu müfettişliği elinde bulunan bütün imkânlarla noksanlarınıızı tamamlamaya amadedir.

Terhisin durdurulmasını emrederim.

İşgal mıntıkasındaki kumandanlara tebliğ edilmiş ve bir sureti 12. Kolordu Kumandanlığına verilmiştir.

19 Mayıs 1335

Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal

Ordu Müfettişi Mersinli Cemal Paşa askerî birliklere verdiği bu kat'î emirden sonra Redd-i İlhak Cemiyetlerine ve İzmir ve Ödemiş havalisinde vücut bulan millî kumandanlara da lâzım gelen tebligatta bulunmuştur.

Künyesi Mersinli olmakla beraber aslen Isparta'nın asil evlatlarından olan Cemal Paşa, Isparta'dan ve Afyonkarahisarı'ndan tanıdığı, sözü geçen ve teşkilât yapmaya, vatan için seve seve ölmeye amade bazı mühim şahsiyetleri de karargâhına çağırarak hemen ve durmadan milis teşkilâtı meydana getirmelerini, silah tedarik etmelerini ve dağlarda hazırlıklar yapılmasını tavsiye etti.

Evela Konya civarındaki askerî depolarda bulunan silah ve cep hane, İngiliz zabitanın görmez gözü önünde boşaltılıp Afyonkarahisar ve Akşehir'e sevk edildi. Bu sırada Müşir İzzet Paşa ile Cevat Paşa'dan hususî olarak şu şifre geldi:

Zat-ı devletlerine mahsustur. Konya'da Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal Paşa Hazretleri'ne

Bu şifrenin bizzat halledilmesi rica olunur.

“Düşmanın ani ve gayr-i memul tecavüzü ve irtikâp ettiği cinayetler malûm-u devletleridir. Hükümet-i merkeziyenin alacağı tertibat ve düvel-i müttefika (İtilaf devletleri) mümessilleriyle yapacağı temaslara ve neticeye takaddümen zat-ı sâmilininin harekâta müdahale buyurmaları fevkalâde musib (isabetli) ve vatan-ı azizimiz için faydalı olmuştur.

Anadolu'dan gelen zevat, ittihaz buyurduğunuz tertibat ve gösterdiğiniz hassasiyet ve süratten sitayiş ve ümitle bahsetmektedirler.

Hükümet-i merkeziyenin yapacağı teşebbüsata muvazi (girişimlere paralel) olarak ve bu teşebbüsleri akamete ve müşkülâta uğratmamak şartıyla bütün hareketlerinizde Cenab-ı Hakk'ın muin ve zahiriniz olmasını niyaz eder, muvaffakiyetinize dua eder, gözlerinizden öperiz efendim.

Müşir Ferik İzzet Cevat

Bu tertibat ve hummalı faaliyetler esnasında Paşa, beni Akşehir'de fırka (tümen) kumandanı ve müstesna kahramanlığını cephelelerde hayretle seyrettiğimiz Ömer Lûtfi Bey'le Akşehir Kaza Kaymakamı Samih Fethi Bey (muharrir M. Turhan Tan) nezdine gönderdi.

Her iki zatla saatlerce baş başa görüştüm ve kumandana, kendilerinden iyi malumat ve haberler getirdim.

O da şimdi meçhul kahramanlar arasına giren fırka kumandanı Ömer Lûtfi Bey şu karara varmıştı:

Fırka mıntıkasında milis ve gönüllü teşkilâtı vücuda getirilecek ve lâzım gelen bütün silâh ve cephe kendilerine verilecektir. Kaza Kaymakamı, her türlü mesuliyeti yüklenerek bu kıtaların iâşe ve ikmallerine elinden geldiği kadar yardım edecektir. Vatan-ı azizin kayıtsız şartsız işgalini önlemek için ne yapılmak lâzımsa eksiksiz olarak her şey yapılacaktır. Isparta ve Afyonkarahisar'ında müşahede edilen millî hareketler takviye edilecek ve fırka mıntıkasında mevcut bütün imkân ve vasıtalarından istifade etmelerine gayret edilecektir.

Bu güzel kararları karargâha getirdiğim vakit, şifre müdürümün memleketin her tarafından gelmiş olan raporlar ve şifreler içinde bunalmış, uykusuz ve yorgun olarak yardımına koştum.

En çok şifre, şarkta 15. Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa'dan gelmişti. Müşarünileyh (Karabekir) öteden beri tanışıp seviştiği Mersinli Cemal Paşa'yı ne suretle olursa olsun takviyeye ve hizmete amade olduğunu bildiriyor ve muvaffakiyetler diliyordu.

Mücadelenin ilk adımları

Kurtuluş Savaşı'nın ilk hamleleri atıldı. Ordu Müfettişi (Mersinli Cemal Paşa), Binbaşı Fahri Bey isminde bir süvari zabitiyle Yarbay

Tahsin Bey isminde bir arkadaşını bin zorlukla temin ettiği biner altınla Aydın havalisine yolladı.

Bu arkadaşlara geniş salâhiyet ve talimat verildi. Gerilerde millî ordu kuruluncaya kadar, zaman kazanmak için çeteler teşkil etmek ve düşmanın ilerlemesini geciktirip zorlaştırmak... Fahri Bey esasen o mıntikanın çocuğu olduğu için sivil elbise giyerek hemen yola çıktı.

Bu arkadaşlardan sonra Müfettişlik karargâhı, Konya Ereğlisi ve Niğde'ye bir seyahat yaptı. Konya'da 20. Kolordu Kumandanı Ali Fuad Paşa (Cebesoy) bulunuyordu. Müşarünileyh bu millî davaya ilk katılanlardandır.

Bir gece Kolordu karargâhında zabitlerle bir toplantı yaparak zâhiren eğlendik; ertesi günü de büyük bir at yarışı tertip ettik, Ereğli'deki İngiliz yüzbaşısını da bu yarışa davet ettik. Bu zâhirî eğlence ve safa âleminin arkasında Mersinli Cemal Paşa bütün Ulukışla vesair askerî depolarda mevcut silahları ve cephaneyi naklettirdi.

Ertesi günü ordu ve kolordu kumandanlarıyla birlikte Niğde'ye gittik. Mebus Muhiddin Bey'e misafir olduk. Oraya da Kurtuluş Savaşı'nın tohumları atıldı ve eşrafa lüzumlu talimat verildi. Niğde'de bulunan 11. Fırka Kumandanına da her çareye baş vurarak ve her şeyi göze alarak, bütün mesuliyetleri yüklenerek fırka mevcudunun tamamlanmasını emretti. Akşehir'deki Fırka Kumandanı Ömer Lûtfi Bey de kadroların doldurulmakta olduğunu bir şifre ile bildiriyordu.

Konya'ya döndüğümüz zaman Müfettişlik mıntikasında iki milis alayının tarih sahnesine çıktığı görüldü: Biri Afyonkarahisar'dan eski mebus Şükrü Hoca'nın Çelik Alayı; biri de Isparta'dan eski mebus Hoca İbrahim Bey'in Demir Alayı...

Bu iki milis alayı oldukça kabarık bir yekûnla mühim birer kuvvet teşkil ediyordu. Bir miktar talim ve terbiye edilir, iyi zabitlerle takviye olunursa düşmana karşı fevkalâde vazife görebilirdi.

Bu sırada garip bir hadise oldu. Sadrazam Damat Ferit Paşa'dan, ne pahasına olursa olsun vatan-ı azizin karış karış müdafaa edilmesini bildiren bir şifre geldi. Fakat Cemal Paşa, "Buna pek güvenilmez; kim bilir hangi siyasî rüzgârdır!" diye ehemmiyet vermedi. Sonra Ayvalık'ta bulunan Kel Ali Bey'den (Ali Çetinkaya) bir telgraf geldi. Ali Bey Ayvalık Mıntika Kumandanı idi. Emrindeki 172. Alayla 28

Mayıs 335 (1919) tarihinde, Ayvalık'a asker çıkarmaya başlamış olan Yunanlılara şehrin bir iki kilometre şarkındaki tepelerden ateş açtığını ve kıtasını gönüllülerle takviye etmekte olduğunu bildirdi. Mersinli Cemal Paşa ile Ali Bey arasında kadim bir dostluk mevcut olduğu söylenir. Bu sebeple dostane bir ifade ile kendisine şu şifre gönderildi:

29 Mayıs 1335

Ayvalık Mıntıka Kumandanı

Kaymakam Ali Bey'e

Mücerrep olan (tecrübeyla sabit olan) ehliyet ve fedakârlığınız, düşmanlara karşı kahramanca mücadele ve vatan-ı mübareki karış karış müdafaa için bir teminattır.

Cesaret ve fedakârlığınızı re'yü'l-ayn (gözle görerek) müşahede ve takdir etmiş bir insan sıfatıyla size itimadım büyüktür. Yıldırım Orduları Müfettişliği mıntıkasında bu suretle bilfiil bir halâs (kurtuluş) ve namus mücadelesi başlamış demektir. Elimizde mevcut bütün imkânlarla noksanlarınızı itmama amadeyim. Bana vaziyetinizden günü gününe haber veriniz. Ispartalı hemşerilerimden bütün mevcudiyetleriyle sizi takviye etmelerini istedim. İstanbul garip bir halet-i ruhiye içinde bu cesur hareketinizi takdir mecburiyetinde kalmıştır. Muvaffakiyetinize dua eder, gözlerinizi öperim kardeşim.

Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal

Bu suretle Müfettişlik mıntıkasında fiili ve resmi hareket başlamış oldu. Haziran ayına girdik. Bu ayda Müfettişlik kıtalarının vaziyeti şöyle idi:

11. Fırka mevcudunu 8 bine iblâğ etmişti. 23. Fırka mevcudunu 8,500'e iblâğ etmişti. 12. Kolordunun diğer birlikleri 5 bin; 20. Kolordunun müteferrik birlikleri 6 bin; milis kıtaları, hal-i teşekkülde (oluşum halinde) olmakla beraber 5 bin raddesine ulaşmıştı.

Böylece faal, harekete ve harbe hazır, milletin namusu ve vatanın istikbali için ölmeğe amade 30 küsur bin neferlik muazzam bir dövüş kuvveti meydana gelmiş ve bunların mümkün olduğu kadar noksanları tamamlanmıştı.

Bu sıralarda, 3 Haziran 1335'te 9. Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa'dan aşağıdaki şifre geldi:

Mersinli Cemal Paşa Hazretleri

İkinci Ordu Müfettişi – Konya

Mesai ve muvaffakiyat-ı devletlerini meserret (sevinç) ve iftiharla takip ediyoruz. Vatan-ı azizimize ve Türkün istiklâlîne tecavüz edenlerle mücadelenin kudsiyetine ve lüzumuna kani bulunuyorum. Bu emniyenin bütün icabat ve zaruriyatını olduğu gibi tatbik etmenin lüzum ve ehemmiyetini takdir buyurdularına eminim.

Bu maksad-ı mukaddesin husulü için icap eden iştirak-i mesai ve hizmete bütün varlığımızla amadeyiz. Yalnız İstanbulca herhangi bir müşkilât ihdas edilerek kuvvetlerimizi zaafa uğratmak veyahut orduya ikilik veya nifak ilka etmek gibi teşebbüslere karşı şimdiden tedbir almak lüzumunu hissediyorum.

Ordunun en büyük rütbeli ve şayan-ı hürmet bir şahsiyeti olmaları hasebiyle zat-ı devletinizin bizzat Nezd-i Şahanede (Padişah nezdinde) teşebbüsat-ı muktaziyede (gereken girişimlerde) bulunmalarını ve Zat-ı şahanenin bu harekât-ı vataniyeye muzahir olmalarının teminini muvafık (Padişahın bu vatanî harekâta kol kanat germelerini uygun) görmekteyim. Keyfiyet tensib-i devletinize iktiran ederse âcizlerini haberdar etmelerini hürmetle istirham ederim.

Mustafa Kemal

Şifreyi Hasan Bey halletti, ben götürdüm.

Şu dört beş satır yazıyı Mersinli Cemal Paşa belki yarım saatte okudu. O kadar metin, o kadar soğukkanlı bir insandı ki, onun yumuk ellerinde tuttuğu turunç renkli şifre kâğıdının, üzerinde ne tesir husule getirdiğini anlamak mümkün değildi.

Tatlı şehlâ gözlerini yüzüme çevirdi: Ne tebessüm, ne teessür, hiçbir şey ifade etmeyen bir ifade ile “Peki bende kalsın” dedi.

Huzurundan çekildim.

Haziranın beşinci sabahı, güneş doğmadan koca kumandan ya tak odama geldi:

— Seni rahatsız ettim, değil mi oğlum!

— Hiçbir zaman, Paşam. Emrinize, iradenize her an hazırız efendim...

— Oğlum, hazırlan, ilk trenle İstanbul'a gideceksin. Ben sana mektupları hazırlayacağım. Onları alır, vereceğim talimata göre hareket edersin, dedi.

Benim böyle bir seyahate hazırlanmağım için beş dakika yetti ve arttı bile...

Kolordu Kumandanı Fahreddin Bey [Orgeneral Altay] da karargâha gelmişti. Zannederim müştereken hazırladıkları mektupları ve talimatı alarak trene atladım ve İstanbul yolunu tuttum. İyi, kötü her faaliyetin menbaı olan İstanbul!

Hem asker kaçağı, hem kahraman!

İstanbul; bir kutbuyla köhne Bizans'ı yaşamakta, diğer kutbuyla da ilim ve fazilet sahiplerini, yüksek sanatkârları ve vatanın güzide evlatlarını sinesinde saklamakta idi. Memleketin o acı istila ve işgal günlerinde içleri kan ağlayarak birer köşeye büzülmüş, cemiyet içine çıkmaktan çekinen öz evlatlarının yanı başında olup bitenlerden bîhaber, neşelerini arttırmış, müstevlînin arabasına binip keyifle onun düdüğünü öttüren insanlar da mevcuttu.

Her fırsatta tekrar etmek lâzımdır ki, İstiklâl Savaşları'nın bütün ağır yükünü seve seve yüklenen, büyük mesuliyetine katlanan, ümit ve imanlarını asla kaybetmeyip mader-i vatana (ana vatana) bir selâmet yolu arayan insanlar her an fırsat kollamakta, hangi cephelerden, hangi mevzilerden, hangi planlarla düşmana saldırılacağını düşünmekte idiler.

Anadolu'nun mahşerî ayaklanmasında dört uzun sene süren ve mahrumiyetlerle dolu olan savaşlarda hep bu adamlar, bu meçhul kahramanlar vazife görmüş ve milleti onlar boyunduruktan ve zincirden kurtarmışlardır.

Bunun yanında müstevlîye bile dalkavukluk eden, onun içki artıklarıyla geçinen ve Millî Mücadele'nin bir sergüzeşt ve çıkmaz bir yol olduğunu iddia eden öyle insanlar gördük ki... İşte Millî Mücadele sözünü ağızlarından düşürmeyen, kimseye hak tanımayan ve topyekûn

bütün bir kurtuluş gazasının hak ve şereflerini inkâr eden adamlar onlardır. O asker kaçakları... Kahramanlar da yine kendileri...

Bu şekilde bulduğum İstanbul'da ilk işim, kuva-yı işgaliye mümessillerine (işgal kuvvetleri temsilciliğine) Anadolu'nun gönderdiği beyannameleri bizzat götürüp elimle vermek oldu. Birçok dostlarım bu hareketin tehlikeli olduğunu bana hatırlattılar. Fakat bir memleketin hayat ve şerefine taallük eden bu beyannameleri, adi bir mektup gibi postaya vermek de pek bayağı bir hareket olurdu. 24 yaşında bir yüzbaşı idim. Beni tevkif veyahut imha etmelerinin bu kadar ulvî ve muazzam bir vazife karşısında ne ehemmiyeti olabilirdi?

Evvela Amerikan mümessiline gittim, resmî elbisemle beyannamemi bizzat verdim. Bunu bir kovboy cesareti gibi telâkki eden amiral benden çok memnun kaldı; bana çay ikram etti ve muvaffakiyetimizi temenni etti.

Onun arkasından İngiliz mümessiline gittim. Gayet güzel Türkçe bilen bir İngiliz istihbarat yüzbaşısı beni karşıladı. Millî hareketin bir Türk hareketi mi, yoksa İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yaptığı gibi arkasında türlü türlü entrikalar ve niyetler bulunan yeni bir sergüzeşt mi olduğunu benden sordu: "Kumandanımın emrini aynen yerine getiriyorum. Hiçbir mütalâa yürütmek salâhiyetinde değilim. Beyannamede kâfi derecede ve sarih malûmat vardır" dedim.

İngiliz generali⁵ de bunu hoş karşıladı. Manalı manalı yüzüme baktı. Ağır ağır, teker teker, düşünce düşünce şunları söyledi: "Peki yüzbaşı... Millî kıyamdır bu... İyi hesap etmek... İyi düşünmek lâzımdır..."

Hiçbir şey söylemeden yanından ayrıldım.

İyi Türkçe bilen yüzbaşı "Başa çıkabilirseniz, diyecek yok... Ama ben bilemem..." dedi ve beni selâmetledi.

İtalyan ve Fransız mümessilleri beyannameleri lâkayt karşıladılar. Adi birer mektup almış gibi alıp tercümanlarına verdiler. Bunların, bunda hiçbir fevkalâdelik sezmedikleri görülüyordu.

Beyanname aynen şudur:

İstanbul'da Kuva-yı İtilâfiye Mümessilleri Cenaplarına

⁵ Yüzbaşı, olmalı-DT

“Devletimiz için çok ağır şartları muhtevi bulunan (içeren) Mondros Mütarekenamesi ahkâmına harfiyen riayet etmekte olduğumuz zat-ı âlilerince de meşhut ve musaddaktır.

Talih-i harbin mâkûs tecellisine katlanan milletimizin, vatan-ı azizimizin duçar olduğu muazzam felâketten duyduğu elem ve teessür bîpâyândır.

Yaralarını sarmak ve istikbalini düşünmekle meşgul olan milletimiz, Yunanlıların her türlü medeniyet ve hukuk-u düvel kaidelerini çiğneyerek vatan-ı azizimizin en kıymetli parçalarını işgale teşebbüs etmesini ve birçok zulüm ve fecayiin irtikâp edilmesini zat-ı devletlerinin dahi hoş karşılamayacaklarına suret-i kat’iyede emin olmak isterim.

İzmir’de başlayan ve nerelerde duracağı meçhul olan bu facianın, Düvel-i Mü’telifece (İtilaf Devletlerince) önleneyeği tarihe kadar haklarımız ve şereflerimizi ve vatan-ı azizimizi milletçe müdafaa etmek ve buna muktazi (gereken) tedbirleri almakta âcil zaruretler hissettik.

Memleketimizde meskûn ekalliyetlerin bütün hukuku mahfuz ve müemmen (garantide) olmak şartıyla emrimdeki ordu mıntıkasında cereyan etmekte olan fecayii durdurmağa ve vatan-ı azizimizi karış karış müdafaaya karar verdik.

Zat-ı devletlerinin, çok meşru olan bu hakkı tanıyacaklarına ve icap eden tedabiri ittihaz buyuracaklarına dair olan ümitlerimiz bâkidir.

İhtiramat-ı faikamın kabulünü rica ederim.

5 Haziran 1335 tarihli ve 111 numaralıdır.

Yıldırım Ordular Müfettişi Ferik Cemal

Bu beyannamenin bir suretini de hemen hususî bir mektupla Cevat Paşa’ya takdim ettim. Nişantaşı’nda bir evde oturmakta idi. Beni çok nazikâne karşıladı ve dedi:

— Adaş, hemen Paşa’ya bir şifre ver. Kendilerine arz edilecek zamana kadar Konya’dan bir adım ayrılmamalarını ve İstanbul’a gelmeğe kat’iyen teşebbüs etmemelerini bildir. Selâmımı yaz. Sonra ben kendilerine mufassalan (geniş olarak) bildiririm. Zat-ı Şahane ile gö-

rüşmek meselesi şimdilik lüzumsuz ve tehlikelidir. Sen bu kadarını hemen arz et. Sonra gel, yine beni gör. Haydi adaş!

Yanlarından ayrıldım ve Çamlıca Telgrafhanesi vasıtasıyla bir şifre ile iki günlük raporu arz ettim.

Şimdi orduda iki kurmay rütbeli subay oğlu bulunan bu telgraf müdürü bütün istikbalini ayaklar altına alarak ve ağır mesuliyetleri yüklenerek şifreleri Konya'ya ulaştırmanın yolunu buldu ve zannedirim, Rumelihisarı Posta Müdürüyle müştereken çalıştı.

Bu insanların içten gelen hizmet arzuları ve fedakârlık hisleri ve bunun gibi yüz binlerce Anadolu çocuğunun himmeti sayesinde ki, bu çetin ve dikenli yollardan vatan selâmete kavuştu. Yapanlar, çalışanlar, vazifelerini bitirmiş insanlara mahsus bir huzur ve sükûnetle köşelerine çekildi ve meydan, Milli Mücadele'nin bütün şan ve şeref hisselerini de yağma edip kahramanlık taslayan bazı asker kaçaklarına kaldı. Şimdi hep onların sesini işitiyoruz.

Susacakları günler gelmektedir.

Sultan Vahdettin'in huzurunda

İtilâf mümessillerine verilen beyannamelerden sonra hükümdarlık makamına yazılmış ve arkası kırmızı balmumu ile mühürlenmiş hususî bir mektubu yerine vermek vazifesi kalıyordu. Aldığım talimat üzerine evvelemerde Veliâht Abdülmecid Efendi'nin huzuruna çıkmak ve mümkün olursa mektubu o vasıta ile takdim etmek icap ediyordu.

Dolmabahçe Sarayı'nın Veliâhtlara mahsus dairesinde müşarüni-leyhin huzuruna kolaylıkla çıktım: Yaverleri Yüzbaşı Yümnü Beydi [şimdi Korgeneral].

Tepeden tırnağa kadar asalet akan ve insan güzelliğinin bir numunesi olan Veliâht, beni efendilere mahsus ince bir nezaket ve bariz bir asaletle karşıladı. Heyecandan ziyade vatanın içinde bulunduğu feci vaziyetin ıstırapı ve Anadolu'dan gelen ilk haberin merakı içinde idiler. Hürmet ve tazimde zerre kadar kusur etmeyerek kendilerine mahsus mektubu takdim ettim. Ağır ağır okudular Mektubu tekrar itina ile zarfa koyduktan sonra yanı başlarındaki küçük masaya bıraktılar.

Veliâhdın yüzünde bir pembelik husule gelmişti. Hemen hükümdara mahsus olan mektubu da uzattım.

“Bu mektubu sizin bizzat hâkipây-i şahaneye takdiminiz münasiptir. Çırağan Sarayı’nda Ömer Faruk Efendi’yi ziyaret ediniz. Sizi huzura çıkaracak imkânları hazırlar. Kumandan Paşa’ya selâmlarımı söyleyiniz. Kendilerine dua ediyorum. Bize verilecek malûmatı fimâbaat (bundan sonra) Ömer Faruk Efendi vasıtasıyla bildirebilirler. İyi haberlere intizar ederim. Cenab-ı Hak mesailerini mazhar-ı nusrat buyursun (zafere eriştirsin)” dediler.

Hiçbir şey söylemeden, hürmetkârâne bir selâm vererek huzurlarından ayrıldım. Yaverler odasında hazırlanan nefis şerbetler ve kahvaltıdan sonra Dolmabahçe’den ayrılarak evime döndüm.

Ertesi sabah erkenden Çırağan Sarayı’nın yanmamış bir kısmında Şehzade Ömer Faruk Efendi’nin ziyaretine gittim. Üzerimde resmî elbise vardı. Hizmetçiye haber verilmiş olmalı ki, beni hemen bir salona aldılar; iskemleye oturur oturmaz da altın zarflar içinde bir kahve ikram ettiler. Kısa bir zaman sonra bir haremağası “Efendi Hazretleri sizi bekliyorlar” dedi. Beraberce üst kata çıktık.

Dünyanın en güzel erkeği ve delikanlısının karşısında idim. Beni evvelden tanıyan samimî bir arkadaş gibi karşıladı. Elimi sıktı ve elini çekmeden salonun bir köşesindeki kanapeye kadar böyle el ele gittik.

Gülerek, samimî bir arkadaş edasıyla söze başladı:

— Hoş geldiniz. İyisiniz maşaallah... Gazanız mübarek olsun. Paşa efendinin [Cemal Paşa demek istiyor] hareketlerinden ziyadesiyle ümitvâriz. Yarından sonra sizi akşam yemeğine bekleyeceğiz. O zaman nasıl hareket edeceğimizi kararlaştırırız.

Marmara’ya bakan geniş salonda daha yarım saat kadar oturduk. Kendisi de yüzbaşı üniforması giymişti. Benden bazı şeyler sordu ve giderken:

— Ne tahmin edersiniz? Nasıl bir netice umarsınız?

diye son سوالini sordu:

— Nusrat (zafere) ve muvaffakiyet (başarı), efendim...

dedim ve ayrıldım.

Bir gün aşırı akşam yemeğini beraber yedik. Müşir Fuad Paşa da

sofrada idi. Beni kendisine, 'Asker arkadaşım' diye tanıttı ve ismimi söylemedi. Yemekte bir Alman hizmet ediyordu. Yemek bittikten sonra kahve vesaire beklemeden Mahmud Bey isminde bir zatın refakatiyle ve bir fayton arabasıyla Yıldız Sarayı'na çıktık. Mabeyn daire-sinde 20 dakika kadar bekledikten sonra ikinci ağa olduğu söylenen bir zatın refakatinde Padişah'ın bulunduğu odaya girdim.

Ömrümde ilk defa bir Türk hükümdarının huzurundayım. O yaştaki duygularıma göre fotoğrafların bana verdiği mana, Padişahın ihtiyar, zayıf, iradesi gevşek, dünya ahvalinden bîhaber olduğu his-siydi. Fakat birdenbire bu duygum altüst oldu. Her şeyi inceden in-ceye anlamak isteyen, çok hassas ve kavrayışlı ve belki de mütecessis (meraklı) bir insanın karşısında idim. Bir yandan bana verilen böyle tarihî bir vazifeden fahir (iftihar) duyuyor, bir yandan da başımdan büyük işe karıştığımdan dolayı pişman oluyordum.

Elimde tutmakta olduğum mühürlü zarfı uzattım. Zayıf eller iti-na ile onu aldı ve dikkatle açarak okumaya başladı. Bu vazife gayr-i resmî ve mahremdi. Velihtlık ve saltanat makamlarına verilecek mektuplardan ne Müşir İzzet Paşa'ya, ne de Ferik (Orgeneral) Cevad Paşa'ya malûmat vermemekliğim emredilmişti. Büyük kumandanıma kayıtsız ve şartsız bağlıydım. Emirlerini harfiyen tatbik ediyordum. Bu geniş ve tarihî salonda Hünkârla benden başka kimse yoktu.

Sultan Vahideddin kendisine sunduğum mektubu uzun bir za-man içinde okudu. Ben ayakta bekliyordum. Bana otur demediği için öylece dimdik duruyordum. Gözlüklü gözlerini yüzüme diken Padişahın, çok mevzun (ölçülü) ve muntazam bir ifade ve şive ile bana hitap ettiğini görüyordum. Ömrümde Türkçeyi bu kadar güzel ve ahenkli konuşan insana tesadüf etmemiştim. Ne yazık ki, getirdi-ğim bu mektubun içinde ne yazılı olduğunu bilmiyordum; hâlâ da meçhulümdür. Umarım ki, hanımefendideki evrak arasındadır ve tarihe yarayacağı için müşarünileyha (hanımefendi) artık bunun bir suretini bize vermekte beis görmezler.

Padişah dalgın ve düşünceli bir eda ile konuşuyor, dişlerinin sıkıl-mış ve yüz adalelerinin gerilmiş olduğu anlaşılıyordu:

— Mevzubahis olan şey saltanat değil, vatan-ı muazzezimizdir. Her şeyden evvel bu vatanın istihlâsı (kurtulması) lâzımdır. Ecdad-ı

izamımızdan (büyük atalarımızdan) bize miras kalan vâsi (geniş) bir vatan târümâr olmuş (dağılmış) ve elimize bırakılan kısım-ı cüz'î de âda (düşman) tarafından pâyimal edilmiştir (ayaklar altına alınmıştır). Paşa'ya söyleyiniz, her şeyden evvel vatan-ı azizimizin daha ziyade duçar-ı felâket ve hakaret olmamasına muktazi himmetlerini tezyid etsinler (artırsınlar). Şahsî nükudumdan (nakit paramdan) elimde bulunan miktarını bilâteemmül (düşünmeden) bu uğura sarf ettim. [Kime ve ne miktar bilmiyorum.] Bana yazılan hususatın tahakkuk etmesini ve cereyan edecek hadiselerin arzularımıza muvafık (uygun) düşmesini ümit ederim. Elimden gelen yardımlar diriğ edilmeyecektir (uzak tutulmayacaktır). Ben icap ettikçe Paşa'ya lüzumu olan malumatı gönderirim.

Padişah ayağa kalktı. Hemen askerce bir selâm verdim ve salondan çıktım. Aldığım bu malumatı derakap şifre ile Konya'da Yıldırım Ordular Kumandanına aynen arz ettim ve Şifre Müdürü Yüzbaşı (Albay) Hasan Bey'den de vüruduna dair cevap aldım.

Şifreli telgraflar

Ordu Müfettişinden aldığım müstacel bir şifre üzerine bir gün için Konya'ya gittim. Benim Hükümdarlık ve Velihtlık makamlarına bir emir zabiti gibi tevdi ettiğim mektuplar üzerine Mustafa Kemal Paşa'nın Mersinli Cemal Paşa'ya gönderdiği mühim şifreyi bana gösterdiler. Bunda:

“Yüzbaşı rütbesinde genç ve tecrübesiz bir zabitin Başkumandanlık makamına ve hâkipây-i Şâhaneye kadar gönderilmesi, orduca hiç de iyi karşılanmadığı ve bunun ordu anane ve disiplinine şiddetli muhalif olduğu” bildiriliyor ve şöyle deniliyordu:

“Zat-ı devletleri gibi, ordunun en kıdemli ve sevilmiş bir kumandanı ve ağabeyimiz varken huzur-u Şâhaneye küçük rütbeli, ahval-i âlemden bîhaber bir zabitin izamını (gönderilmesini) muvafık görmedik. Bizzat zat-ı sâmilere zahmet buyurup Zat-ı Hazret-i Padişahî-yi dava-yı millîmiz için iknaa ve İstanbul'daki rical-i devlet ile temas buyurarak cümlesinin fikrini bu noktaya imale buyurmalarını halisane temenni ve niyaz eylemekteyiz.”

Cemal Paşa bu şifreyi bana göstermedi, ben kendim gördüm. Yalnız bana şu talimatı verdi:

— Aslan oğlum. Hemen İstanbul'a dön, Cevad Paşa'yı gör ve Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'daki rical-i devlet ve Zat-ı Şâhane ile benim temas etmeğimi musırren (ısrarlı bir şekilde) tavsiye etmekte olduğunu söyle. Buna göre ne mütalâa ve fikirde olduklarını kendilerinden öğrenerek bizim hususî şifremizle bana bildir. Bir de İstanbul'da bu mukaddes davaya taraftar, büyük ve küçük rütbeli kimler varsa hakikatten uzak olmamak ve mübalâğaya kaçmamak üzere, bana bildir. Eğer Cevad Paşa'dan alınacak cevap kat'î bir mana ihtiva etmiyorsa Mevlânzade Rıfat Bey'i görerek Hayri Bey vasıtasıyla kendilerine gönderdiğim mahrem yazıya cevap beklemekte olduğumu söyle. Kara Vasıf Bey'i sık sık ziyaret et. Kendisine güvenirim, çok vatanperver bir adamdır. Şu mektubu da Cevad Paşa'ya takdim et. Haydi güle güle Cevad oğlum...

Gecenin ilerlemiş bir saatinde Cevad Paşa'nın Nişantaşı'ndaki muhteşem köşkündeyim. Bir erkânıharb kaymakamı (kurmay binbaşı) ile görüşmekte... Beni görünce "Gel adaş. Ne haber getirdin bakalım? Bu bey yabancı değil, akrabamdır" dedi.

Mektubu verdim. Atıldı:

— Kat'iyen, kat'iyen... Paşa'nın bir dakika bile yerinden ayrılması asla münasip değildir. Hemen, hemen, hemen telgrafla kendilerine arz et. Yarın akşam yemeğe gel, uzun uzun konuşalım. Durma oğlum!

Fazla bir şey söylemeye imkân bulmadan çıktım ve Çamlıca Telgrafhanesi, sabahın erken saatlerinde şifreyi Konya'ya çekti.

Ne yazık ki, ertesi gün Cevad Paşa'nın yemeğine gittiğim vakit müşarünileyhi (onu) telaşlı buldum.

— Şifreyi verdin mi oğlum? Bak, Paşa yola çıkmış...

— Emriniz hemen yerine getirildi Paşam. Şimdi gider, bir de tekit yapar, paşayı yollarda bulmaya çalışırım, dedim.

Ne yazık ki, filhakika (gerçekten de) Cemal Paşa, duyduğu üzüntülerin sevgiyle ve vatanın sürüklendiği büyük maceranın istikametini tâyin ve rotasını tanzim için İstanbul'a gelip büyüklerle bizzat temas etmek ve bir ikiliğe meydan vermemek için yola çıkmış bulunuyordu. Bu harekette 12. Kolordu Kumandanı Fahreddin Bey de

âmil ve müessir olmuştu. İlahî bir tesadüftür ki, Bilecik tüneline husule gelen bir arıza üzerine Paşa bir müddet tevakkufa mecbur olmuş ve ikinci şifre kendilerine verilmiştir.

Bu sırada, şimdi Orgeneral olan Fahreddin Altay:

— Paşam, bir yüzbaşının görüşüyle yoldan dönmeyi ben muvafık göremem. Buraya kadar gelmişken İstanbul'a kadar gider, bizzat Padişah'la ve rical-i hükümetle temas buyurur, dönmek kararı icap ederse onu zat-ı âliniz verirsiniz, diyerek Cemal Paşa'yı ikna etmiştir.

Müşarünileyhi (Cemal Paşa'yı) Haydarpaşa'da trenden inmeden karşıladım:

— Paşam, efendimize kat'iyen hareket buyurmamalarını yazmıştım. Cevad Paşa biraderiniz de bunu ısrarla böyle istemekte idi. Mümkünse avdet buyurulmaz mı? dedim. Rütbeme ve teşrifata bakmadım.

— Haklısın oğlum. Fahreddin Bey'le bu karara vardık. Yarın Müşir İzzet Paşa ile Rifat Bey'i göreyim; beraber döneriz, dediler.

Dönemediler. İşgal altında, epeysi bir tarafa çekilmiş karışık insanlar muhitinden ayrılmaları mümkün olamadı ve günler böylece birbirini kovaladı; Konya'da Kolordu kumandanlığına Salâhaddin Bey [berhayattır (hayattadır) ve Babîâlili ismiyle tanılır] namında çok değerli bir zat geldi. Mücadeleci ve vatanperverdi. Bütün ordu işleri bu zatın sırtına yüklendi.

8 Eylül 1335 (1919) tarih ve 763 sayılı bir tezkere ile Posta ve Telgraf Umum Müdürü Refik Halid (Karay) Bey'in Dahiliye Nezaretine gönderdiği şu tezkere üzerine 11 Eylül 1335 tarihinde tevkif edilerek Bekirağa Bölüğü'ne, ihtilâttan memnu (başkasıyla görüşmekten yasaklı) olarak sevk edildim. Tezkere sureti şudur:

"Yıldırım Ordular Müfettişliği Başyaveri olduğu anlaşılan Cevad Rifat Bey isminde bir yüzbaşının Çamlıca Telgrafhanesi vasıtasıyla Konya ile mütemadi surette (sürekli) muhabere eylediği ve çektiği şifrelerin, meşhut olan (görölmekte olan) harekâtla alâkadar olduğu anlaşılmakta olduğundan muktezasının (gereğinin) emîr ve iradesi maruzdur.

Posta ve Telgraf Umum Müdürü

Refik Halid

11 Eylül 1335 tarihinde ben Bekirağa zindanının bir odasına kapandım ve Cemal Paşa'nın evi hafiyeler tarafından muhasara altına alındı. Birimiz mevkuf (tutuklu), birimiz evinde kalarak Yıldırım Ordular Müfettişliği mıntıkasında vücuda getirilen 40 bin kişilik bir kuvvet kasden dağıldı ve Millî Mücadelenin birinci safhası böylece kapandı.

Gerçek kahramanlar nerede?

Millî Mücadele'nin kuruluş ve temel atılışına ait kısımları okuduk. İstiklâl Savaşları'nın bu temel üzerine mi kurulduğunu veyahut başka esaslara mı istinad ettiğini ileride münakaşa edeceğiz. Şurası muhakkaktır ve peşinen söylenmesi lâzımdır ki, Isparta'da doğmuş ve Mersin'de büyümüş büyük bir Türk Kahramanı bütün dehâsını ve kudretini bu milletin kurtuluşuna ve başına çöken belâlardan sıyrılışına sarf etmiştir.

Başta Konya olmak üzere bütün Garbî Anadolu'nun fedakâr evlatları; bunca felâketler ve suiistimaller ve suidarelerden sonra da, Garp'ın hayasız ve zebunküş (acizlere zulmeden) ihtiras ve vahşetine karşı asla lâkayt kalmamıştır.

Zavallı ve talihsiz, sonra bir hiç yüzünden yok yere bir çok evlatlarının iplerde boğulduğuna ve bir çok ocakların sönüp ailelerin matemlere büründüğüne şahit olan Konya, Millî Mücadele'nin ilk adımlarını hiç aksamadan atmış, uhdesine düşen fedakârlığı çekinmeden yapmış, fakat her nedense iftiraya, talihsizliğe ve bedbahtlığa uğramaktan kendini kurtaramamıştır. Sırası gelince bunun da içyüzünü kendi görüş ve zaviyemizden kendi idrakimiz nisbetinde açıklayacağız.

Şimdi İstanbul'a avdet ediyorum. Bu şehri aç kurtlar gibi istilâ etmiş ve beldeler padişahının güzelliğine içlerini çekip onu kendilerine mal etmek isteyen Ehl-i Salibin mağrur kumandanlarına birer birer tevdi ettiğim beyannamelerden sonra aldığım talimat mucibince bu koca şehirde yaşayan binlerce münevver insan içinde Türkün şanına, şerefine ve izzet-i nefisine vurulan ağır darbelere isyan etmiş, kalpleri vatan ateşiyle tutuşmuş, bir çıkar yol, bir selâmet kapısı arayan fedakâr insanları arayıp bulmak ve onları mümkün olduğu kadar

sür'atle ve müreffehen Anadolu'ya sevk etmek için çalıştım.

Benim uğradığım talihsizlikler, tabiidir ki tarih için bir ölçü teşkil etmez. Daha ziyade benim insan seçmekteki aczime ve isabetsizliğime verilir. Bununla beraber ben objektif olarak ve namuskârane bir bitaraflıkla gördüklerimi ve bildiklerimi yazacağım. Bu, tarih için bir malzeme teşkil etmese bile, İstiklâl Savaşları'nın bütün meyvelerini ve şan ve şeref hisselerini kapışmış olan bazı insanların sonradan vücuda getirdikleri havanın mahiyetini öğrenmek bakımından son derece mühimdir.

İlk intibalarım menfidir. Hangi güvendiğim arkadaşşıma ve yakın dostuma memleketimin içine düştüğü musibetten bahsettimse, "Bırak canım şu hayali. İki milyonluk muazzam bir ordu ile başaramadığımız bir işi bunca yıkıntı ve çöküntülerden sonra silâhsız ve yaralı şu bir avuç insanla mı başaracağız" cevabını aldım.

Biraz sonra genç neslin münevver çocuklarının önünde bazı yaşayan isimlerden bahsedeceğim ki, bunlar içinde selâmetle düşünmek kabiliyetinde olanlar hayretlerden hayretlere düşsünler. Tabiidir ki, binlerce zafer ve şehamet destanı meydana getirmiş olan bu koca millet, dört buçuk Yunanlıya karşı kazandığı bir galibiyeti tarihten taşmış ve kâinatı aşmış büyük fütuhât ve zaferlere üstün tutamazdı. Fakat şartları ve düşürüldüğümüz korkunç uçurumun dehşetini düşünecek olursak o zaman başarılan harikaların hususî kıymet ve ehemmiyeti meydana çıkar.

Türk milleti için pek parlak ve dünya çapında olan İstiklâl Savaşları ve onun mesut neticeleri münevverlerimiz ve idarecilerimiz için hiç de o kadar şaşıaalı olmamıştır.

Şunu demek istiyorum:

Her türlü ümitsizlik ve imkânsızlığı çiğneyerek, hayat ve istikballerini hiçe sayarak bu davaya tereddütsüz atılmış olan büyük küçük bir çok kahramanlar paçavra gibi birer köşeye atılmış ve ümitleri kırık, imanları zayıf, himmetleri mahdud ve hatta hiç olan bazı insanlar da birer kurtarıcı edasıyla ve birer halâskâr imtiyazıyla milleti senerlerce sömürmüşler, iliklerine kadar emmişler ve bu sayede Milli Mücadele'nin topyekûn fedakârlıklarından kendilerine müthiş mevkiler ve servetler sağlamışlardır.

Ben işin müsbet tarafından başlayacağım. İstanbul kazan ben kepçe tâbirine masdar olarak sarf ettiğim mesai sonunda hakikî bir yıldız keşfettim ve ciddi bir kahramana tesadüf ettim. Bu, genç bir mülâzımdı (teğmendi). Yakışıklı, cevval ve kahraman müstesna bir Anadolu yavrusu idi. Onun Erenköy'ündeki evine gittim ve hasta yatmakta olan validesinin başı ucunda buldum.

— Mader-i vatan da hastadır. Evvela onun kurtulması lâzımdır. İcab ederse annem değil, hepimiz feda-yi can edelim, yeter ki o kurtulsun, dedi.

Bu müstesna kahraman, mülâzım Halil Nuri Bey'dir [şimdi Niğde Milletvekili olan Albay Halil Nuri Yurdakul].

Bir çok insanlardan davamızın bir serserilik, bizim de birer avan-türve ve haris insanlar olduğumuzu işite işite, hareketimizin saltana-ta ve vatana bir hiyanet teşkil ettiğini duya duya o kadar müteessir olmuş-tum ki, karşıma güneş gibi bir kahramanlık timsali çıkınca bü-tün maneviyatım yerine geldi ve 'Böyle evlâtlar yetiştiren bir vatan ölmez' diye teselli buldum.

Bu, bir insanın fedakârlığını propaganda değil, fakat yapıcı, başa-rıcı, cesur ve son derece fedakâr olan bu gibi müstesna yaradılışların uzun seneler meçhul birer asker gibi bir kenara atılması, cevherlerin-den, kabiliyetlerinden ve yapıcılıklarından istifade etmeyerek harp yüzü görmemiş, cephelerden kaçmış, hiçbir fedakârlık yapmamış tırnakları cilâlı insanların gelip de böyle aslan gibi insanların şan ve şereflerini kendilerine mal etmeleridir ki, uzun seneler içinde bocala-dığımız uçurumlara bizi düşürmüştür.

(Birinci faslın sonu)

Derin Tarih Kültür Yayınları

6

Derin tarih

Tüm Bildikleriniz Tarih Olacak!

Derin Tarih dergisinin bir kültür hizmetidir.
Parayla satılamaz.